

SRØG – En undersøgelse af tobak, adfærd og regler

Basisrapport 2020

Nanna Schneekloth Jarlstrup
Marie Borring Andersen
Simone Gad Kjeld
Lotus Sofie Bast

§RØG – En undersøgelse af tobak, adfærd og regler

Basisrapport 2020

Nanna Schneekloth Jarlstrup
Marie Borring Andersen
Simone Gad Kjeld
Lotus Sofie Bast

Copyright © 2020
Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Uddrag, herunder figurer og tabeller, er tilladt mod tydelig kildegengivelse.

Denne rapport er finansieret af Sundhedsstyrelsen og TrygFonden.

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-7899-510-0

Statens Institut for Folkesundhed
Studivstræde 6
1455 København K
www.sdu.dk/sif

Rapporten kan downloades fra www.sdu.dk/sif

Indhold

Forord	5
Sammenfatning	6
English summary	8
Læsevejledning	10
1 Baggrund	12
1.1 Formål	13
2 Materiale og metode	14
2.1 Spørgeskemaet	14
2.2 Dataindsamling	14
2.3 Vægtning	15
2.4 Sociodemografiske karakteristika	16
3 Cigaretter	19
3.1 Forbrug af cigaretter	19
3.2 Synlighed og branding af cigaretter	26
4 E-cigaretter	30
4.1 Forbrug af e-cigaretter	30
4.2 Synlighed og branding af e-cigaretter	39
5 Opvarmet tobak	43
5.1 Forbrug af opvarmet tobak	43
5.2 Synlighed og branding af opvarmet tobak	46
6 Røgfri tobaks- og nikotinprodukter	47
6.1 Forbrug af røgfri tobaks- og nikotinprodukter	47
6.2 Synlighed og branding af røgfri tobaks- og nikotinprodukter	55
7 Multipelt tobaks- og nikotinforgbrug	60
7.1 Forbrug af flere tobaks- og nikotinprodukter	60

8 Synlighed og branding	64
8.1 Synlighed	64
8.2 Eksponering	68
9 Rygenormer og priser	71
Referencer	82

Forord

Gennem de senere år har debatten om danske børn og unges tobaksforbrug været markant. Efter årtiers fald i andelen af rygere, ser vi nu en stigning blandt nogle af de yngre i befolkningen. Samtidig har udbuddet af tobaks- og nikotinholdige produkter udviklet sig markant. Det er derfor ikke længere nok at tale om, hvor mange der dagligt eller af og til ryger traditionelle cigaretter, men også at se på hvor mange, der bruger e-cigaretter, røgfri- eller opvarmet tobak. Desuden ser det ud til, at mange unge i dag har et forbrug af flere typer af tobak- og nikotinholdige produkter samtidigt. Kun ved at tegne det fulde billede af brugen af tobak- og nikotinholdige produkter får vi et retvisende svar på omfanget af dette.

I september 2019 kom regeringen (Socialdemokratiet) med et udspil til et røgfrit liv for børn og unge. Udspillet indeholder bl.a. øgede afgifter på cigaretter, neutrale cigaretpakker, skjulte tobaksvarer hos forhandlere, forbud mod salg af tobak på uddannelsesinstitutioner for børn og unge, røgfri skoletid og skærpede krav til nikotinprodukter, så børn og unge ikke fristes. Formålet er blandt andet at sænke andelen af unge rygere, at øge de unges bevidsthed omkring skadelighed af produkterne, mindske eksponeringen for tobaksvarer og at mindske de unges kendskab til forskellige tobaksmærker. Senere på året (i december 2019) indgik regeringen og Venstre, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti og Alternativet en aftale om en massiv indsats i form af en samlet national handleplan med en bred vifte af initiativer rettet mod at stoppe og forebygge børn og unges rygning og nikotinafhængighed. Foruden de nævnte tiltag, er det også vedtaget at øge afgifterne på tobak pr. 1. april 2020 og igen pr. 1. januar 2022.

Vi står lige nu derfor med en enestående mulighed for at følge grundigt med i følgerne af en ny og strammere tobakslovgivning. Det er første gang, en så omfattende plan imod tobak foreslås af dansk regering, og så endda på et tidspunkt, hvor ganske kritisk tidspunkt for udviklingen i de unges tobaksvaner.

I projekt *§RØG – en undersøgelse om tobak, adfærd og regler* følger vi med i udviklingen af de unges tobaks- og nikotinformbrug i takt med at nye tiltag iværksættes. Data til denne første rapport er indsamlet i februar og marts 2020, det vil sige inden de nye tiltag er blevet implementeret. Rapporten udgør således et sammenligningsgrundlag for de efterfølgende målinger, og giver et tydeligt fingerpeg i retningen af, hvorfor det er så vigtigt, at vi netop nu iværksætter en massiv indsats for børn og unge i Danmark.

Sammenfatning

I denne rapport præsenteres resultaterne fra en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt unge i alderen 15-29 år i februar og marts 2020. Denne undersøgelse er den første i en række af dataindsamlinger, der tilsammen skal monitorere udviklingen i unges forbrug af tobaks- og nikotinholdige produkter over tid samt evaluere effekten af de nye lovgivningsmæssige tiltag på tobak- og nikotinområdet, der vil blive implementeret i Danmark over de kommende år. Undersøgelsen er navngivet "§RØG – En undersøgelse af tobak, adfærd og regler". Denne basisrapport præsenterer resultaterne fra baselinemålingen og kan således anvendes som et sammenligningsgrundlag for de efterfølgende dataindsamlinger. Undersøgelsen er en tværsnitsundersøgelse, der således præsenterer det aktuelle forbrug af forskellige typer af tobaks- og nikotinholdige produkter samt målgruppens adfærd, perspektiver og holdninger i forhold til produkternes synlighed og branding.

Denne dataindsamling og udarbejdelse af basisrapporten er finansieret af Sundhedsstyrelsen og TrygFonden, og det er Statens Institut for Folkesundhed, der har stået for dataindsamlingen. Fremadrettet vil "§RØG – En undersøgelse af tobak, adfærd og regler" og de gentagne dataindsamlinger blive gennemført af Statens Institut for Folkesundhed med støtte fra TrygFonden.

I alt 13.315 unge har besvaret det udsendte spørgeskema, hvilket svarer til en samlet svarprocent på 35,5 %. Hver femte af respondenterne i undersøgelsen angiver, at de ryger cigaretter, heraf ryger halvdelen cigaretter dagligt, mens den anden halvdel ryger cigaretter lejlighedsvist. Omkring én ud af tyve angiver, at de bruger e-cigaretter (dagligt eller lejlighedsvist), mens mere end hver tredje angiver, at de tidligere har brugt e-cigaretter. Undersøgelsen viser, at brugen af opvarmet tobak blandt de 15-29-årige i Danmark stadig er begrænset. Mindre end en halv procent af respondenterne i undersøgelsen angiver, at de ryger opvarmet tobak. Til sammenligning angiver omkring 8 % af respondenterne, at de bruger snus. Hertil kommer, at omkring en tredjedel angiver, at de tidligere har brugt snus.

Samlet set angiver 26,3 % af respondenterne, at de anvender mindst én slags tobaks- eller nikotinprodukt, hvilket betyder, hver fjerde unge i alderen 15-29 år ryger cigaretter, rulletobak eller opvarmet tobak eller bruger ét af de øvrige produkter. Andelen af unge i undersøgelsen, der anvender mere end ét produkt, er 5,4 %. Langt størstedelen af respondenterne angiver, at de startede med

at prøve at ryge traditionelle cigaretter. Dog angiver omkring 15 % af de unge, at de først prøvede et af de andre tobaks- og nikotinprodukter.

Undersøgelsen afdækker endvidere de unges eksponering for tobaks- og nikotinprodukter. Omkring halvdelen af respondenterne angiver, at de inden for den seneste uge har set eller hørt om cigaretter på film, internettet eller de sociale medier, mens omkring hver femte har set eller hørt om e-cigaretter eller snus og tyggetobak. I forlængelse heraf angiver to tredjedele, at de inden for den seneste måned har set cigaretter synligt fremme på hylder, i montrere eller ved kassen i butikker. Ligeledes angiver halvdelen af mændene og knap halvdelen af kvinderne, at de har set snus eller tyggetobak synligt fremme i butikker.

I undersøgelsen har vi endvidere spurgt ind til de unges holdning til prisen på cigaretter. Samlet set angiver omkring halvdelen af respondenterne (både blandt mænd og kvinder) i denne forbindelse, at prisen på en pakke cigaretter skal være mere end 100 kr. for at unge på deres egen alder ikke ryger.

English summary

This report presents the results from a nationwide questionnaire-based survey conducted among adolescents aged 15-29 years in February and March 2020. This study is the first out of a series of data collections that together will monitor the consumption of tobacco and nicotine containing products among adolescents and young adults over time as well as evaluate the effect of the legislative initiatives within the area of tobacco and nicotine containing products that will be implemented in Denmark in the coming years. The study is named “§SMOKE – A study of tobacco, behaviour and regulations”. This report presents the results from the baseline data collection and can thus be used as a basis for comparison for the subsequent data collections. The study is a cross-sectional study and includes a representative sample of the Danish adolescents and young adults within the target group. Due to the cross-sectional design the report presents the current consumption of different types of tobacco and nicotine containing products as well as behaviours, perspectives and attitudes of the target group in relation to the display and branding of these products.

The data collection and preparation of the baseline report is funded by the Danish Health Authority and the TrygFoundation, and the National Institute of Public Health has been responsible for the data collection. “§SMOKE – A study of tobacco, behaviour and regulations” and the repeated data collections will be carried out by the National Institute of Public Health with financial support from the TrygFoundation.

A total of 13,315 adolescents and young adults responded to the questionnaire, which corresponds to a response rate of 35,5 %. One in five respondents in the survey state that they smoke cigarettes, half of them smoke daily, while the other half smoke cigarettes occasionally. About one in twenty state that they use e-cigarettes (daily or occasionally), while more than one in three state that they previously have been using e-cigarettes. This report shows that the use of heated tobacco among adolescents and young adults between 15-29 years of age in Denmark is still relatively limited. Less than a half percent state that they use heated tobacco. In comparison, about 8 % of the respondents use snuff. In addition, about a third of the respondents' state that they have used snuff in the past.

Overall, 26.3 % of the respondents state that they use at least one type of tobacco or nicotine containing product, which means that one out of every four of adolescents and young adults aged 15-

29 years in this survey smoke cigarettes or heated tobacco or use one of the other tobacco or nicotine containing products. The proportion of respondents using more than one product is 5.4 %. Most respondents indicate that the first product they tried was conventional cigarettes. However, about 15 % state that they first tried one of the other tobacco and nicotine containing products.

This report also identifies the exposure to tobacco and nicotine containing products among adolescents and young adults. About half of the respondents state that they have seen or heard of cigarettes on film, on the internet or on social media within the past week (55.1 % among men and 48.5 % among women), while about one in five (among both men and women) have seen or heard of e-cigarettes or snuff and chewing tobacco online. In addition, about two-thirds (among both men and women) state that they have seen cigarettes on shelves or at point of sale in stores and 53.2 % of men and 42.7 % of women have seen snuff or chewed tobacco visibly showing in stores.

Lastly, the report identifies the attitudes towards prices on cigarettes among the respondents. Overall, about half of the respondents (among both men and women) state that the price of a pack of cigarettes should be more than DKK 100 to prevent that peers of their own age smoke.

Læsevejledning

I denne rapport præsenteres resultaterne fra en national repræsentativ spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt danske unge i alderen 15-29 år i februar og marts 2020.

Rapporten består af ni kapitler. Først beskrives baggrunden for undersøgelsen (kapitel 1), efterfulgt af en beskrivelse af dataindsamlingsmetoden og materialegrundlaget samt den udførte databearbejdning (kapitel 2). I kapitel 3-6 præsenteres respondenternes forbrug af henholdsvis cigaretter, e-cigaretter, opvarmet tobak og røgfri tobaks- og nikotinprodukter, herunder snus, tyggetobak og nikotinposer. Hvert kapitel indledes med en introduktion, hvor det pågældende tobaks- og nikotinprodukt kort præsenteres. Under hvert kapitel fremstilles endvidere resultaterne af respondenternes adfærd, perspektiver og holdning i forhold til synlighed og branding af det pågældende tobaks- og nikotinprodukt. I kapitel 7 præsenteres resultaterne på spørgsmål relateret til multipelt tobaksforbrug, det vil sige samtidigt forbrug af flere tobaks- og nikotinprodukter, kapitel 8 omhandler synlighed og branding. Afslutningsvis præsenteres rygenormer og holdninger til priser (kapitel 9).

Undersøgelsen er en tværsnitsundersøgelse, hvilket betyder, at resultaterne er udtryk for et øjebliksbillede. Derfor er det ikke muligt ud fra disse resultater at påvise forholdet mellem årsag og virkning.

Resultaterne præsenteres hovedsageligt i figurer og tabeller, mens de enkelte steder alene beskrives i tekst. I hver figur og tabel angives antallet af respondenter, som har besvaret det pågældende spørgsmål (n) sammen med forekomsten angivet i procent (%). Læseren bør være opmærksom på, at der i forbindelse med databearbejdningen er foretaget en vægtningsprocedure, der tager højde for afvigelser i henhold til udvalgte sociodemografiske karakteristika mellem sammensætningen af undersøgelsens respondenter og befolkningssammensætningen i hele landet. Dette betyder, at antallet af respondenter (n) er præsenteret som det uvægtede antal, mens forekomsten (%) vises som den vægtede andel i forhold til køn og aldersgruppe (se mere om vægtning i kapitel 2). Antallet af respondenter vil variere mellem de enkelte spørgsmål, da det har været muligt for respondenterne at springe spørgsmål over i udfyldelsen af spørgeskemaet samt grundet indlagte spring i spørgeskemaet, hvor modtagelsen af et spørgsmål er betinget af svaret på ét eller flere af de foregående spørgsmål. Endvidere har det for enkelte spørgsmål været muligt at angive flere svar. Sidstnævnte vil fremgå eksplicit i figur- eller tabelteksten, hvor det er aktuelt.

Af datasikkerhedsmæssige grunde er fordelinger med under fem respondenter ikke angivet i rapporten. I tabeller vises dette som 'n/a', mens i figurerne vises som et blankt felt. Fremgår '0,0 %' i figurerne, betyder dette, at der er præcis nul respondenter, der har angivet svar i den pågældende svarkategori.

Endeligt bør det bemærkes, at vi i denne rapport ikke tester for, hvorvidt de observerede forskelle mellem grupper er statistisk signifikante.

Med henblik på at illustrere eventuelle sociodemografiske forskelle i undersøgelsens temaer, præsenteres udvalgte resultater opdelt på køn, aldersgrupper samt uddannelsesgrupper og erhvervsstatus.

1 Baggrund

Andelen af personer i Danmark, der ryger, er efter årtiers fald afløst af en stagnation i perioden 2011 til 2018 (1). Blandt den yngre del af befolkningen ses endda en stigning i andelen, der ryger dagligt eller lejlighedsvist (2). Blandt de 16-24-årige steg andelen, der ryger dagligt eller lejlighedsvist, således fra 25,1 % til 28,5 % i perioden fra 2013 til 2017 (3).

De skadelige konsekvenser af rygning er store og omfanget vidtrækkende. De inkluderer både samfundsmæssige og personlige omkostninger, blandt andet grundet udviklingen af tobaksrelaterede sygdomme. Tidlig rygedebut har stor betydning for rygeadfærden i voksenlivet (4). Studier viser, at jo tidligere man påbegynder rygning, jo større er risikoen for tobaksafhængighed samt for at udvikle rygerelaterede symptomer og sygdomme som hjertekarsygdomme, respiratoriske lidelser og kræft (5, 6). Dertil kommer, at børn og unges hjerner har vist sig særligt sensitive over for de negative effekter af nikotinesponering, der blandt andet kan skade hjernens udvikling, indlærings- evne og potentielt reducere den kognitive funktion senere i livet (6, 7).

Inden for de senere år er udbuddet af tobaks- og nikotinholdige produkter på markedet steget markant. Det er derfor ikke længere tilstrækkeligt at tale om forbruget af traditionelle cigaretter, når omfanget af unges tobaks- og nikotinadfærd retvisende skal afdækkes. Disse nye tobaks- og nikotinholdige produkter inkluderer blandt andet e-cigaretter, opvarmet tobak samt røgfri tobaks- og nikotinprodukter som tyggetobak og nikotinposer. Blandt andet ved at tilsætte smagsstoffer appellerer disse nye produkter særligt til den yngre del af befolkningen (8). Der ses en stigende anvendelse af disse produkter blandt unge (5). Et stigende eksperimenterende forbrug af disse kan blandt andet resultere i et dobbeltforbrug, der kan være med til fastholde de unge i deres tobaksforbrug (5, 8). Endvidere har flere studier vist, at forbruget af e-cigaretter og brugen af snus øger risikoen for at påbegynde cigaretrygning (9-13). De helbredsmæssige konsekvenser ved langtidsbrug af e-cigaretter og opvarmet tobak er endnu ikke fuldt dokumenterede, men der er stigende evidens for helbredsskade (5, 14, 15). Der er evidens for, at røgfri tobak som samlet gruppe er kræftfremkaldende (16-18). Endvidere giver snus og tyggetobak skader i munden, blandt andet i slimhinder og tandkød (19).

En bred forebyggelsesindsats udgør det bedste grundlag for at hjælpe fremtidige generationer til hverken at påbegynde rygning eller bruge øvrige tobaks- og nikotinholdige produkter. Strukturelle

tiltag, såsom højere tobakspriser, standardiserede pakker og udstillingsforbud, er eksempler på indsatser, der har vist sig effektive i forhold til at forebygge unges brug af tobaks- og nikotinholdige produkter – særligt hvis disse implementeres i kombination med lokale forebyggelsesindsatser på eksempelvis skoler og ungdomsuddannelser (5). I december 2019 fremførte regeringen sammen med et bredt flertal af Folketingets partier en national handleplan mod børn og unges rygning (20). Handleplanen indeholder en række af initiativer, herunder øgede afgifter på cigaretter, indførelse af neutrale pakker, et skærpet reklameforbud, røgfri skoletid samt skærpede krav til nikotinprodukter. Formålet er blandt andet at sænke andelen af unge, der ryger, at reducere unges eksponering for tobaks- og nikotinprodukter og at mindske unges kendskab til forskellige tobaksmærker. Lovforslaget, der udmønter den nationale handleplan, forventes at blive behandlet i Folketinget i oktober 2020.

Statens Institut for Folkesundhed vil i samarbejde med Sundhedsstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen, Lungeforeningen og Lægeforeningen - med støtte fra TrygFonden monitorere og evaluere, hvordan den nye lovgivning omhandlende tobaks- og nikotinprodukter påvirker unge i Danmark. Formålet er at monitorere udviklingen i forbruget af tobaks- og nikotinholdige produkter blandt unge over tid samt at evaluere effekten af lovgivningen i forhold til udvalgte faktorer relateret til tre specifikke forebyggelsestiltag: øgede tobaksafgifter, udstillingsforbud og standardiserede pakker.

1.1 Formål

Denne basisrapport præsenterer resultaterne af den første landsdækkende dataindsamling foretaget blandt unge i alderen 15-29 år i februar og marts 2020. Denne baselinemåling er således udført før de lovgivningsmæssige tiltag, der er beskrevet i den nationale handleplan, er blevet indført. Basisrapporten har til formål at afdække det aktuelle forbrug af forskellige typer af tobaks- og nikotinholdige produkter samt at præsentere målgruppens adfærd, perspektiver og holdninger i forhold til produkternes synlighed og branding. Endeligt kan resultaterne fra denne rapport anvendes som et sammenligningsgrundlag for de efterfølgende dataindsamlinger.

2 Materiale og metode

Denne rapport baserer sig på en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt unge i alderen 15-29 år med bopæl i Danmark.

2.1 Spørgeskemaet

Spørgerammen for baselinemålingen baserer sig på aftaleteksten beskrevet i regeringens nationale handleplan (21). Spørgsmålene blev formuleret således, at de kunne afdække generelle tematikker omkring tobaks- og nikotinformbrug og -adfærd samt forhold, der specifikt relaterer sig til tre forebyggelsestiltag: øgede tobaksafgifter, udstillingsforbud og standardiserede pakker.

Spørgeskemaet blev inddelt i temaer efter typen af tobaks- og nikotinholdigt produkt. Spørgsmålene inden for hvert tema blev således konstrueret til at afdække respondentens forbrug, adfærd, perspektiver og holdninger i henhold til det pågældende produkt. Med henblik på at kunne sammenligne en række tematikker på tværs af de enkelte produkter blev udvalgte spørgsmål valgt til at gå igen inden for hver produkttype. Da produkterne imidlertid adskiller sig væsentligt fra hinanden på en række parametre, blev der også inkluderet spørgsmål, der var unikke for de enkelte produkter. Derudover bestod spørgeskemaet af en række generelle spørgsmål om respondentens risikovillighed, omgangskreds samt normer i henhold til tobaksforbrug. I alt bestod spørgeskemaet af 57 spørgsmål. Der blev imidlertid indlagt spring i spørgeskemaet (hvor spørgsmålsrækkefølgen er betinget af svaret på ét eller flere af de foregående spørgsmål), således at respondenterne alene modtog spørgsmål, der var relevante for vedkommende.

2.2 Dataindsamling

Respondenterne til undersøgelsen blev udtrukket af Sundhedsdatastyrelsen i januar 2020. Spørgeskemaet blev herefter udsendt til en repræsentativ udtrukket stikprøve på 37.482 personer i alderen 15-29 år.

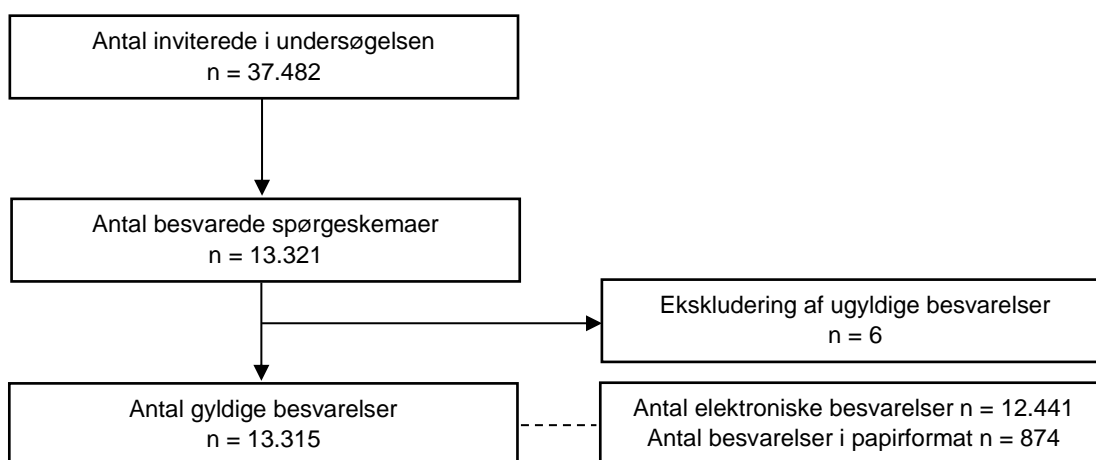
Dataindsamlingen blev foretaget ved en kombination af digital post og fysisk postudsending. Invitation og link til det elektroniske spørgeskema blev sendt med digital post til de borgere, der var tilmeldt digital post pr. 30. januar 2020. Personer, der ikke var tilmeldt digital post, fik et fysisk

spørgeskema tilsendt i papirformat med posten. Med det formål at opnå den højest mulige svarprocent i undersøgelsen modtog alle respondenter en rykker efter fjorten dage, såfremt de ikke havde besvaret spørgeskemaet eller aktivt havde frmeldt sig deltagelse i undersøgelsen. Personer med adgang til digital post fik en elektronisk rykker, mens de resterende fik et brev med en påmindelse om det tidligere tilsendte papirskema. De personer, der ikke havde besvaret det elektroniske spørgeskema efter den elektroniske påmindelse, fik efterfølgende tilsendt et papirspørgeskema med posten.

Dataindsamlingen blev påbegyndt i februar måned og afsluttet ved udgangen af marts måned 2020. Information om sociodemografiske karakteristika som køn, alder og bopæl blev indhentet i forbindelse med Sundhedsdatastyrelsens udtræk. Express AS har varetaget både den digitale udsendelse af spørgeskemaet og postudsendelsen.

I alt besvarede 13.321 personer spørgeskemaet og deltog derved i undersøgelsen. Det endelige datasæt indeholder 13.315 gyldige besvarelser, idet 6 besvarelser blev erklæret ugyldige. Derfor er den endelige svarprocent på 35,5 %.

Figur 1. Flowdiagram over respondenter i undersøgelsen



2.3 Vægtning

Det er væsentligt for undersøgelsens validitet, at sammensætningen af sociodemografiske karakteristika blandt respondenterne er tilsvarende sammensætningen i den øvrige alderssvarende del af befolkningen. En afvigelse fra dette vil svække undersøgelsens konklusioner. For at imødekomme dette er der foretaget en vægtning for 'non-response'. Således er besvarelsen for den enkelte svarperson i undersøgelsen givet en vægt i forhold til, hvor sandsynligt det er at modtage en

besvarelse fra en person med samme køn og alder. På denne måde tages der højde for de udfordringer, der kan opstå i forbindelse med bortfald i undersøgelsen. I resultatafsnittet præsenteres alle forekomster (%) som vægtede andele i forhold til køn og aldersgruppe, mens antallet af respondenter præsenteres som det uvægtede antal.

2.4 Sociodemografiske karakteristika

Med henblik på at kunne karakterisere respondentgruppens sammensætning og undersøge sociodemografiske forskelle i henhold til undersøgelsens formål blev der indhentet oplysninger om respondenternes køn, alder samt uddannelsesniveau og erhvervsstatus.

Køn blev opgjort som henholdsvis mand eller kvinde. Information om alder blev indhentet i antal hele år, men i formidlingen af resultaterne blev respondentgruppen imidlertid inddelt i tre aldersgrupper: 15-17 år, 18-24 år og 25-29 år. Denne inddeling er blandt andet valgt for at karakterisere målgruppens forskellighed i forhold til generelle livssituation samt muligheder for adfærd inden for lovgivningens rammer. Grundet alderssammensætningen i undersøgelsen har det været nødvendigt, at information om respondentens uddannelsesmæssige baggrund både kunne afdække igangværende uddannelsesforløb samt information om tidligere gennemførte uddannelsesforløb og nuværende tilknytning til arbejdsmarkedet. Disse informationer blev indhentet ved hjælp af to spørgsmål i spørgeskemaet, som efterfølgende blev kombineret og grupperet i ni kategorier, der afspejler respondentens uddannelsesgruppe samt erhvervsstatus, henholdsvis 'Går i folkeskole', 'Går på FGU eller erhvervsuddannelse', 'Går på gymnasial uddannelse', 'Går på en kort videregående uddannelse', 'Går på en mellemlang eller lang videregående uddannelse', 'Går på kortere kurser eller andet', 'Er uden arbejde', 'Er i arbejde og har gennemført en mellemlang eller lang videregående uddannelse' og 'Er i arbejde og har gennemført en anden uddannelse'. Det pointeres, at der ikke skelnes mellem den uddannelsesmæssige baggrund blandt respondenter i gruppen 'Er uden arbejde'.

I tabel 2.4.1 fremgår den sociodemografiske sammensætning af deltagerne i undersøgelsen. Tallene er vist for dels respondentgruppen, det vil sige de, der har besvaret spørgeskemaet, og dels for alle inviterede til undersøgelsen. Således kan man danne sig et indtryk af, om de der har besvaret spørgeskemaet i store træk ser ud til at repræsentere de inviterede. Information om uddannelsesmæssig baggrund fremgår alene for respondentgruppen, da denne information er indsamlet ved spørgsmål i spørgeskemaet (se ovenfor). I respondentgruppen er der lidt flere kvinder (55,6 %) end mænd (44,4 %). I forhold til aldersfordelingen af respondenterne er 30,0 % i aldersgruppen

25-29 år, omkring halvdelen er i aldersgruppen 18-24 år (48,2 %), mens de 15-17-årige udgør den mindste andel (21,8 %). For køn og aldersgruppe ses mindre forskelle mellem respondenterne og alle inviterede til undersøgelsen. Disse forskelle bliver der imidlertid taget højde for i vægtningsproceduren (se afsnit 2.3). Ses der på bopælsregion, har omkring en tredjedel af respondenterne bopæl i Region Hovedstaden (32,2 %), mens 25,5 % og 20,6 % har bopæl i henholdsvis Region Syddanmark og Region Midtjylland. Omkring en tiendedel af respondenterne har bopæl i Region Sjælland (11,5 %) og en tiendedel i Region Nordjylland (10,2 %). Der ses ikke regionale forskelle mellem respondenterne og alle inviterede til undersøgelsen. I forhold til uddannelse og erhvervsstatus er der omkring en femtedel af respondenterne, der henholdsvis går på en gymnasial uddannelse (20,6 %), en mellemlang eller lang videregående uddannelse (20,2 %) eller er i arbejde og har gennemført en anden uddannelse end en mellemlang eller lang videregående uddannelse (19,1 %). Kun mindre andele går på en kort videregående uddannelse (1,8 %) eller går på kortere kurser eller andet (3,4 %).

Tabel 2.4.1. Sociodemografiske karakteristika, opdelt på respondenter og alle inviterede

	Respondenter % (n)	Alle inviterede % (n)
Køn		
Mænd	44,4 (5.914)	51,3 (19.222)
Kvinder	55,6 (7.401)	48,7 (18.260)
Alder		
15-17 år	21,8 (2.906)	18,0 (6.754)
18-24 år	48,2 (6.421)	47,0 (17.596)
25-29 år	30,0 (3.988)	35,0 (13.132)
Region		
Hovedstaden	32,2 (4.288)	34,3 (12.857)
Sjælland	11,5 (1.530)	11,6 (4.345)
Syddanmark	20,6 (2.743)	19,7 (7.390)
Midtjylland	25,5 (3.396)	24,2 (9.064)
Nordjylland	10,2 (1.358)	10,2 (3.826)
Uddannelse		
Går i folkeskole	11,4 (1.375)	-
Går på FGU eller erhvervsuddannelse	5,3 (634)	-
Går på en gymnasial uddannelse	20,6 (2.488)	-
Går på en kort videregående uddannelse	1,8 (214)	-
Går på en mellemlang eller lang videregående uddannelse	20,2 (2.438)	-
Går på kortere kurser eller andet	3,4 (411)	-
Er uden arbejde	5,2 (633)	-
Er i arbejde og har gennemført en mellemlang eller lang videregående uddannelse	13,1 (1.582)	-
Er i arbejde og har gennemført en anden uddannelse	19,1 (2.301)	-

3 Cigaretter

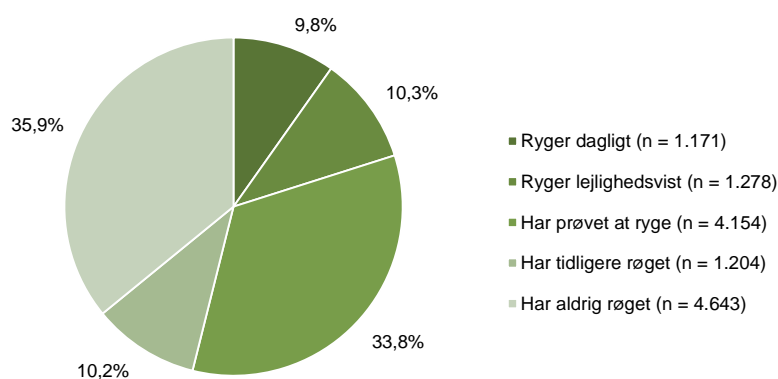
Dette kapitel afdækker, hvor udbredt rygning af cigaretter er blandt unge i undersøgelsen. Yderligere beskrives forbruget af cigaretter målt ved antal pr. dag, hvilke smagsvarianter de unge i undersøgelsen oftest bruger, overvejelser omkring rygestop samt bekymringer relateret til helbreds-skade og afhængighed. Afslutningsvis præsenteres resultater vedrørende synlighed og branding af cigaretter, herunder hvor cigaretterne købes samt holdninger til cigaretpakkens udseende. Det pointeres, at betegnelsen 'cigaretter', der bruges gennemgående i dette kapitel, også inkluderer brug af rulletobak.

3.1 Forbrug af cigaretter

Hver femte respondent i undersøgelsen angiver, at de ryger (20,1 %), heraf ryger ca. halvdelen dagligt, mens den anden halvdel angiver at ryge lejlighedsvist (figur 3.1.1). Der er 10,2 %, som tidligere har røget og 33,8 %, der har prøvet at ryge. Hver tredje aldrig har røget (35,9 %).

Figur 3.1.1. Rygegrupper

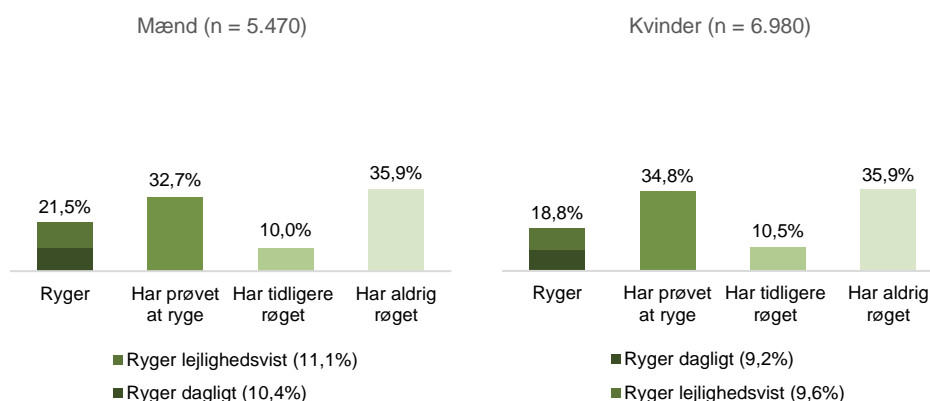
(n) angiver antallet af respondenter i den pågældende rygegruppe, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis ryger dagligt, ryger lejlighedsvist, har prøvet at ryge, tidligere har røget og aldrig har røget cigaretter.



Af figur 3.1.2 fremgår det, at der stort set ikke er kønsmæssige forskelle mellem rygegrupperne. Dog ses en tendens til, at der er lidt flere mænd end kvinder, der ryger (21,5 % vs. 18,8 %).

Figur 3.1.2. Rygegrupper, opdelt på køn

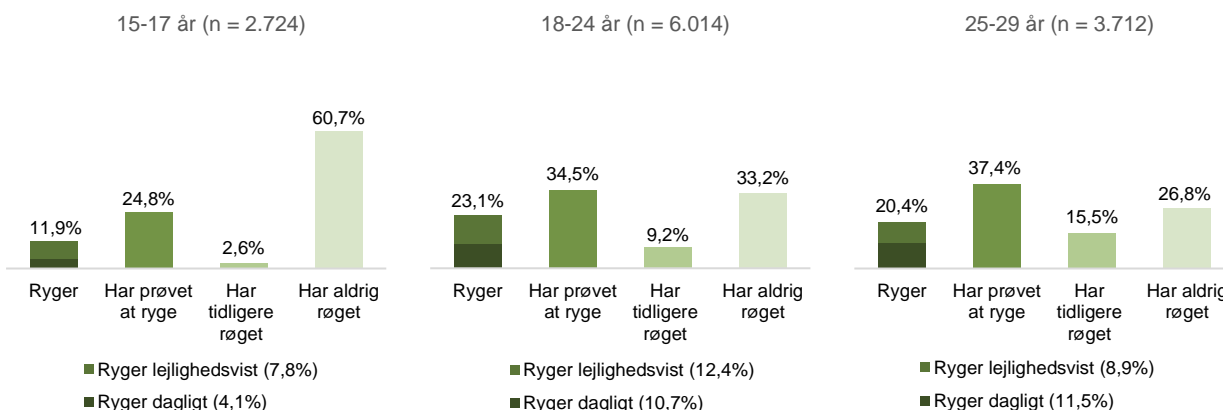
(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis ryger, har prøvet at ryge, tidligere har røget og aldrig har røget. Andelen, der ryger, er opdelt i dem, der ryger dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet neden for figuren.



I figur 3.1.3 er andelen af unge, der ryger dagligt eller lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper. Det fremgår, at andelen er størst blandt de 18-24-årige (23,1 %). Der er markant flere unge, der ryger dagligt, i de to ældste aldersgrupper sammenlignet med den yngste aldersgruppe. Endvidere er der flest, der ryger lejlighedsvist, blandt de 18-24-årige (12,4 %) sammenlignet med de øvrige aldersgrupper.

Figur 3.1.3. Rygegrupper, opdelt på aldersgrupper

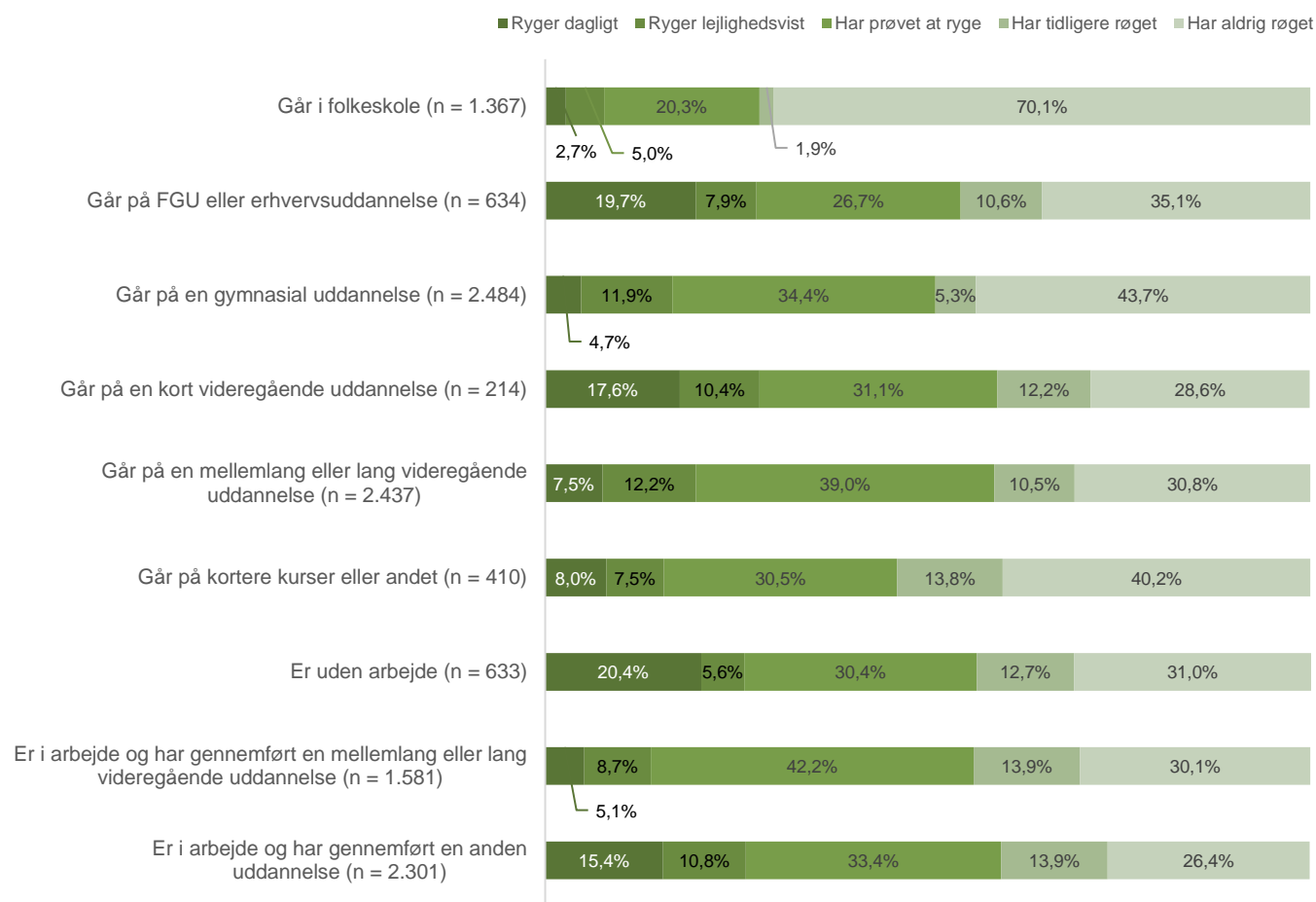
(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis ryger, har prøvet at ryge, tidligere har røget og aldrig har røget. Andelen, der ryger, er opdelt i dem, der ryger dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet neden for figuren.



I figur 3.1.4 ses rygegrupperne opdelt på uddannelsesgruppe og erhvervsstatus. Der er flest unge, der dagligt ryger, blandt dem, der går på FGU eller en erhvervsuddannelse (19,7 %) eller er uden arbejde (20,6 %). Generelt ses en højere andel af unge, der ryger lejlighedsvist, i takt med højere uddannelsesniveau.

Figur 3.1.4. Rygegrupper, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus

(n) angiver antallet af respondenter med forskellig uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis ryger dagligt, lejlighedsvist, har prøvet at ryge, tidligere har røget og aldrig har røget.



Tabel 3.1.1 viser antallet af cigaretter, der ryges pr. dag, fordelt på aldersgrupper blandt den andel, der ryger dagligt (9,8 %). Overordnet ses det, at de 25-29-årige ryger flere cigaretter pr. dag end de 15-24-årige. Andelen, der dagligt ryger 15 cigaretter eller derover, er således størst blandt de 25-29-årige (40,5 %) og mindst blandt de 15-17-årige (21,6 %). Blandt de 15-17-årige, der ryger dagligt, har flest angivet, at de ryger 1-4 cigaretter dagligt (21,9 %).

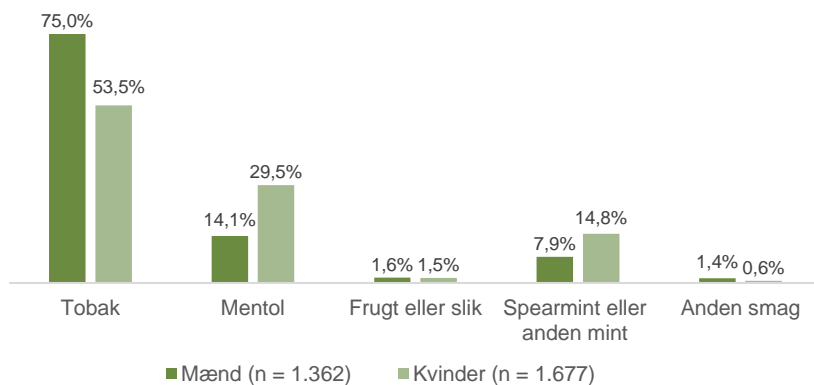
Tabel 3.1.1. Antal cigaretter pr. dag blandt respondenter, der ryger dagligt, opdelt på aldersgrupper

	15-17 år % (n)	18-24 år % (n)	25-29 år % (n)	Total % (n)
1-4 cigaretter	21,9 (24)	11,45 (73)	8,2 (34)	10,9 (131)
5-9 cigaretter	31,3 (35)	32,3 (208)	18,2 (77)	26,3 (320)
10-14 cigaretter	25,4 (30)	27,7 (177)	33,2 (138)	29,8 (345)
> 15 cigaretter	21,6 (23)	28,6 (177)	40,5 (165)	33,0 (365)

Figur 3.1.5 viser præferencer i forhold til smag på cigaretter fordelt på køn. Både blandt mænd (75,0 %) og kvinder (53,5 %) angiver størstedelen, at de ryger cigaretter med smag af tobak. Der ses imidlertid en kønsmæssig forskel i forhold til smagspræferencer. Knap hver tredje kvinde ryger cigaretter med mentolsmag (29,5 %), og 14,8 % ryger cigaretter med spearmint eller anden mintsmag, mens de tilsvarende andele for disse to cigaretsmager blandt mænd er langt mindre (hvh. 14,1 % og 7,9 %). Meget få unge angiver at ryge cigaretter med smag af frugt eller slik (begge køn). Der ses ikke en forskel i smagspræferencer på cigaretter mellem aldersgrupper (resultater ikke illustreret).

Figur 3.1.5. Cigaretsmag, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis har angivet tobak, mentol, frugt eller slik, spearmint eller anden mint og/eller anden smag, som smag(e) på deres cigaretter.



*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

I tabel 3.1.2 præsenteres overvejelser omkring rygestop inden for den seneste måned blandt dem, der ryger dagligt eller lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper. Flest respondenter mellem 25-29 år har overvejet rygestop (63,8 %) og færrest blandt de 15-17-årige (53,8 %).

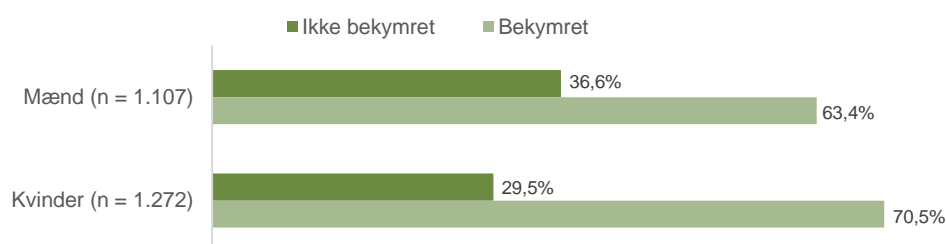
Tabel 3.1.2. Overvejelser om rygestop inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper

	15-17 år % (n)	18-24 år % (n)	25-29 år % (n)	Total % (n)
Har overvejet	53,8 (175)	54,9 (765)	63,8 (478)	58,0 (1.418)
Har ikke overvejet	26,8 (86)	32,0 (440)	28,0 (206)	30,0 (732)
Ved ikke	19,4 (65)	13,1 (180)	8,2 (59)	12,0 (304)

Respondenternes bekymring for, hvorvidt rygning skader eller allerede har skadet helbredet er vist i figur 3.1.6 opdelt på køn. Den største andel af dem, der ryger dagligt eller lejlighedsvist, som er bekymret for, om rygning skader eller allerede har skadet deres helbred, ses blandt kvinderne (70,5 %). Flere mænd end kvinder angiver, at de ikke er bekymret for deres helbred (36,6 % vs. 29,5 %).

Figur 3.1.6. Bekymring for hvorvidt rygning er skadeligt for helbredet, opdelt på køn

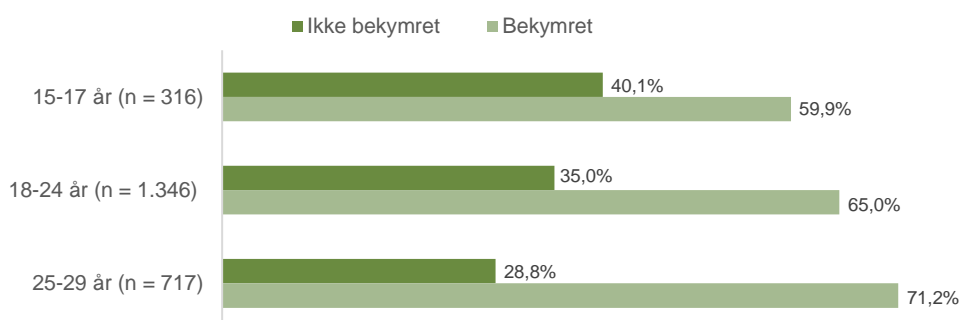
(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, om rygning skader/har skadet deres helbred.



I figur 3.1.7. fremgår det, at andelen af respondenter, der er bekymret for, om rygning skader eller har skadet helbredet, er højere med højere alder (hhv. 59,9 % for de 15-17-årige, 65,0 % for de 18-24-årige og 71,2 % for de 25-29-årige).

Figur 3.1.7. Bekymring for hvorvidt rygning er skadeligt for helbredet, opdelt på aldersgrupper

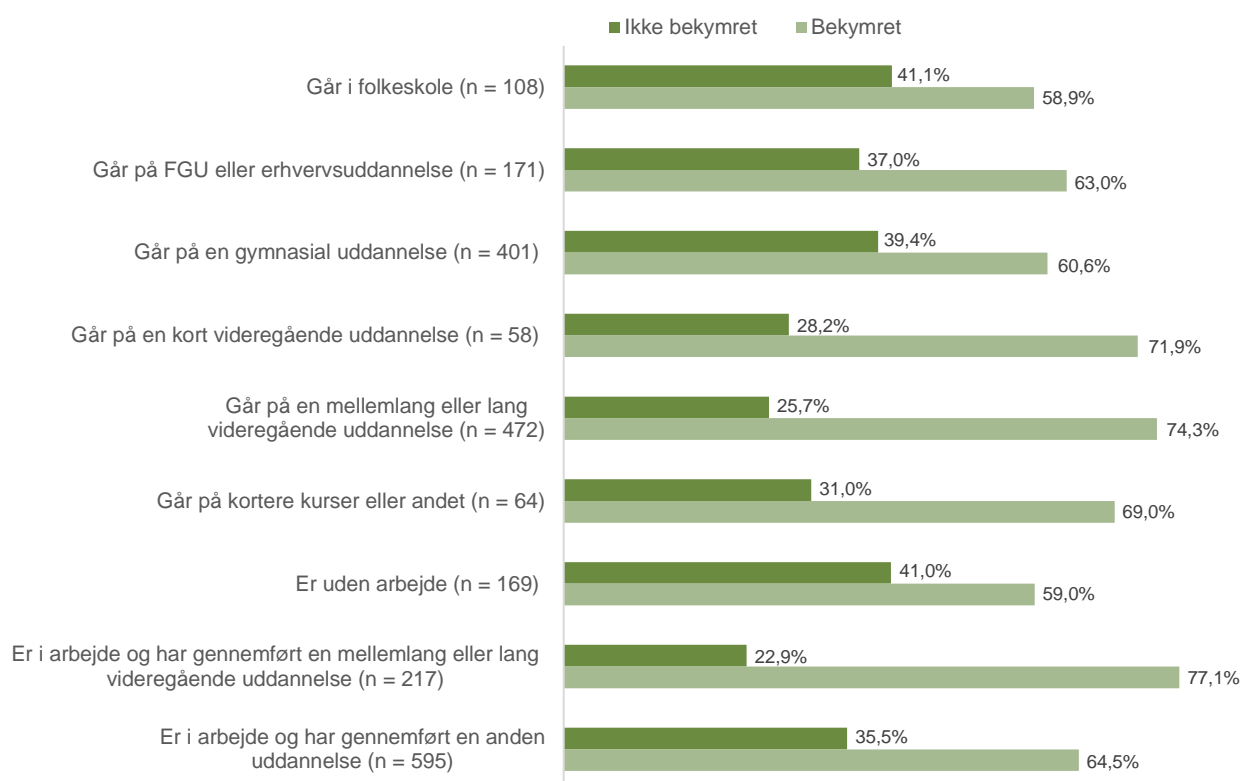
(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, om rygning skader/har skadet deres helbred.



Endvidere ses det, at andelen, der er bekymret for, om rygning skader eller har skadet helbredet, er højere med højere uddannelsesniveau. Dette er tilfældet både for den andel af respondenterne, der er under uddannelse, og for dem, der er i arbejde efter gennemført uddannelse (figur 3.1.8).

Figur 3.1.8. Bekymring for hvorvidt rygning er skadeligt for helbredet, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus

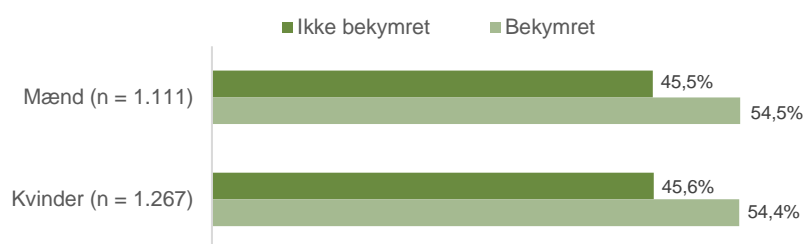
(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymrede eller er bekymrede for om rygning skader/har skadet deres helbred.



I figur 3.1.9 fremgår det, hvorvidt de unge, der ryger dagligt eller lejlighedsvist, angiver at være bekymret for, om de bliver afhængige af cigaretrykning. Der ses en lige stor andel blandt mænd og kvinder, der angiver, at de er bekymrede for afhængighed.

Figur 3.1.9. Bekymring for afhængighed, opdelt på køn

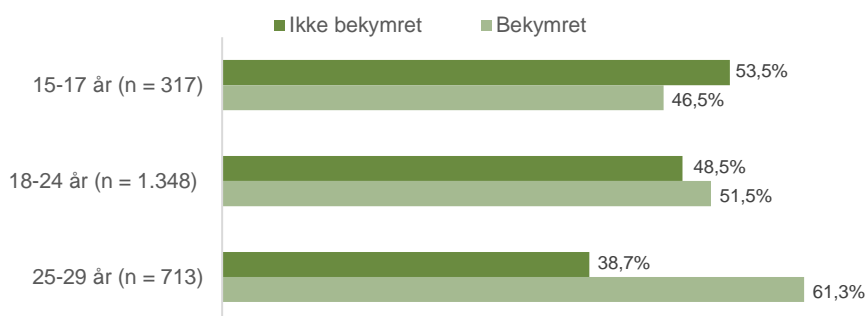
(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymrede eller er bekymrede for, om de bliver afhængige af at ryge cigaretter.



Overordnet set er andelen, der er bekymret for at blive afhængige af cigaretter, højere med højere alder (figur 3.1.10). Blandt de 25-29-årige er næsten to tredjedele bekymret (61,3 %) for afhængighed, mens det er lidt mindre end halvdelen (46,5 %) blandt de 15-17-årige.

Figur 3.1.10. Bekymring for afhængighed, opdelt på aldersgrupper

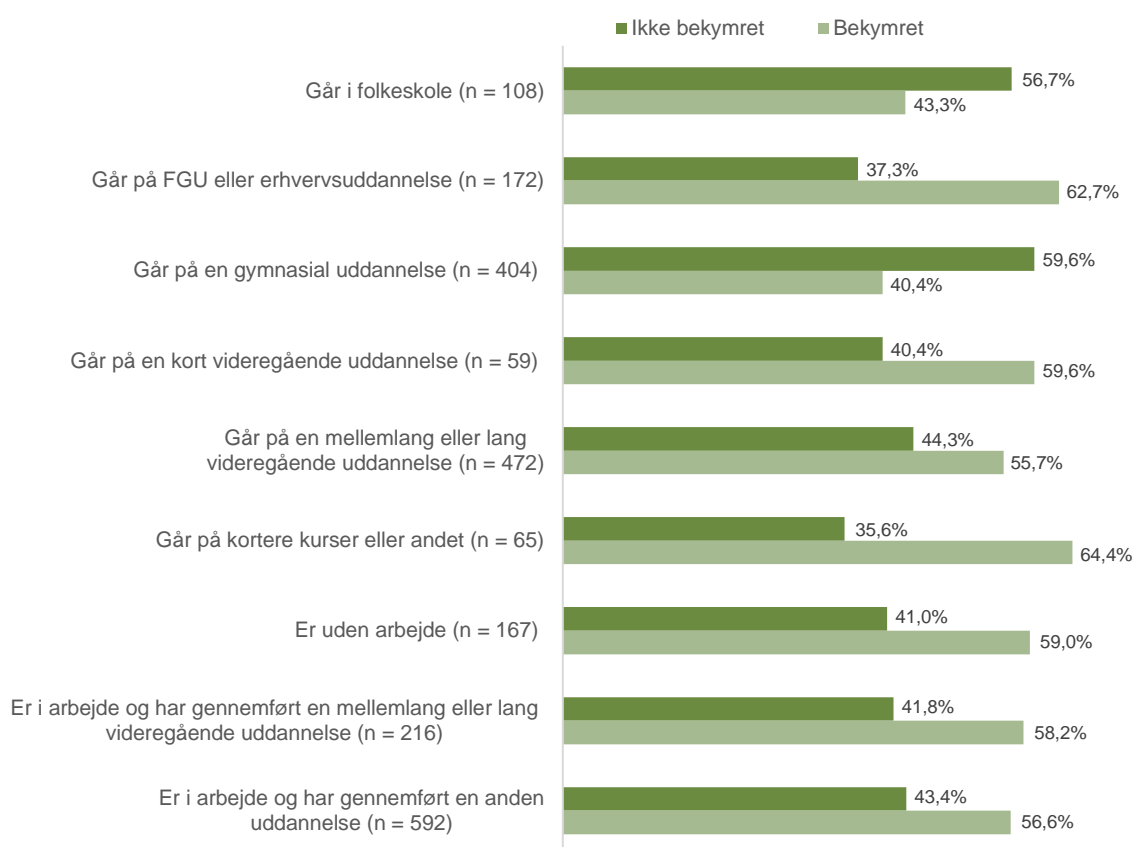
(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, om de bliver afhængige af at ryge cigaretter.



I forhold til uddannelse og erhvervsstatus ses det endvidere, at færrest respondenter blandt folkeskoleeleverne og elever på en gymnasial uddannelse er bekymret for afhængighed (hhv. 43,3 % og 40,4 %) sammenlignet med de øvrige uddannelses- og erhvervsgrupper (figur 3.1.11).

Figur 3.1.11. Bekymring for afhængighed, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus

(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, om de bliver afhængige af at ryge cigaretter.



3.2 Synlighed og branding af cigaretter

Tabel 3.2.1 viser respondenternes angivelse af, hvor de køber deres cigaretter. De fleste køber cigaretter i et supermarked (31,5 %), i en kiosk (29,9 %) eller på en tankstation (27,1 %). Der ses imidlertid visse aldersmæssige forskelle; eksempelvis angiver en stor andel af de 15-17-årige, at de ikke selv køber cigaretter (16,9 %), men derimod får cigaretter af venner eller bekendte (10,2 %). Meget få respondenter angiver, at de køber cigaretter i specialbutikker.

Tabel 3.2.1. Køb af cigaretter, opdelt på aldersgrupper*

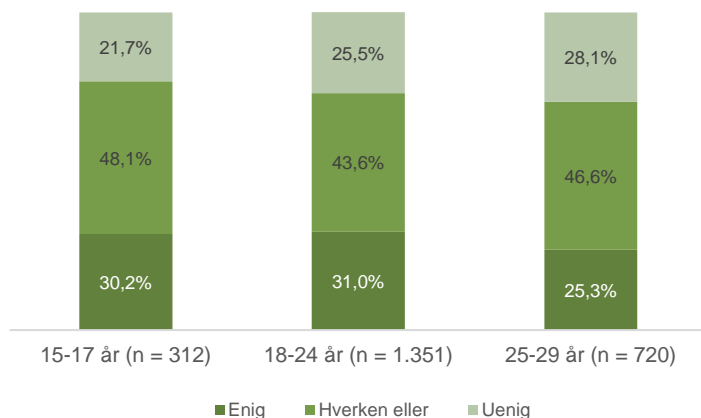
	15-17 år % (n)	18-24 år % (n)	25-29 år % (n)	Total % (n)
Køber ikke selv	16,9 (119)	3,1 (107)	3,1 (56)	4,4 (282)
I et supermarked	23,5 (162)	32,8 (1.140)	31,9 (588)	31,5 (1.890)
I en kiosk	27,7 (192)	29,6 (1.027)	30,9 (567)	29,9 (1.786)
På en tankstation	18,5 (126)	27,9 (963)	27,9 (509)	27,1 (1.598)
På bar, cafe, natklub, bodega el.lign.	1,6 (11)	4,6 (158)	4,4 (80)	4,3 (249)
Af venner eller bekendte	10,2 (72)	1,1 (39)	0,5 (10)	1,8 (121)
Specialbutik (tobakshandel)	n/a	0,4 (12)	0,7 (12)	n/a
Andre steder	1,1 (7)	0,5 (18)	0,5 (9)	0,6 (33)

*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Figur 3.2.1 viser, om de unge kan lide cigaretpakkens udseende, fordelt mellem de forskellige aldersgrupper. Der ses en tendens til, at de yngste respondenter i højere grad kan lide pakkens udseende sammenlignet med den ældste aldersgruppe. Overordnet set er der dog ikke store forskelle mellem aldersgrupperne.

Figur 3.2.1. Kan lide udseendet på cigaretpakken, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der er henholdsvis enige, hverken eller, eller uenige i, at de kan lide udseendet på deres cigaretpakke.



De unge er også blevet spurgt om, hvad de først lægger mærke til, når de ser på en cigaretpakke. Neden for vises deres svar opdelt på henholdsvis køn og alder (tabel 3.2.2). Overordnet set lægger de fleste først mærke til farve, design eller sundhedsadvarsel. Omkring hver femte angiver imidlertid, at de sjældent ser på pakken (22,2 %). Der ses ikke store kønsforskelle, dog angiver lidt flere kvinder end mænd, at de først lægger mærke til sundhedsadvarslen (23,3 % vs. 17,0 %), hvorimod en større andel mænd først lægger mærke til mærke/brandnavn (16,0 % vs. 11,9 %). I forhold til forskelle mellem aldersgrupper er der en tendens til, at de yngste respondenter i højere grad lægger mærke til mærke/brandnavn sammenlignet med de ældre aldersgrupper. Derudover

ses en aldersmæssig forskel for de respondenter, der har angivet, at de sjældent ser pakken. Blandt de 25-29-årige har hver fjerde angivet, at de sjældent ser på pakken (25,5 %), mens det for de 18-24-årige er omkring hver femte (21,1 %) og for de 15-17-årige omkring hver sjette respondent, der ikke ser på pakken (16,6 %). Der ses ikke aldersmæssige forskelle i forhold til logo, farve, design eller sundhedsadvarsel.

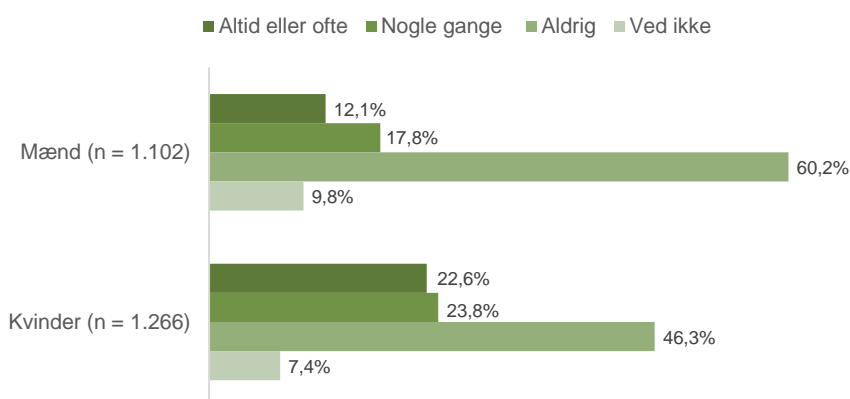
Tabel 3.2.2. Hvad bemærkes først på en cigaretpakke, opdelt på køn og aldersgrupper

	Mænd % (n)	Kvinder % (n)	15-17 år % (n)	18-24 år % (n)	25-29 år % (n)	Total % (n)
Logo	8,4 (93)	4,8 (62)	6,9 (21)	6,9 (91)	6,4 (43)	6,7 (155)
Mærke/brandnavn	16,0 (181)	11,9 (154)	19,2 (59)	14,2 (188)	12,5 (88)	14,1 (335)
Farve, design el.lign.	25,8 (288)	29,2 (373)	28,3 (90)	27,8 (377)	26,4 (194)	27,4 (661)
Sundhedsadvarsel	17,0 (189)	23,3 (296)	18,9 (60)	20,3 (279)	19,7 (146)	20,0 (485)
Ser sjældent på pakken	22,1 (239)	22,3 (282)	16,6 (53)	21,1 (286)	25,5 (182)	22,2 (521)
Andet	1,6 (18)	1,0 (13)	n/a	1,5 (20)	1,3 (9)	n/a
Ved ikke	9,1 (101)	7,5 (96)	9,5 (30)	8,2 (109)	8,3 (58)	8,3 (197)

Figur 3.2.2 viser, hvor ofte inden for den seneste måned, at respondenterne har tildækket cigaretpakken ved for eksempel at lægge cigaretterne i en boks eller et etui, eller har ladet pakken ligge i tasken. Overordnet set er der en tendens til, at kvinderne i højere grad dækker deres cigaretpakke til eller lader den ligge i tasken. Blandt mændene angiver 60,2 %, at de aldrig gør det, mens dette gælder for 46,3 % af kvinderne.

Figur 3.2.2. Tildækning af cigaretpakken inden for den seneste måned, opdelt på køn

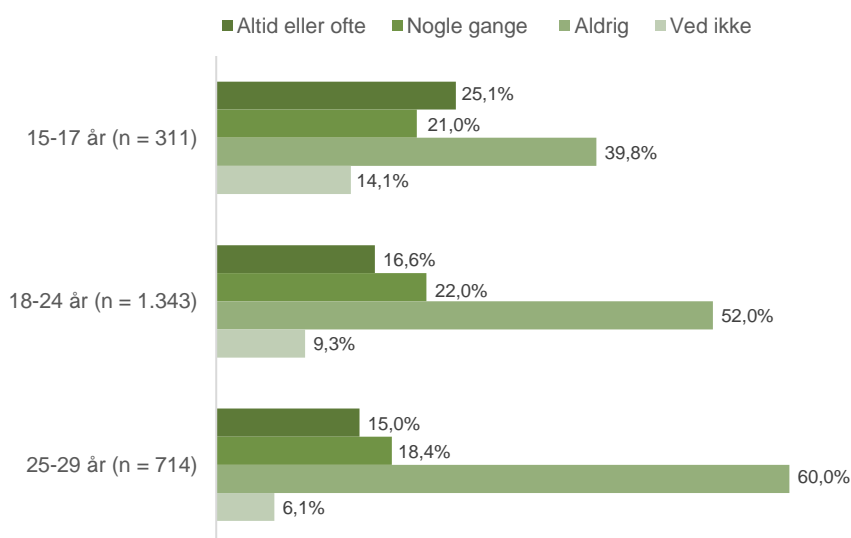
(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der i løbet af den seneste måned har dækket deres cigaretpakke til, lagt cigaretterne i en boks/etui, eller ladet pakken ligge i tasken, inden for den seneste måned.



Der ser ud til at være sammenhæng mellem alder og dét at dække cigaretpakken til eller gemme den væk, således at en større andel i den yngste aldersgruppe altid eller ofte gør det (figur 3.2.3). Tilsvarende ses den største andel, der aldrig dækker deres cigaretpakke til eller gemmer denne væk blandt de 25-29-årige (60,0 %).

Figur 3.2.3. Tildækning af cigaretpakken inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter, der ryger dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der inden for den seneste måned har dækket deres cigaretpakke til, lagt cigaretterne i en boks/etui, eller ladet pakken ligge i tasken.



4 E-cigaretter

I dette kapitel beskrives respondenternes forbrug af e-cigaretter. E-cigaretter kommer i flere former og typer, men fælles for dem er, at de består af en lille beholder til e-væske, en brænder og et batteri. E-cigaretten opvarmer e-væsken, og der dannes aerosol, som indåndes.

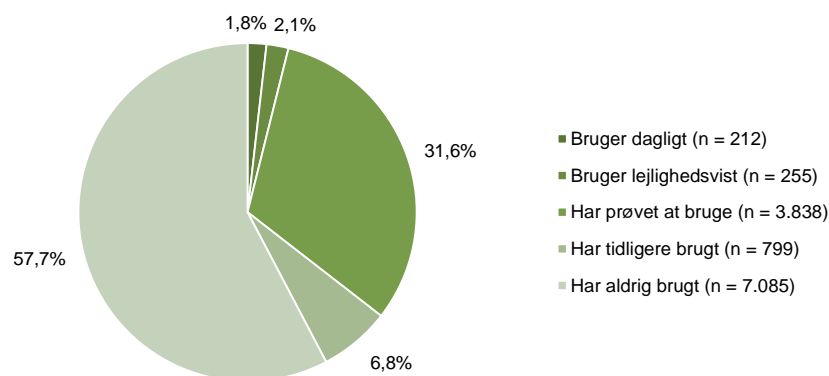
Først i kapitlet præsenteres, hvor udbredt anvendelsen af e-cigaretter er, og hvilke smagsvarianter de unge oftest bruger. Dernæst beskrives overvejelser omkring forbrugsstop, brug af nikotin i e-cigaretter samt bekymringer relateret til helbredsskade og afhængighed af e-cigaretter. Afslutningsvis præsenteres resultater vedrørende synlighed og branding af e-cigaretter, herunder hvor e-cigaretterne købes samt holdninger til udseendet på e-væske beholderen.

4.1 Forbrug af e-cigaretter

I alt angiver 3,9 % af respondenterne, at de anvender e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist. Yderligere angiver 31,6 % at have prøvet at anvende e-cigaretter, mens 6,8 % er tidligere brugere (figur 4.1.1).

Figur 4.1.1. Brugere af e-cigaretter

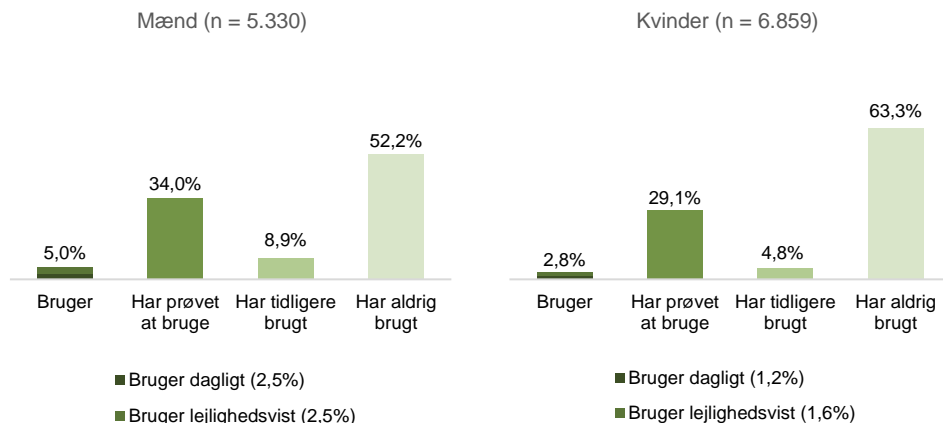
(n) angiver antallet af respondenter i den pågældende bruger gruppe, mens % angiver andelen af disse, som henholdsvis bruger dagligt, bruger lejlighedsvist, har prøvet at bruge, tidligere har brugt og aldrig har brugt e-cigaretter.



Andelen af respondenterne, der bruger e-cigaretter, opdelt på køn er præsenteret i figur 4.1.2. Flere mænd end kvinder angiver at anvende e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist (5,0 % vs. 2,8 %). Der er ligeledes flere, der har prøvet e-cigaretter, samt flere tidligere brugere blandt mænd sammenlignet med kvinder.

Figur 4.1.2. Brugere af e-cigaretter opdelt på køn

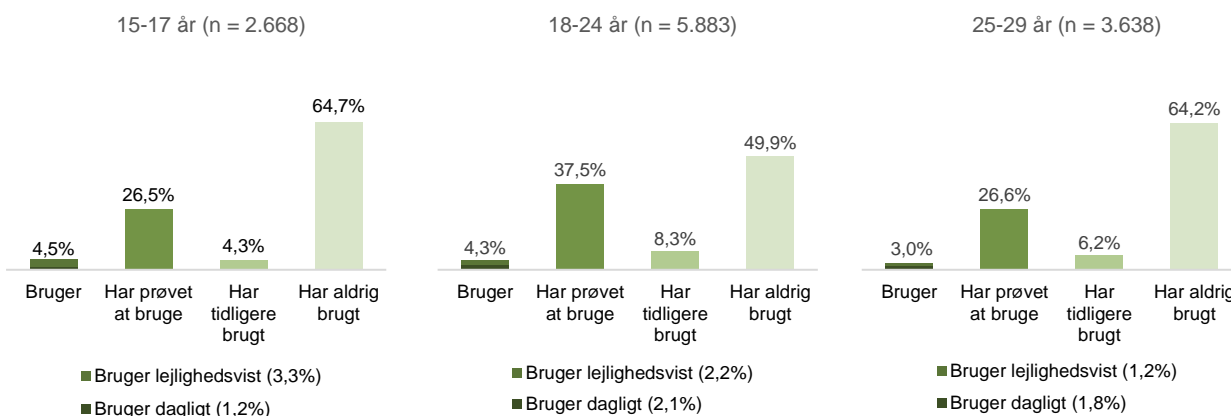
(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis bruger, har prøvet at bruge, tidligere har brugt og aldrig har brugt e-cigaretter. Respondenter, der bruger e-cigaretter, er opdelt ved dem, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet nedenfor figuren.



Af figur 4.1.3 fremgår det, at en lige stor andel blandt de 15-17-årige og de 18-24-årige anvender e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist (hhv. 4,5 % og 4,3 %), mens lidt færre anvender e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist blandt de 25-29-årige (3,0 %). Flest blandt de 18-24-årige har prøvet e-cigaretter, sammenlignet med de to andre aldersgrupper (37,5 % vs. 26,5-26,6 %).

Figur 4.1.3. Brugere af e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis bruger, har prøvet at bruge, tidligere har brugt og aldrig har brugt e-cigaretter. Respondenter, der bruger e-cigaretter, er opdelt ved dem, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, hvor % er angivet nedenfor figuren.

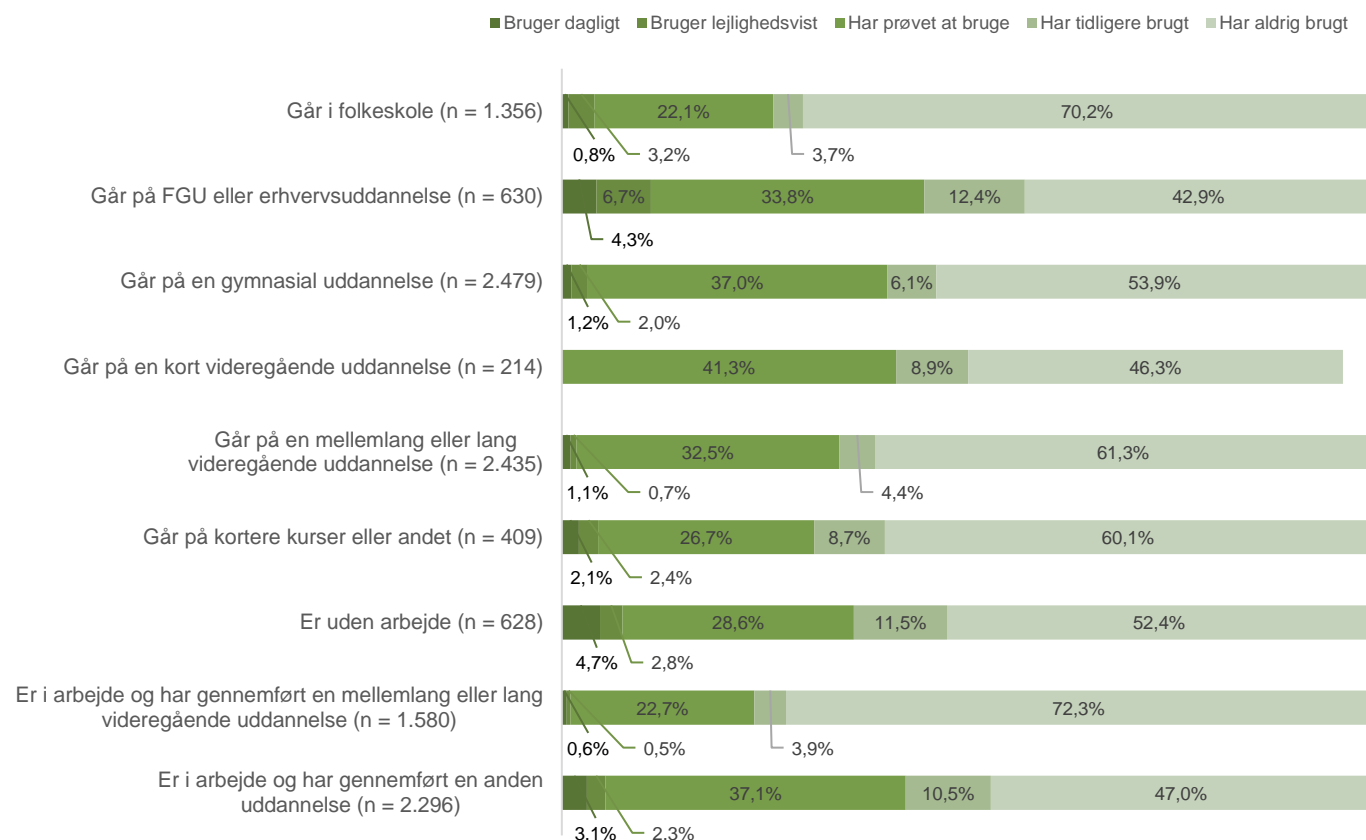


Blandt elever, der går på FGU og erhvervsuddannelse, ses den største andel af unge, der bruger e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist (11,0 %), sammenlignet med de øvrige uddannelses- og erhvervsgrupper (figur 4.1.4). Den største andel af daglige brugere af e-cigaretter ses hos de unge

uden arbejde (4,7 %). Der er flest, der aldrig har brugt e-cigaretter, blandt folkeskoleelever (70,2 %) og de, der er i arbejde efter at have gennemført en mellemlang- eller lang videregående uddannelse (72,3 %).

Figur 4.1.4. Brugere af e-cigaretter, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis dagligt bruger, lejlighedsvist bruger, har prøvet at bruge, tidligere har brugt og aldrig har brugt e-cigaretter.

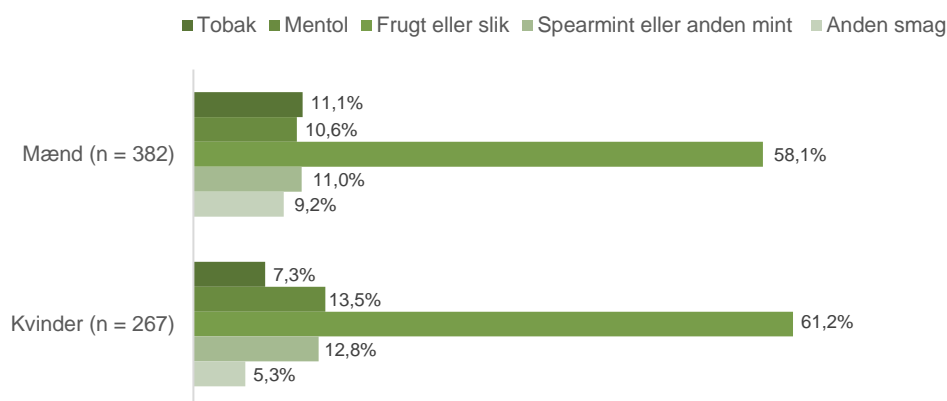


*Data for svarkategorierne 'bruger dagligt' og 'bruger lejlighedsvist' blandt respondenter, som går på en kort videregående uddannelse, afrapporteres ikke grundet for få respondenter.

Over halvdelen af både mænd og kvinder angiver at bruge e-cigaretter med smag af frugt eller slik (hhv. 58,1 % og 61,2 %) (figur 4.1.5). Blandt mænd fordeler smagspræferencer sig nogenlunde ligeligt på de øvrige smagsvarianter (omkring 10 %). For kvinder er billedet en smule anderledes; her bruger 13,5 % e-cigaretter med smag af mentol og 12,8 % bruger spearmint eller anden mint. Få kvinder bruger tobakssmag eller anden type smag.

Figur 4.1.5. Smag på e-cigaretter, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis angiver tobak, mentol, frugt eller slik, spearmint eller anden mint og/eller anden smag, som smag(e) på deres e-cigaretter.

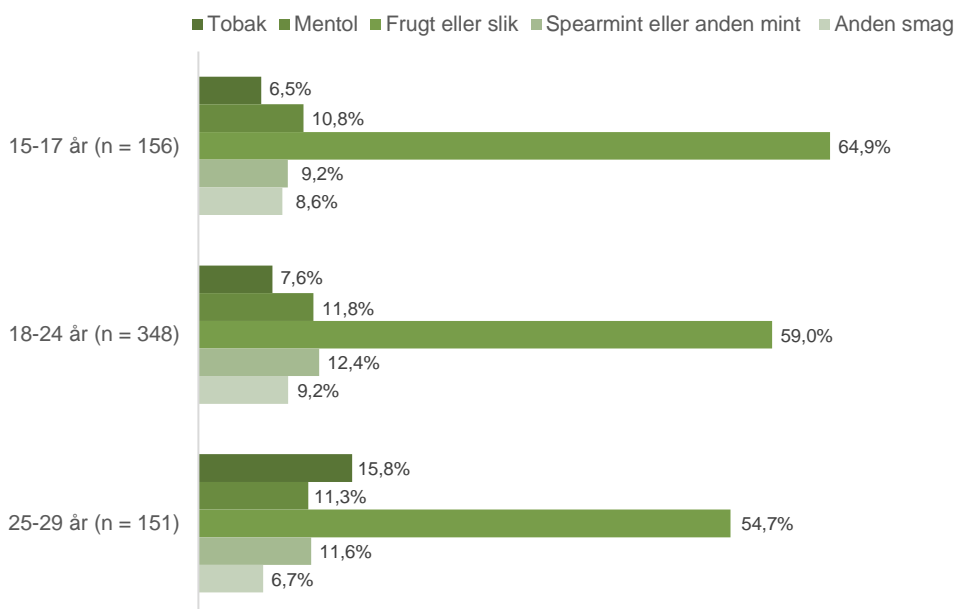


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Andelen af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt eller lejlighedsvist, og deres smagspræferencer opdelt på aldersgrupper er præsenteret i figur 4.1.6. Her ses det, at 64,9 % af de 15-17-årige foretrækker frugt- eller sliksmag i deres e-cigaretter, mens den tilsvarende andel er en smule mindre i øvrige aldersgrupper. Der er flest i den ældste aldersgruppe, der foretrækker tobakssmag (15,8 %), mens dette gælder for 6,5 % af de 15-17-årige. Der ses ingen forskel mellem aldersgrupperne i forhold til mentol og spearmint eller anden mintsma.

Figur 4.1.6. Smag på e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som angiver tobak, mentol, frugt eller slik, spearmint eller anden mint og/eller anden smag, som smag(e) på deres e-cigaretter.



*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Den største andel af unge, der har angivet, at de inden for den seneste måned har haft overvejelser omkring at stoppe med at bruge e-cigaretter, ses blandt de 25-29-årige (32,9 %) (tabel 4.1.1). I alle tre aldersgrupper har over halvdelen af respondenterne angivet, at de ikke har overvejet at stoppe med at bruge e-cigaretter inden for den seneste måned.

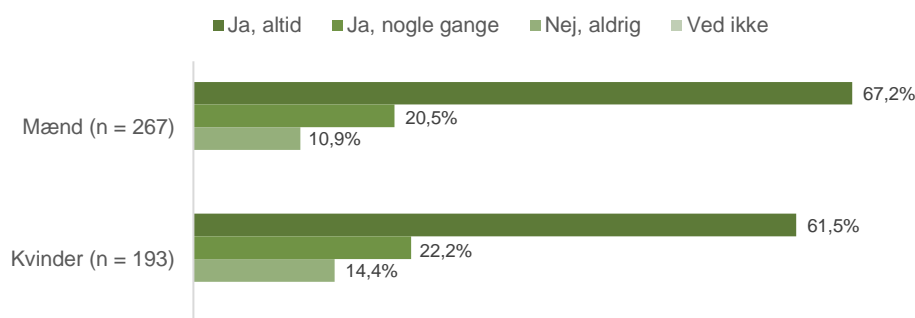
Tabel 4.1.1. Overvejelser omkring at stoppe med at bruge e-cigaretter inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper

	15-17 år % (n)	18-24 år % (n)	25-29 år % (n)	Total % (n)
Har overvejet	21,4 (25)	27,2 (67)	32,6 (34)	27,5 (126)
Har ikke overvejet	56,7 (66)	61,2 (152)	57,0 (63)	59,1 (281)
Ved ikke	21,9 (25)	11,6 (29)	10,4 (10)	13,4 (64)

I figur 4.1.7 fremgår andelen af unge, der anvender nikotin i deres e-cigaretter, opdelt på køn. Der ses her en mindre forskel mellem mænd og kvinder, hvor hhv. 62,7 % af kvinderne og 68,2 % af mændene altid anvender e-cigaretter med nikotin.

Figur 4.1.7. Anvendelse af nikotin i e-cigaretter, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis altid, nogle gange eller aldrig anvender nikotin i deres e-cigaretter.

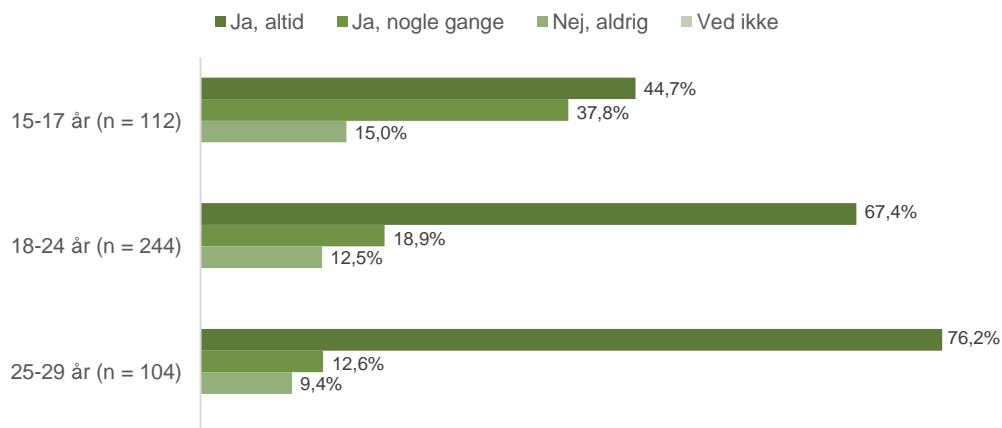


*Data for svarkategorien 'ved ikke' for både mænd og kvinder afrapporteres ikke grundet for få respondenter.

Den største andel af respondenter, der altid anvender e-cigaretter med nikotin, ses blandt de 25-29-årige (77,6 %) (figur 4.1.8). Til sammenligning anvender 45,8 % af de unge mellem 15 og 17 år, der bruger e-cigaretter, altid e-cigaretter med nikotin.

Figur 4.1.8. Anvendelse af nikotin i e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som henholdsvis altid, nogle gange eller aldrig anvender nikotin i deres e-cigaretter.

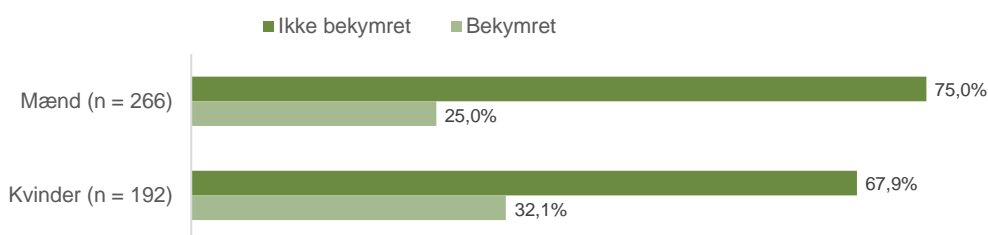


*Data for svarkategorien 'ved ikke' for alle tre aldersgrupper afrapporteres ikke grundet for få respondenter.

Figur 4.1.9 viser respondenternes bekymringer for, hvorvidt brugen af e-cigaretter skader eller allerede har skadet helbredet. Blot hver fjerde mand (25,0 %) angiver at være bekymret for helbreds-skade, mens det er hver tredje af kvinderne (32,1 %).

Figur 4.1.9. Bekymring for hvorvidt brug af e-cigaretter er skadeligt for helbredet, opdelt på køn

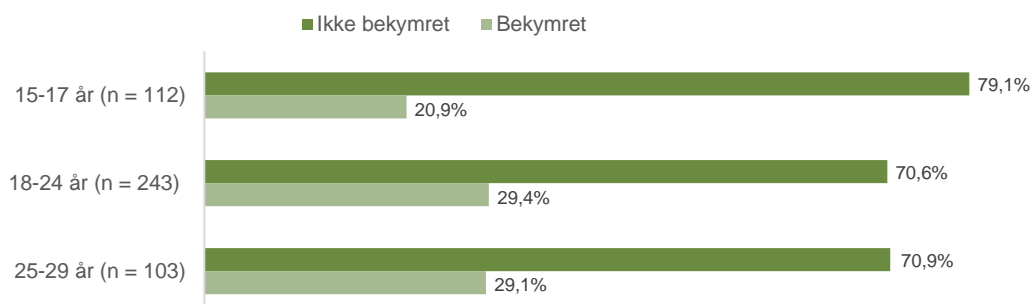
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for om brug af e-cigaretter skader/har skadet deres helbred.



Figur 4.1.10 viser forskelle mellem aldersgrupper i respondenternes bekymringer for om brug af e-cigaretter skader eller har skadet helbredet. Der er færrest, der angiver at være bekymret blandt de 15-17-årige (20,9 %), sammenlignet med de ældre aldersgrupper. Der er lige store andele, der angiver at være bekymret blandt de 18-24-årige og de 25-29-årige (hvh. 29,4 % og 29,1 %).

Figur 4.1.10. Bekymring for hvorvidt brug af e-cigaretter er skadeligt for helbredet, opdelt på aldersgrupper

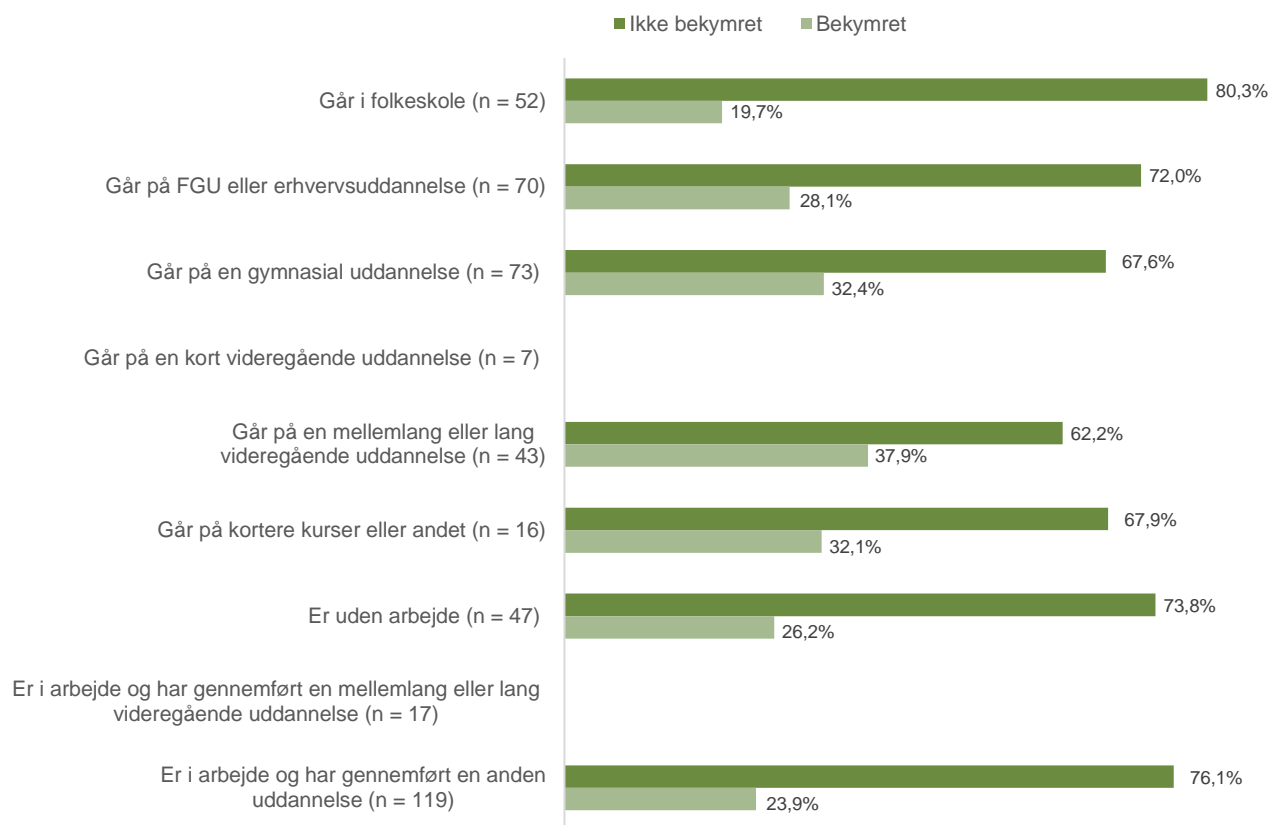
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, hvorvidt brug af e-cigaretter skader/har skadet deres helbred.



Opdelt på uddannelsesgrupper og erhvervsstatus ses det, at bekymringer for helbredsskade ved brugen af e-cigaretter er mindst blandt folkeskoleelever, hvor 80,3 % har angivet, at de ikke er bekymrede. Den største andel, der angiver at være bekymret for helbredsskade, findes blandt unge, der har gennemført en mellemlang- eller lang videregående uddannelse (37,9 %) (figur 4.1.11).

Figur 4.1.11. Bekymring for hvorvidt brug af e-cigaretter er skadeligt for helbredet, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for om brug af e-cigaretter skader/har skadet deres helbred.

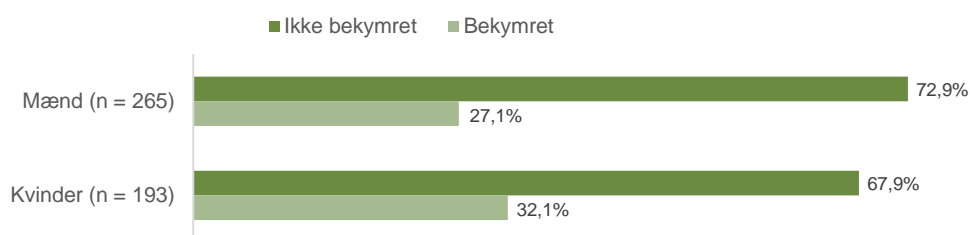


*Data for grupperne 'går på en kort videregående uddannelse' og 'er i arbejde og har gennemført en mellemlang eller lang videregående uddannelse' afrapporteres ikke grundet for få respondenter.

I figur 4.1.12 fremgår respondenternes bekymringer omkring afhængighed ved brug af e-cigaretter. Lidt flere kvinder end mænd angiver at være bekymret for, at de bliver afhængige af e-cigaretter (32,1 % vs. 27,1 %).

Figur 4.1.12. Bekymring for afhængighed af e-cigaretter, opdelt på køn

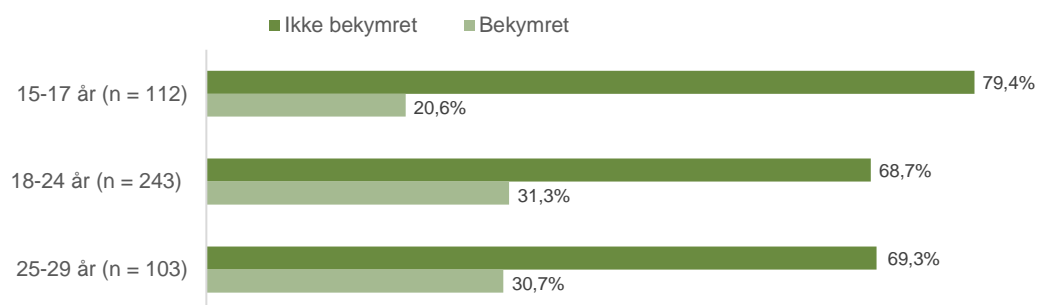
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, men % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, om de bliver afhængige af at bruge e-cigaretter.



I figur 4.1.13 fremgår aldersmæssige forskelle i forhold til bekymring for afhængighed af e-cigaretter. Her ses den mindste andel af bekymrede blandt unge mellem 15 og 17 år (20,6 %). Der ses ikke aldersforskelle mellem de 18-24-årige og 25-29-årige i forhold til bekymring for afhængighed.

Figur 4.1.13. Bekymring for afhængighed af e-cigaretter, opdelt på aldersgrupper

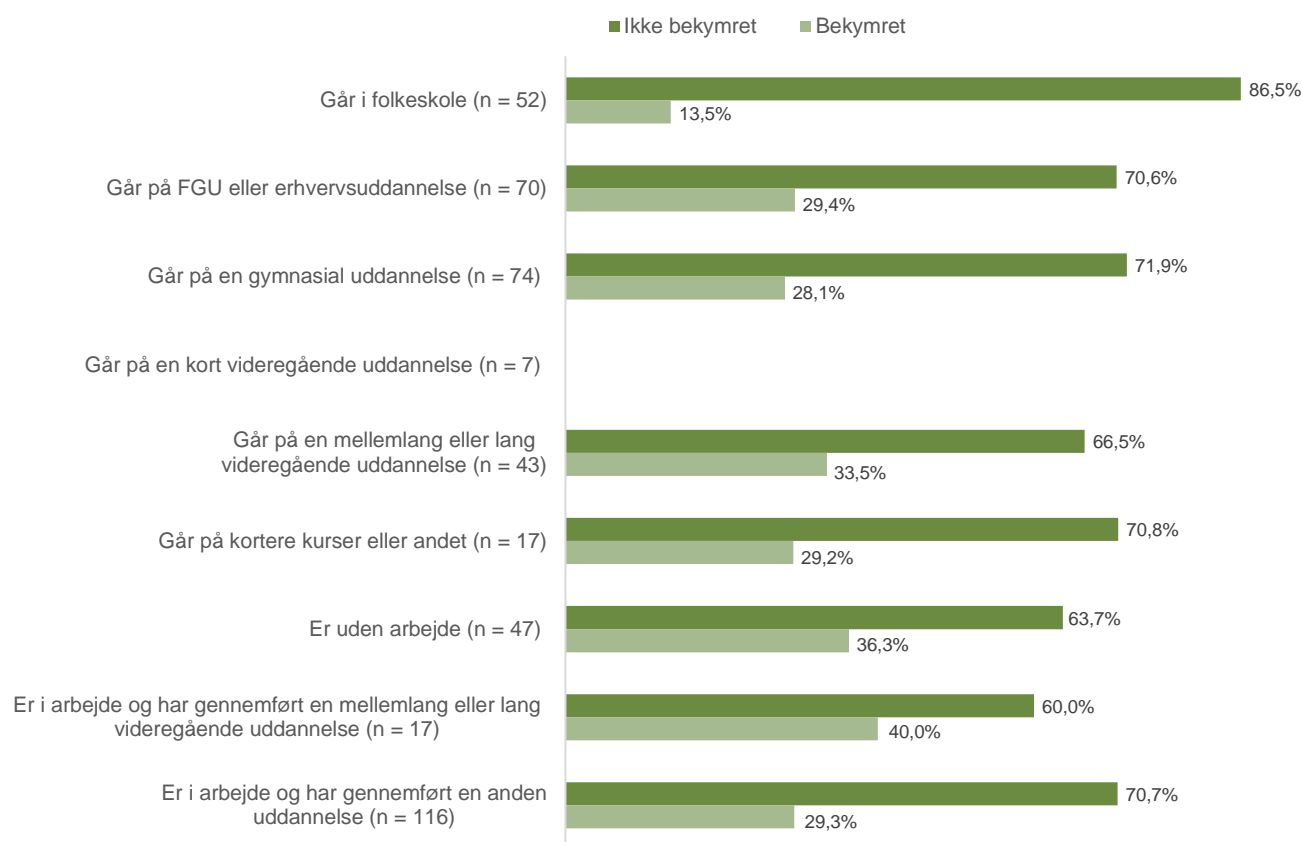
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, om de bliver afhængige af at bruge e-cigaretter.



Opdelt på uddannelse og erhvervsstatus ses det, at færrest elever i folkeskolen (13,5 %) er bekymret for, om de bliver afhængige af e-cigaretter (figur 4.1.14). Hvorimod flest bekymrede ses i gruppen af unge, der er i arbejde, og som har gennemført en mellemlang eller lang videregående uddannelse (40,0 %). I resten af uddannelses- og erhvervsgrupperne ses det, at omkring 30 % af de unge er bekymret for, om de bliver afhængige af e-cigaretter.

Figur 4.1.14. Bekymring for afhængighed af e-cigaretter, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for om de bliver afhængige af at bruge e-cigaretter.



*Data for gruppen 'går på en kort videregående uddannelse' afrapporteres ikke grundet for få respondenter.

4.2 Synlighed og branding af e-cigaretter

Tabel 4.2.1 viser, hvor respondenterne oftest køber deres e-væske. Størstedelen angiver, at de køber deres e-væske i specialbutikker, henholdsvis 30,7 % blandt de 15-17-årige, 47,9 % blandt de 18-24-årige og 51,5 % blandt de 25-29-årige. Mange køber også deres e-væske på en dansk hjemmeside; dette gælder særligt for de 25-29-årige (24,7 %). Der er flest blandt de 15-17-årige, der køber deres e-væske af venner og bekendte (12,4 %) eller ikke køber e-væske selv, men får det af venner eller familie (18,2 %), sammenlignet med de 18-29-årige.

Tabel 4.2.1. Køb af e-væske, opdelt på aldersgrupper*

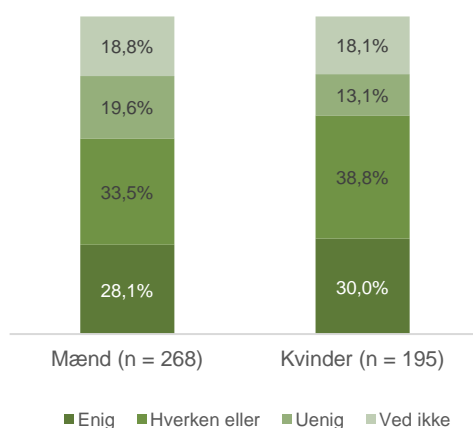
	15-17 år % (n)	18-24 år % (n)	25-29 år % (n)	Total % (n)
Køber ikke selv, men får af venner eller familie	18,2 (31)	6,2 (23)	3,7 (6)	8,1 (60)
I et supermarked	n/a	2,5 (9)	n/a	2,4 (16)
I en kiosk	11,9 (20)	7,6 (27)	n/a	n/a
På en tankstation	n/a	3,9 (14)	n/a	3,0 (20)
På bar, cafe, natklub, bodega el.lign.	0,0 (0)	n/a	n/a	n/a
Af venner eller bekendte	12,4 (21)	3,4 (12)	4,8 (7)	5,7 (40)
På en dansk hjemmeside	13,2 (22)	19,8 (70)	24,7 (35)	19,7 (127)
På en udenlandsk hjemmeside	6,6 (11)	5,2 (18)	6,2 (7)	5,5 (36)
Via de sociale medier	n/a	n/a	0,0 (0)	0,6 (5)
Specialbutik (e-cigarettbutik)	29,2 (50)	47,9 (175)	51,6 (76)	44,9 (301)
Andre steder	n/a	2,7 (10)	3,2 (5)	n/a

*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

I figur 4.2.1 fremgår, hvorvidt respondenterne kan lide udseendet på beholderen med deres foretrukne e-væske, opdelt på køn. Omkring en femtedel af de unge mænd (19,6 %) er uenige i, at de kan lide udseendet på beholderen med e-væske, mens 13,1 % af kvinderne angiver dette. Der er imidlertid ingen kønsforskel i andelen af respondenter, der har angivet, at de er enige i, at de kan lide udseendet på beholderen med deres e-væske (28,1 % blandt mænd og 30,0 % blandt kvinder).

Figur 4.2.1. Kan lide udseendet på beholderen med e-væske, opdelt på køn

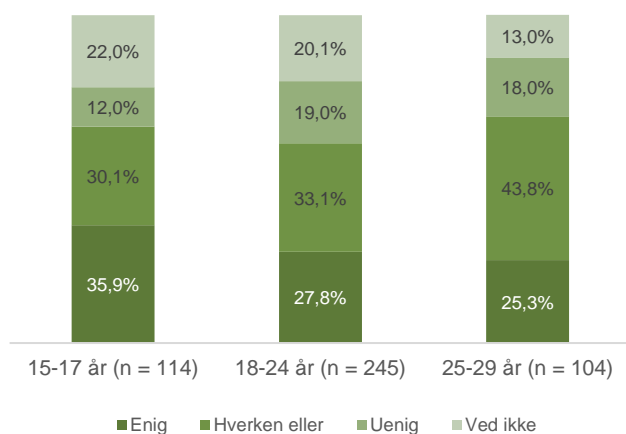
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der er henholdsvis enige, hverken eller, eller uenige i, at de kan lide udseendet på beholderen med e-væske.



Det ses, at 35,9 % af 15-17-årige er enige i, at de kan lide udseendet på beholderen med e-væske. Den tilsvarende andel er mindre blandt de 18-24-årige og 25-29-årige, hhv. 27,8 % og 25,3 % (figur 4.2.2). Dertil ses en stor andel (43,8 %) af de 25-29-årige, som hverken er enige eller uenige i, at de kan lide udseendet på beholderen med deres foretrukne e-væske.

Figur 4.2.2. Kan lide udseendet af beholderen med e-væske, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger e-cigaretter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der er henholdsvis enige, hverken eller, eller uenige i, at de kan lide udseendet på beholderen med e-væske.



Blandt kvinder, der bruger e-cigaretter, har omkring en tredjedel (33,5 %) angivet, at de først lægger mærke til farve, design eller lignende, når de ser beholderen med e-væske, mens dette gælder for 17,1 % af mændene (tabel 4.2.2). Derimod er der flere blandt mændene, der først lægger mærke til logo (8,4 %) eller mærke og brandnavn (11,3 %), sammenlignet med kvinderne (3,1 % og 5,0 %). For begge køn ses det, at omkring en tredjedel sjældent ser på pakken, og kun få ser først sundhedsadvarslen (1,8 % blandt mænd og 3,3 % blandt kvinder). Opdelt på aldersgrupper ses det, at knap halvdelen af de 25-29-årige sjældent ser på pakken (46,0 %). Derudover ses en tendens til, at jo yngre respondenterne er, desto mere ser de først farve, design eller lignende. Således angiver 29,5 % af de 15-17-årige først at se farve, design eller lignende, hvorimod dette gælder for 22,8 % blandt de 18-24-årige og 18,5 % blandt de 25-29-årige.

Tabel 4.2.2. Hvad bemærkes først på beholderen med e-væske, opdelt på køn og aldersgrupper

	Mænd % (n)	Kvinder % (n)	15-17 år % (n)	18-24 år % (n)	25-29 år % (n)	Total % (n)
Logo	8,4 (22)	3,1 (6)	n/a	8,2 (19)	5,3 (5)	n/a
Mærke/brandnavn	11,3 (31)	5,0 (10)	11,0 (12)	10,8 (25)	n/a	n/a
Farve, design el.lign.	17,1 (46)	33,5 (66)	29,5 (35)	22,8 (57)	18,5 (20)	23,0 (112)
Sundhedsadvarsel	1,8 (5)	3,3 (6)	0,0 (0)	3,7 (9)	n/a	n/a
Ser sjældent på pakken	33,4 (84)	29,2 (55)	22,5 (25)	28,1 (68)	46,0 (46)	31,9 (139)
Andet	7,8 (21)	3,1 (6)	7,3 (8)	6,2 (14)	5,0 (5)	6,1 (27)
Ved ikke	10,3 (54)	22,9 (45)	26,0 (30)	20,2 (49)	19,5 (20)	21,2 (99)

5 Opvarmet tobak

I dette kapitel beskrives, hvor udbredt rygning af opvarmet tobak er blandt unge i undersøgelsen. Opvarmet tobak kaldes også heated tobacco eller tobakspinde. Det består af et elektronisk device og tobakspinde, som indsættes i dette. Opvarmet tobak er et forholdsvist nyt produkt. Derfor er der dels ikke så meget uafhængig forskning i produktet endnu, og dels er der ikke så mange, der ryger opvarmet tobak. Resultaterne i dette kapitel skal derfor tolkes med forbehold for den lille gruppe af respondenter, der har besvaret spørgsmålene om opvarmet tobak.

I begyndelsen af kapitlet præsenteres, hvor udbredt anvendelsen af opvarmet tobak er, og hvilke smagsvarianter respondenterne oftest ryger. Dernæst vises resultater for overvejelser om at stoppe med at ryge, samt opfattelser omkring den opvarmede tobaks skadevirkninger. Til slut vises tal for branding og synlighed af opvarmet tobak.

5.1 Forbrug af opvarmet tobak

Der er meget få respondenter, der dagligt og lejlighedsvist ryger opvarmet tobak (tabel 5.1.1). Sammenlagt er det mindre end en halv procent af respondenterne i undersøgelsen. Imidlertid har 3,2 % prøvet opvarmet tobak. Grundet det lille antal, der har røget opvarmet tobak, er det ikke muligt at undersøge eventuelle køns- og aldersmæssige forskelle i aktuelt forbrug.

Tabel 5.1.1. Forbrug af opvarmet tobak

	% (n)
Ryger dagligt	0,1 (14)
Ryger lejlighedsvist	0,2 (24)
Har prøvet at ryge	3,2 (353)
Har tidligere røget	0,4 (44)
Har aldrig røget	96,1 (11.728)

Omkring en fjerdedel af de respondenter, der ryger opvarmet tobak, svarer, at de ryger opvarmet tobak med smag af tobak (26,4 %) (tabel 5.1.2). Opdelt på køn er andelen lidt højere blandt kvinder (31,3 %) end blandt mænd (24,5 %). Hver femte angiver, at deres opvarmede tobak smager af mentol. Her ligger kvinderne højere end mændene (26,8 % vs. 18,4 %). Omkring 30 % ryger opvarmet tobak med smag af frugt eller slik (begge køn), mens næsten hver femte mand angiver, at deres opvarmede tobak har en anden smag end de her angivne.

Tabel 5.1.2 Smag i opvarmet tobak, opdelt på køn*

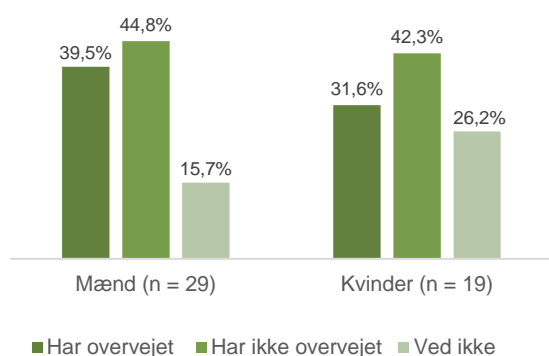
	Mænd % (n)	Kvinder % (n)	Total % (n)
Tobak	24,5 (8)	31,3 (6)	26,4 (14)
Mentol	18,4 (6)	26,8 (5)	20,8 (11)
Frugt eller slik	30,0 (11)	31,2 (6)	30,3 (17)
Spearmint eller anden mint	n/a	n/a	9,9 (5)
Anden smag	17,5 (6)	0,0 (0)	12,5 (6)

*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Omkring 40 % af mændene og 31,6 % af kvinderne har overvejet at stoppe med at ryge opvarmet tobak inden for den seneste måned (figur 5.1.1). Der ses ingen kønsmæssig forskel blandt dem, der ikke har overvejet at stoppe med at ryge opvarmet tobak.

Figur 5.1.1. Overvejelser omkring at stoppe med at ryge opvarmet tobak inden for den seneste måned, opdelt på køn

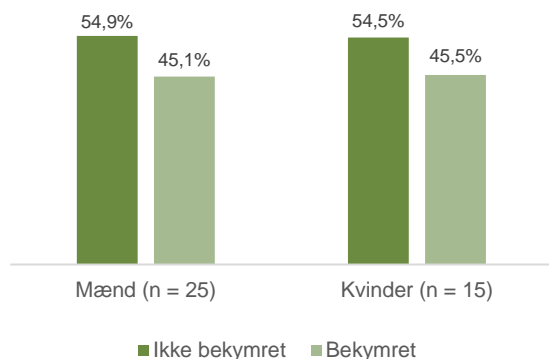
(n) angiver antallet af respondenter, der ryger opvarmet tobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der har overvejet eller ikke har overvejet at stoppe med at ryge opvarmet tobak inden for den seneste måned.



Som det ses af figur 5.1.2, er der ikke forskel mellem kønnene i forhold til bekymringer for, hvorvidt den opvarmede tobak skader helbredet. For begge køn gælder det, at lidt mere end halvdelen er bekymret for, hvorvidt det er skadeligt.

Figur 5.1.2. Bekymring for hvorvidt rygning af opvarmet tobak er skadeligt for helbredet, opdelt på køn

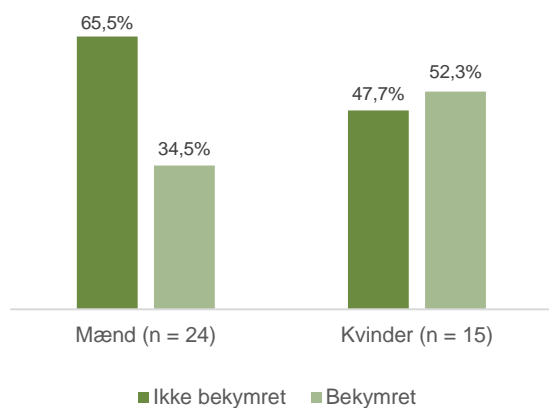
(n) angiver antallet af respondenter, der ryger opvarmet tobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for om rygning af opvarmet tobak skader/har skadet deres helbred.



I forhold til respondenternes bekymringer for, hvorvidt opvarmet tobak medfører afhængighed, ses til gengæld kønsmæssige forskelle. Hvor kvinderne fordeler sig nogenlunde ligeligt i de to grupper af henholdsvis bekymret og ikke bekymret for afhængighed, angiver kun en tredjedel af mændene at være bekymrede for, om de bliver afhængige af at ryge opvarmet tobak (figur 5.1.3).

Figur 5.1.3. Bekymring for afhængighed af opvarmet tobak, opdelt på køn

(n) angiver antallet af respondenter, der ryger opvarmet tobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, om de bliver afhængige af at ryge opvarmet tobak.



5.2 Synlighed og branding af opvarmet tobak

Det er vanskeligt at udlede specifikke tendenser ud fra spørgsmålet om, hvad personer, der ryger opvarmet tobak, først lægger mærke til på pakken med tobakspinde (tabel 5.2.1). Den største andel angiver, at de ikke ved, hvad de først lægger mærke til på pakken (30,2 %). Knap 25 % af kvinderne angiver, at de først lægger mærke til farve, design eller lign., hvor ca. 25 % af mændene angiver, at de sjældent ser på pakken. Antallet af respondenter til dette spørgsmål er dog meget lille, og resultaterne skal anvendes med dette forbehold.

Tabel 5.2.1. Hvad bemærkes først på pakken med tobakspinde (opvarmet tobak), opdelt på køn

	Mænd % (n)	Kvinder % (n)	Total % (n)
Logo	n/a	n/a	n/a
Mærke/brandnavn	n/a	n/a	12,8 (7)
Farve, design el.lign.	n/a	24,8 (5)	n/a
Sundhedsadvarsel	n/a	n/a	n/a
Ser sjældent på pakken	24,9 (7)	n/a	n/a
Andet	16,8 (5)	n/a	n/a
Ved ikke	25,2 (8)	40,2 (8)	30,2 (16)

6 Røgfri tobaks- og nikotinprodukter

Dette kapitel beskriver de unges forbrug af røgfri tobaks- og nikotinprodukter, som her anvendes som en fællesbetegnelse for snus, tyggetobak og nikotinposer. Snus er ulovligt at sælge i Danmark, men da det imidlertid stadig anvendes, er dette inkluderet i undersøgelsen på samme vilkår som de øvrige røgfri tobaks- og nikotinprodukter. Snus og tyggetobak ligner hinanden meget og kan derfor let forveksles, ligesom begge ord anvendes for produkterne i daglig tale. Nikotinposer er et forholdsvis nyt produkt på markedet. Hvor det har været muligt, præsenteres tal for de enkelte produkter separat, mens tallene for produkterne rapporteres samlet andre steder.

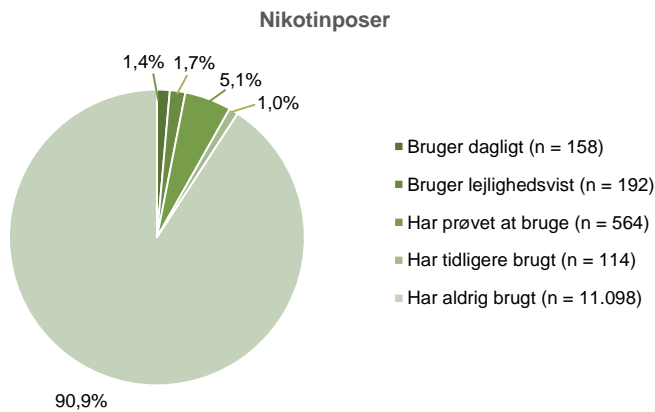
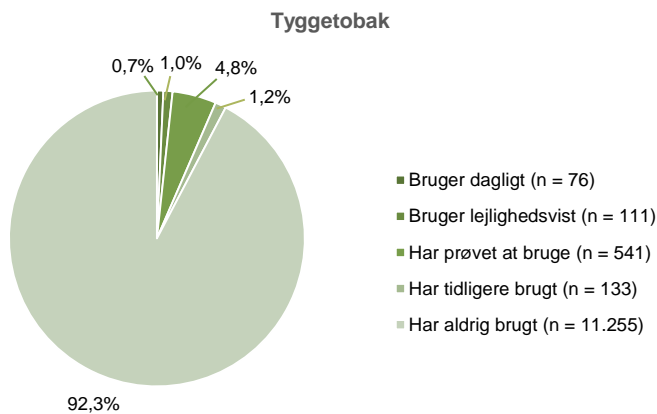
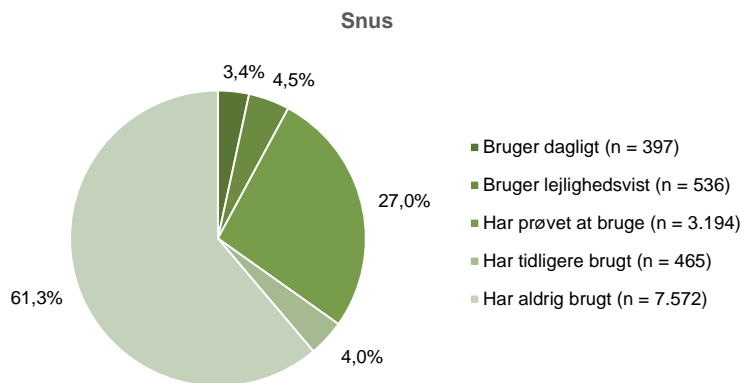
Kapitlet indeholder resultater omhandlende, hvor udbredt anvendelsen og forbruget af røgfri tobaks- og nikotinprodukter er, hvilke smagsvarianter de unge oftest bruger, overvejelser om at stoppe forbruget samt opfattelser omkring skadevirkninger forbundet med røgfri tobaks- og nikotinprodukter. Afslutningsvist vises tal for synlighed og branding af røgfri tobaks- og nikotinprodukter.

6.1 Forbrug af røgfri tobaks- og nikotinprodukter

Figur 6.1.1. viser respondenternes forbrug af snus, tyggetobak og nikotinposer. Her ses det, at 3,4 % bruger snus dagligt, og 4,5 % bruger det lejlighedsvist. 27,0 % har prøvet snus, mens 4,0 % angiver, at de tidligere har brugt snus. Forbruget af tyggetobak og nikotinposer er meget lavt, og der er også få tidligere brugere. Andelen af unge, der dagligt eller lejlighedsvist bruger et eller flere af disse tre røgfri produkter, er 9,1 % (resultater ikke vist).

Figur 6.1.1. Brugere af røgfri tobaks- og/eller nikotinprodukter*

(n) angiver antallet af respondenter i den pågældende bruger gruppe, mens % angiver andelen af disse som henholdsvis bruger dagligt, bruger lejlighedsvist, har prøvet at bruge, tidligere har brugt og aldrig har brugt for hhv. snus, tyggetobak og/eller nikotinposer.

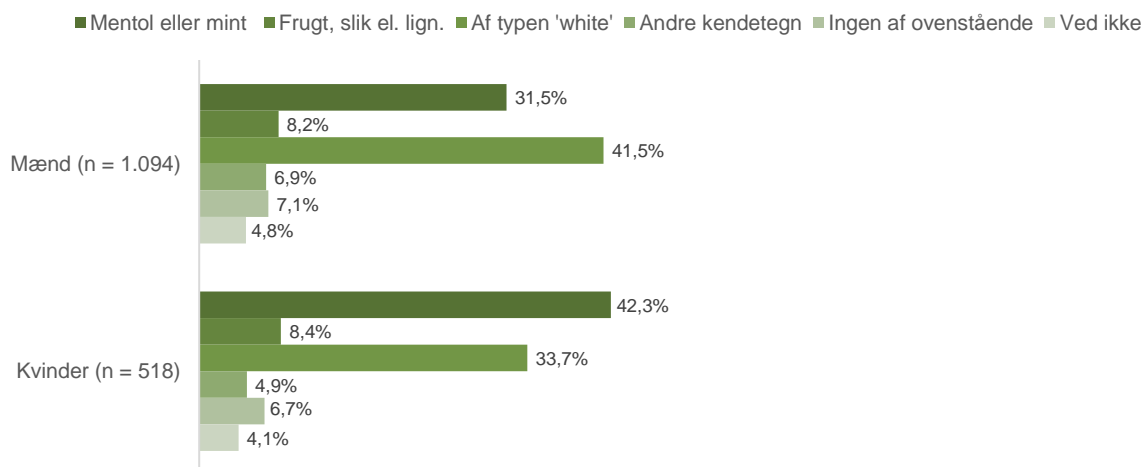


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver type af røgfri tobaks- og/eller nikotinprodukter. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Figur 6.1.2 viser, hvilke kendetegn de unges snus, tyggetobak og/eller nikotinposer har. Overordnet set svarer de fleste, at de anvender røgfri tobaks- og nikotinprodukter med smag af mentol og mint eller af typen 'white'. Opdelt på køn viser det sig, at de fleste mænd anvender smagsvarianten 'white', mens kvinderne i højere grad anvender mentol eller mint (figur 6.1.2).

Figur 6.1.2 Kendetegn på snus, tyggetobak og/eller nikotinposer, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus, tyggetobak og/eller nikotinposer dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som bruger snus, tyggetobak og/eller nikotinposer med kendetegn som mentol eller mint, frugt eller slik, typen 'white', andre kendetegn eller ingen af ovenstående.

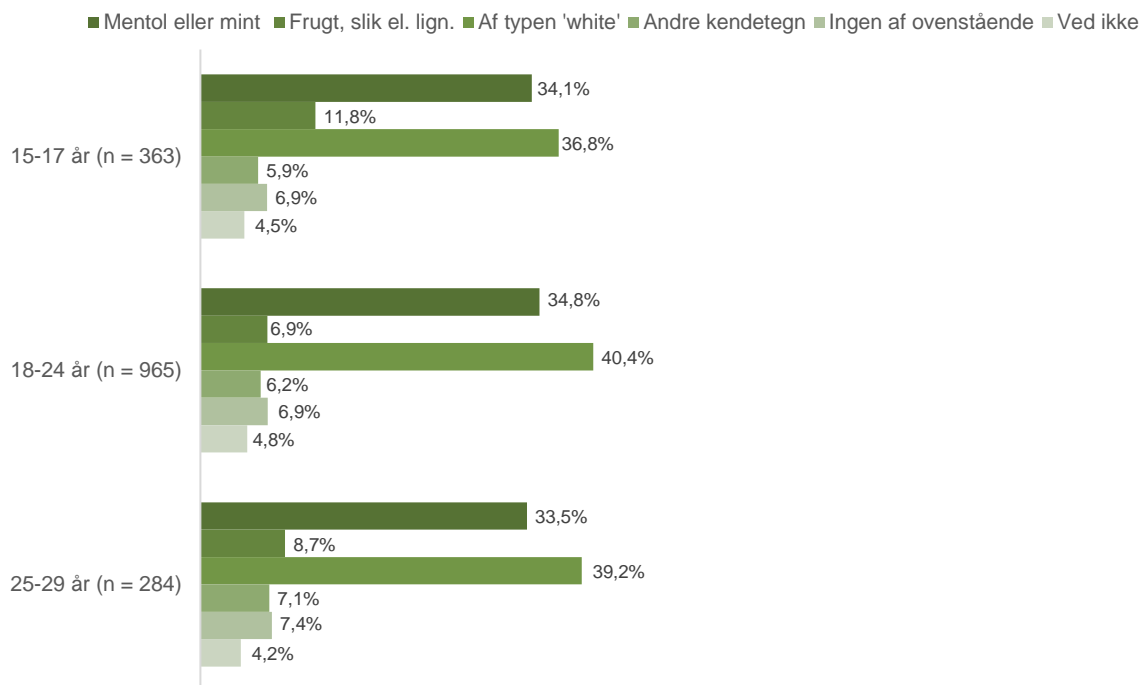


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Der er ikke store forskelle aldersgrupperne imellem i forhold til type af smagsvarianter, de unge anvender (figur 6.1.3). På tværs af aldersgrupper er det ca. en tredjedel af de unge, der anvender smagen mentol eller mint, mens lidt flere angiver at bruge røgfri tobaks- og nikotinprodukter af typen 'white'. Knap 12 % af de 15-17-årige anvender røgfri tobaks- og nikotinprodukter med smag af frugt, slik eller lignende, mens dette gør sig gældende for 7-8 % i de to andre aldersgrupper.

Figur 6.1.3. Kendetegn på snus, tyggetobak og/eller nikotinposer, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus, tyggetobak og/eller nikotinposer dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som bruger snus, tyggetobak og/eller nikotinposer med kendetegn som mentol eller mint, frugt eller slik, typen 'white', andre kendetegnet eller ingen af ovenstående.

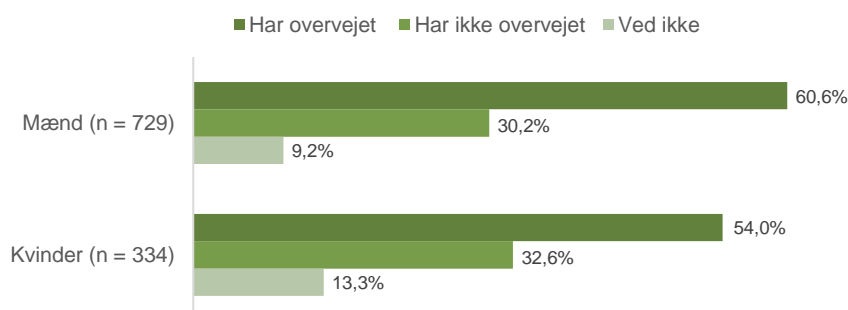


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Lidt flere mænd end kvinder angiver, at de inden for den seneste måned har overvejet af stoppe med at bruge røgfri tobaks- og nikotinprodukter; henholdsvis 60,6 % og 54,0 % (figur 6.1.4). Både blandt mænd og kvinder angiver omkring en tredjedel, at de ikke har overvejet at stoppe med at bruge røgfri tobaks- og nikotinprodukter (hvh. 30,2 % blandt mænd og 32,6 % blandt kvinder).

Figur 6.1.4. Overvejelser omkring at stoppe med at bruge røgfri tobaks- og nikotinprodukter inden for den seneste måned, opdelt på køn

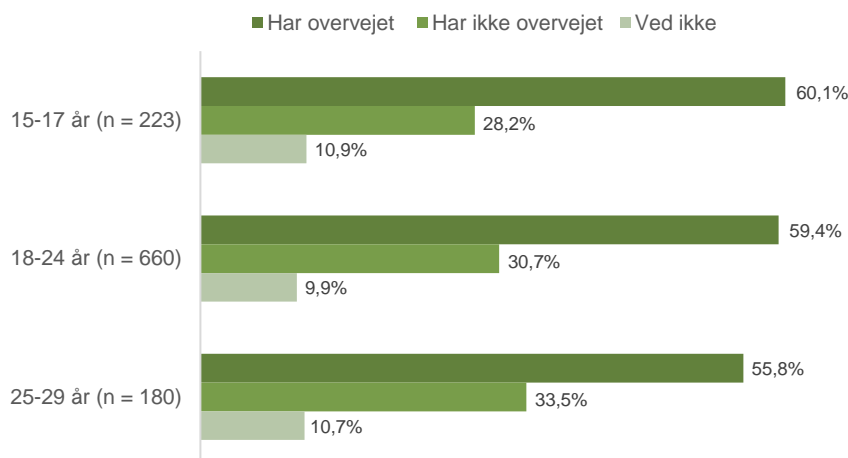
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger røgfri tobaks- nikotinprodukter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der har overvejet eller ikke har overvejet at stoppe med at bruge røgfri tobaks- og nikotinprodukter inden for den seneste måned.



Flere respondenter i de to yngste aldersgrupper har inden for den seneste måned overvejet at stoppe med at bruge røgfri tobaks- og nikotinprodukter sammenlignet med den ældste aldersgruppe (figur 6.1.5).

Figur 6.1.5. Overvejelser omkring at stoppe med at bruge røgfri tobaks- og nikotinprodukter inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper

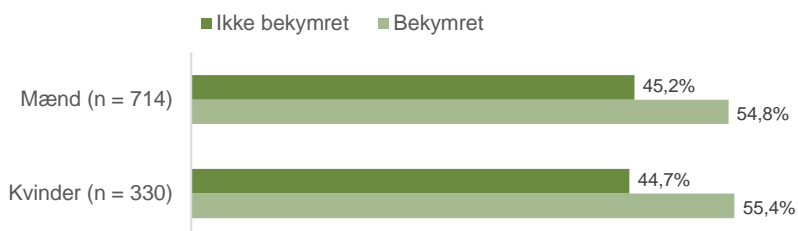
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger røgfri tobaks- og nikotinprodukter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der har overvejet eller ikke har overvejet at stoppe med at bruge røgfri tobaks- og nikotinprodukter inden for den seneste måned.



Lidt over halvdelen af brugerne af snus eller tyggetobak er bekymret for, om forbruget skader deres helbred. Andelen er lige store blandt mænd og kvinder (figur 6.1.6).

Figur 6.1.6. Bekymring for hvorvidt brug af snus/tyggetobak er skadeligt for helbredet, opdelt på køn

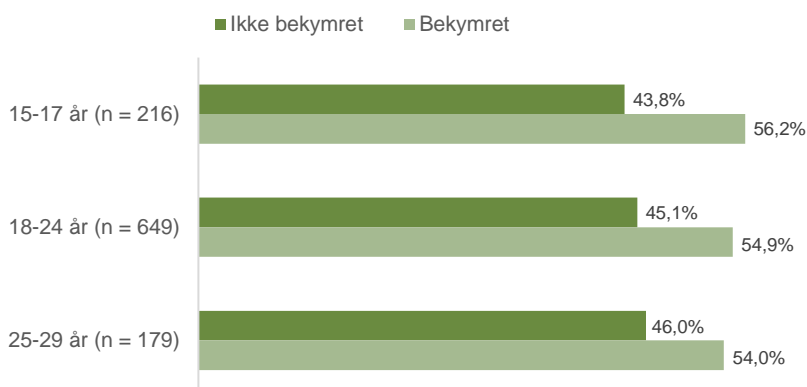
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for om brug af snus/tyggetobak skader/har skadet deres helbred.



Der ses ingen aldersmæssig forskel blandt respondenterne i forhold til deres bekymring omkring helbredsskade ved at bruge af snus og tyggetobak (figur 6.1.7).

Figur 6.1.7. Bekymring for hvorvidt brug af snus/tyggetobak er skadeligt for helbredet, opdelt på aldersgrupper

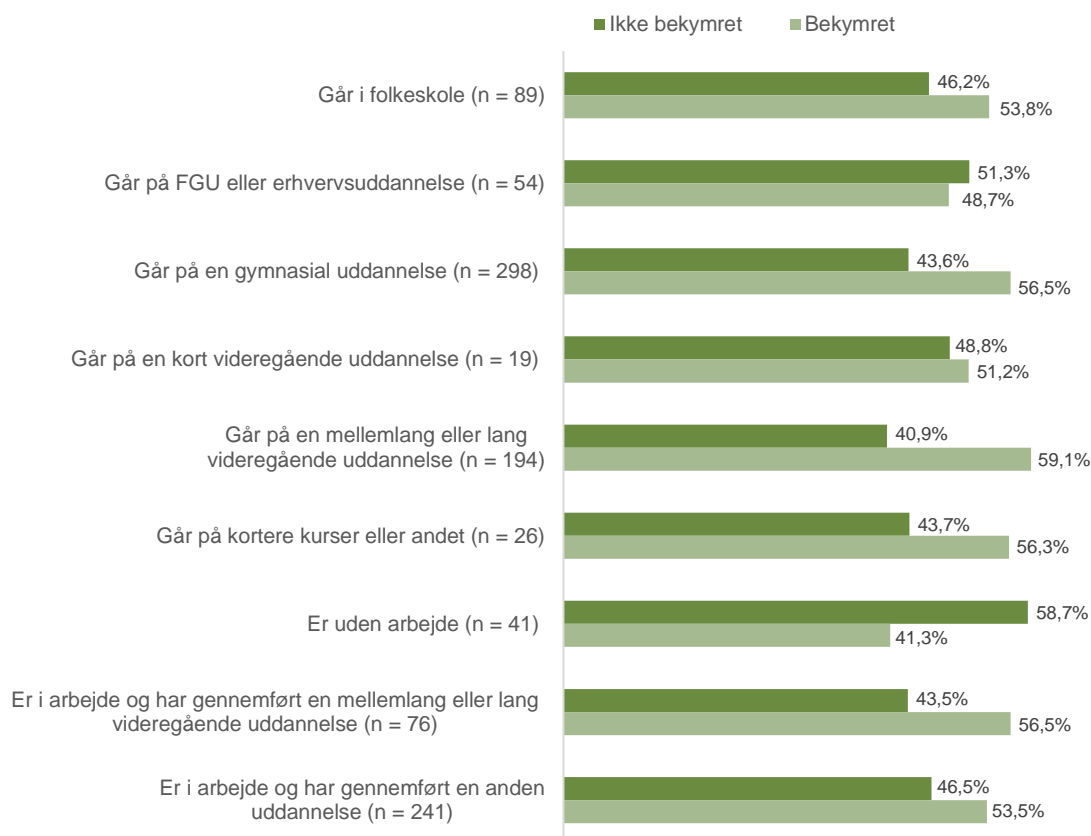
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for om brug af snus/tyggetobak skader/har skadet deres helbred.



I figur 6.1.8 fremgår det, at der er forskel i graden af bekymring for helbredsskade i forhold til uddannelse og erhvervsstatus (figur 6.1.8). Blandt unge, der går på FGU eller erhvervsuddannelserne, angiver 48,7 %, at de er bekymret for helbredsskade ved brug af snus og tyggetobak, mens 51,3 % ikke er bekymret. Flest respondenter, der går på en mellemlang eller lang videregående uddannelse, er bekymret for helbredsskade (59,1 %). Blandt respondenter uden arbejde ses den største andel, som angiver, at de ikke er bekymret for helbredsskade ved brug af snus og tyggetobak (58,7 %).

Figur 6.1.8. Bekymring for hvorvidt brug af snus/tyggetobak er skadeligt for helbredet, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus

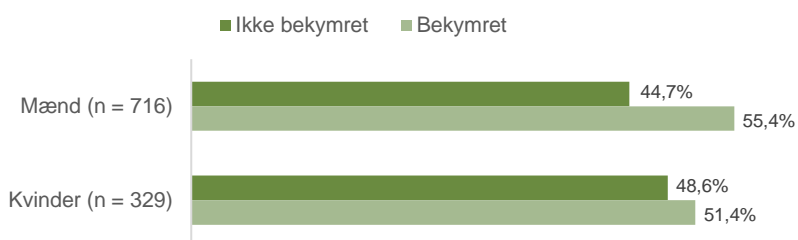
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for om brug af snus/tyggetobak skader/har skadet deres helbred.



Figur 6.1.9 viser respondenternes bekymring for, hvorvidt de bliver afhængige af snus og tyggetobak. Blandt mændene er 55,4 % bekymret for afhængighed, mens det for kvinderne gælder 51,4 % (figur 6.1.9).

Figur 6.1.9. Bekymring for afhængighed af snus/tyggetobak, opdelt på køn

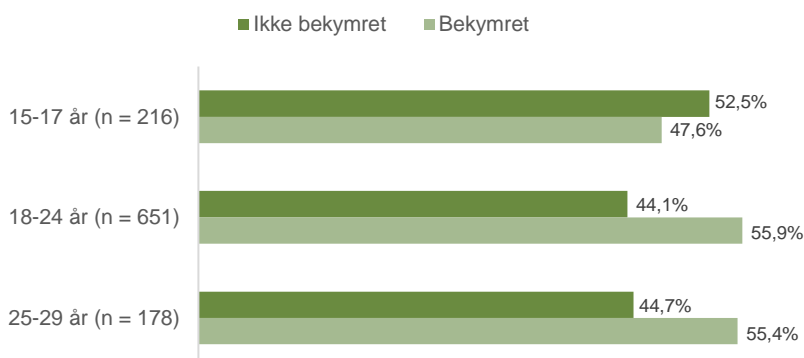
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, om de bliver afhængige af at bruge snus/tyggetobak.



Bekymring for afhængighed ser ud til at variere med alder (figur 6.1.10). De yngste respondenter (15-17-årige) udtrykker generelt lavere bekymring for afhængighed ved brug af snus og tyggetobak end de to ældre aldersgrupper. Der er ikke forskel mellem de 18-24-årige og de 15-29-årige.

Figur 6.1.10. Bekymring for afhængighed af snus/tyggetobak, opdelt på aldersgrupper

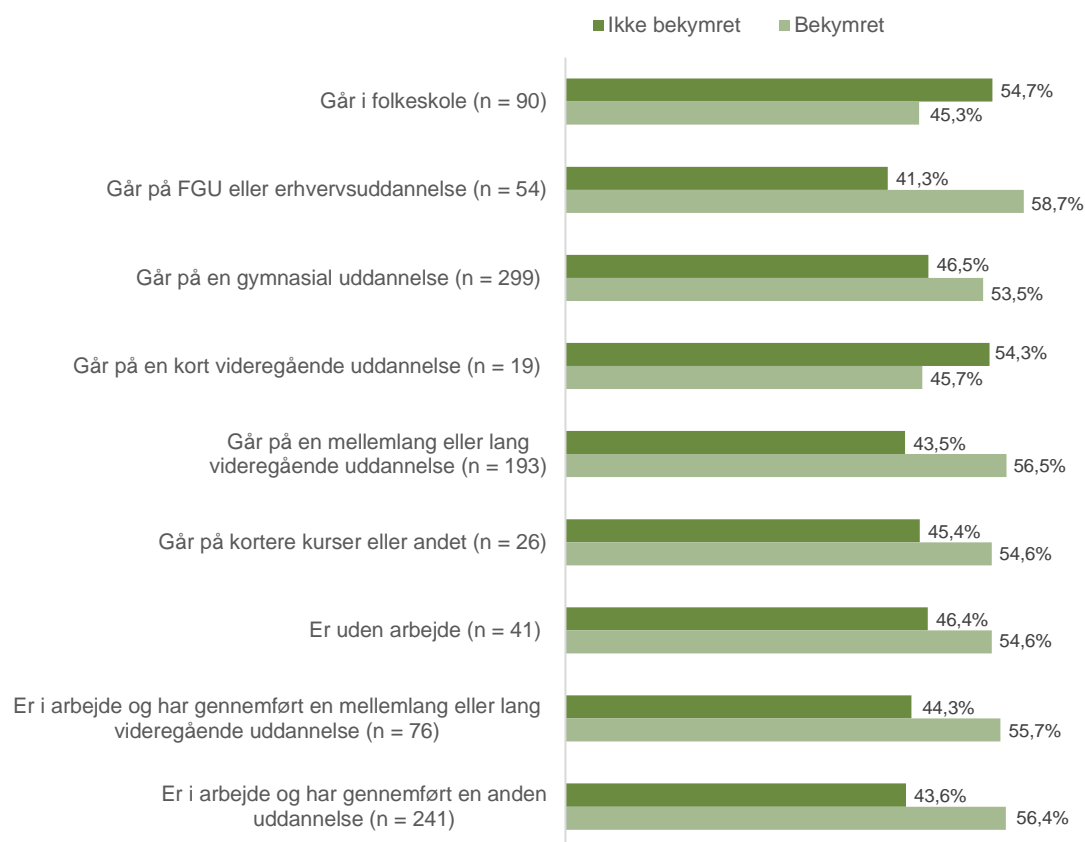
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for, om de bliver afhængige af at bruge snus/tyggetobak.



Bekymring for afhængighed af snus og tyggetobak varierer ligeledes i forhold til uddannelse og erhvervsstatus, dog er der nogle fællestræk grupperne imellem (figur 6.1.11). I de fleste uddannelsesgrupper angiver omkring 45 %, at de ikke er bekymret for afhængighed af snus/tyggetobak. For folkeskoleelever og unge, der går på en kort videregående uddannelse, overstiger andelen, der ikke er bekymret andelen, der er bekymret for afhængighed.

Figur 6.1.11. Bekymring for afhængighed af snus/tyggetobak, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der ikke er bekymret eller er bekymret for om de bliver afhængige af at bruge snus/tyggetobak.



6.2 Synlighed og branding af røgfri tobaks- og nikotinprodukter

Mere end halvdelen af de unge angiver, at de køber røgfri tobaks- og nikotinprodukter i danske butikker (54,6 %). Ca. hver tiende køber det ikke selv, men får det af venner eller bekendte. Her ses en aldersforskel, således at andelen, der får røgfri tobaks- og nikotinprodukter af venner og bekendte, er størst blandt de 15-17-årige. Generelt er der få, der køber røgfri tobaks- og nikotinprodukter på hjemmesider og via de sociale medier.

Tabel 6.2.1. Køb af snus, tyggetobak og/eller nikotinposer, opdelt på alder*

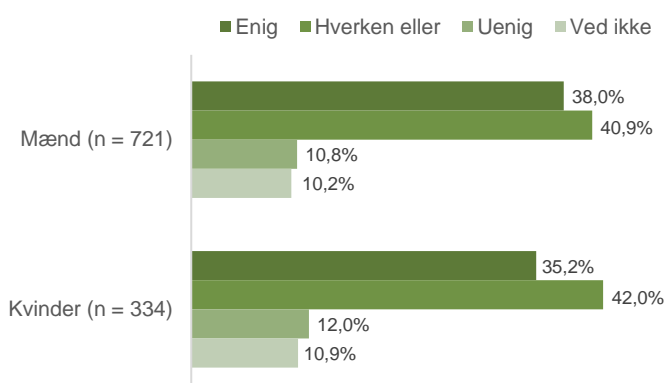
	15-17 år % (n)	18-24 år % (n)	25-29 år % (n)	Total % (n)
Køber ikke selv, men får det af venner eller bekendte	17,0 (66)	9,5 (90)	10,8 (27)	11,3 (183)
Danske butikker	41,2 (155)	57,1 (538)	61,0 (142)	54,6 (835)
Svenske eller norske butikker	3,8 (14)	7,5 (69)	13,3 (30)	7,9 (113)
På danske hjemmesider	2,3 (8)	1,9 (17)	n/a	n/a
På svenske eller norske hjemmesider	4,5 (17)	5,4 (49)	3,0 (7)	4,8 (73)
Via de sociale medier	6,2 (22)	3,1 (28)	3,3 (7)	3,8 (57)
Venner eller bekendte	22,5 (84)	13,5 (127)	4,8 (11)	13,7 (222)
Andre steder	2,6 (10)	2,0 (18)	2,7 (6)	2,3 (34)

*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Lidt flere end hver tredje angiver, at de kan lide udseendet på dåsen med snus eller tyggetobak, mens omkring 40 % angiver, at de hverken er enige eller uenige i, at de kan lide udseendet. Der er ikke de store kønsforskelle (figur 6.2.1).

Figur 6.2.1. Kan lide udseendet på dåsen med snus/tyggetobak, opdelt på køn

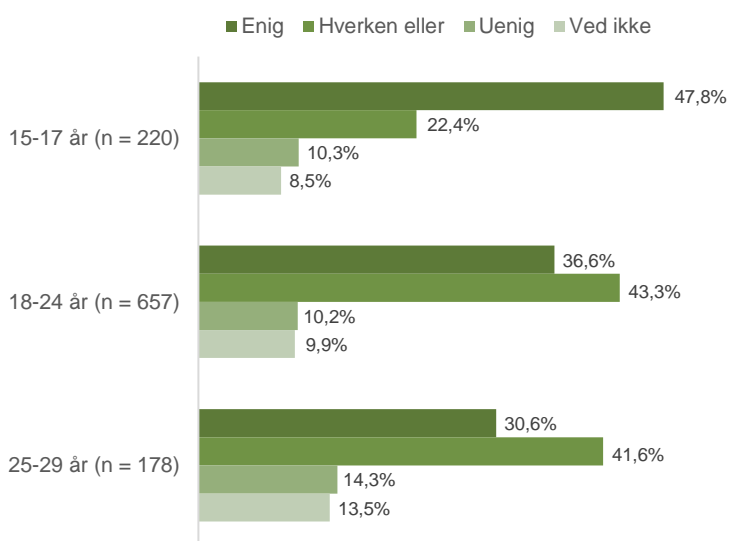
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der er henholdsvis enige, hverken eller, eller uenige i, at de kan lide udseendet på dåsen med snus/tyggetobak.



I figur 6.2.2. fremgår det, at halvdelen af de 15-17-årige (47,8 %) kan lide udseendet på dåsen med snus eller tyggetobak, mens det kun gælder for en tredjedel af de 25-29-årige (30,6 %).

Figur 6.2.2. Kan lide udseendet på dåsen med snus/tyggetobak, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse der er henholdsvis enige, hverken eller, eller uenige i, at de kan lide udseendet på dåsen med snus/tyggetobak.



Tabel 6.2.2 beskriver, hvad respondenterne først lægger mærke til, når de ser på dåsen med snus eller tyggetobak. En tredjedel angiver, at det er mærket eller brandnavnet, de først lægger mærke til (36,3 %), mens 22,2 % først lægger mærke til farve, design eller lignende. Ganske få lægger først mærke til sundhedsadvarslen (2,4 %). Flere mænd end kvinder angiver først at lægge mærke til mærket eller brandet (38,0 % vs. 31,6 %). Der er til gengæld en større andel kvinder end mænd, der først lægger mærke til farven eller designet (27,3 % vs. 20,4 %). Hver fjerde af de 15-17-årige lægger først mærke til logoet (25,0 %), hvor dette kun gælder for hver tiende af de 25-29-årige (9,8 %). De yngste er også mere tilbøjelige til først at lægge mærke til brand eller mærke, hvorimod de ældste i højere grad lægger mærke til farve eller design.

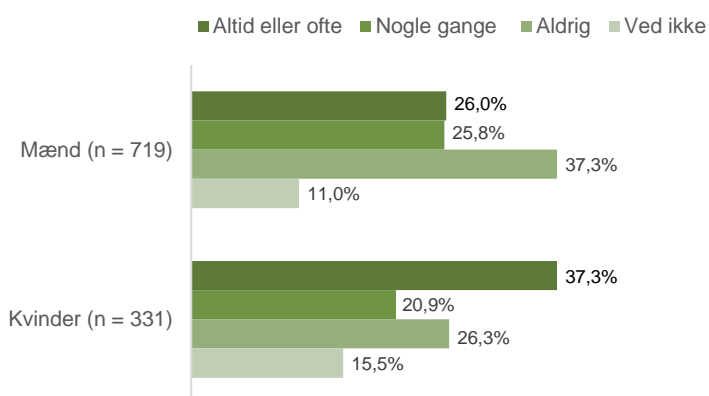
Tabel 6.2.2. Hvad bemærkes først på dåsen med snus/tyggetobak, opdelt på køn og aldersgrupper

	Mænd % (n)	Kvinder % (n)	15-17 år % (n)	18-24 år % (n)	25-29 år % (n)	Total % (n)
Logo	15,4 (113)	15,4 (53)	25,0 (55)	14,5 (94)	9,8 (17)	15,4 (166)
Mærke/brandnavn	38,0 (276)	31,6 (105)	42,5 (91)	37,1 (239)	29,1 (51)	36,3 (381)
Farve, design el.lign.	20,4 (143)	27,3 (89)	17,2 (39)	22,0 (144)	26,9 (49)	22,2 (232)
Sundhedsadvarsel	2,2 (15)	2,9 (9)	n/a	2,6 (17)	n/a	n/a
Ser sjældent på pakken	14,1 (100)	12,6 (40)	9,1 (19)	14,4 (93)	15,7 (28)	12,7 (140)
Andet	2,0 (13)	n/a	n/a	1,4 (9)	4,2 (7)	n/a
Ved ikke	7,9 (54)	8,8 (29)	4,7 (11)	8,1 (53)	11,0 (19)	8,1 (83)

I figur 6.2.3. fremgår tendensen til at dække snus- eller tyggetobaksdåsen til fordelt på køn. Der ses kønsmæssige forskelle i det at dække snus/tyggetobaksdåsen til, have lagt den i en boks eller etui, eller have ladet pakken ligge i tasken (figur 6.2.3). Hver fjerde mand angiver at have gjort det ofte eller altid (26,0 %), mens flere end hver tredje kvinde gør det (37,3 %). Samtidig svarer hver tredje mand, at de aldrig gør det (37,3 %).

Figur 6.2.3. Tildækning af snus/tyggetobaksdåsen inden for den seneste måned, opdelt på køn

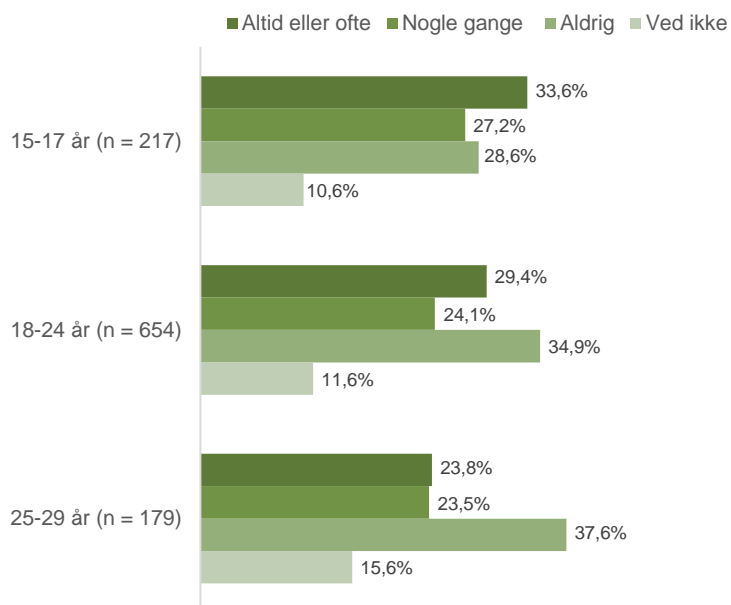
(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der i løbet af den seneste måned har dækket deres snus/tyggetobaks dåse til, lagt snus/tyggetobak i en boks/etui, eller ladet pakken ligge i tasken.



Der ses visse aldersforskelle i forhold til det at dække dåsen med snus eller tyggetobak til. De yngste respondenter angiver således i højere grad, at de tildækker deres dåse med snus eller tyggetobak, lægger den i en boks eller etui, eller lader dåsen ligge i tasken (figur 6.2.4). Blandt de 15-17-årige angiver hver tredje (33,6 %), at de altid eller ofte dækker dåsen til. For de 25-29-årige gælder det hver fjerde (23,8 %).

Figur 6.2.4. Tildækning af snus/tyggetobaksdåsen inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger snus/tyggetobak dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der i løbet af den seneste måned har dækket deres snus/tyggetobaks dåse til, lagt snus/tyggetobak i en boks/et etui, eller ladet pakken ligge i tasken.



7 Multipelt tobaks- og nikotinformbrug

I dette kapitel beskrives forbrug af flere forskellige typer af tobaks- og nikotinprodukter, det vil sige et samtidigt forbrug af flere produkttyper. Først beskrives andelen, der anvender mere end et produkt, dernæst hvilket produkt, der blev prøvet først.

7.1 Forbrug af flere tobaks- og nikotinprodukter

Overordnet set er der 26,3 % af respondenterne i undersøgelsen, som bruger mindst én type tobaks- og nikotinprodukt. Det vil sige, at ca. hver fjerde unge i alderen 15-29 år ryger cigaretter, rulletobak eller opvarmet tobak eller bruger ét af de øvrige produkter. Andelen af respondenter, som anvender mere end ét produkt, er 5,4 % (n=644), hvilket svarer til hver tyvende unge i undersøgelsen.

I tabel 7.1.1. fremgår det, hvorledes det multiple forbrug blandt de 5,4 % af unge i undersøgelsen, der anvender mere end ét produkt, fordeler sig. I alt anvender 87,5 % af disse to produkter samtidigt, mens 12,5 % anvender tre eller fire produkter samtidigt. Blandt de respondenter, der anvender to produkter samtidigt, bruger flest kombinationen af cigaretter og snus/tyggetobak (57,7 %) samt cigaretter og e-cigaretter (37,6 %). I alt 2,8 % af respondenterne, der bruger to produkter samtidigt, bruger kombinationen af e-cigaretter og snus/tyggetobak.

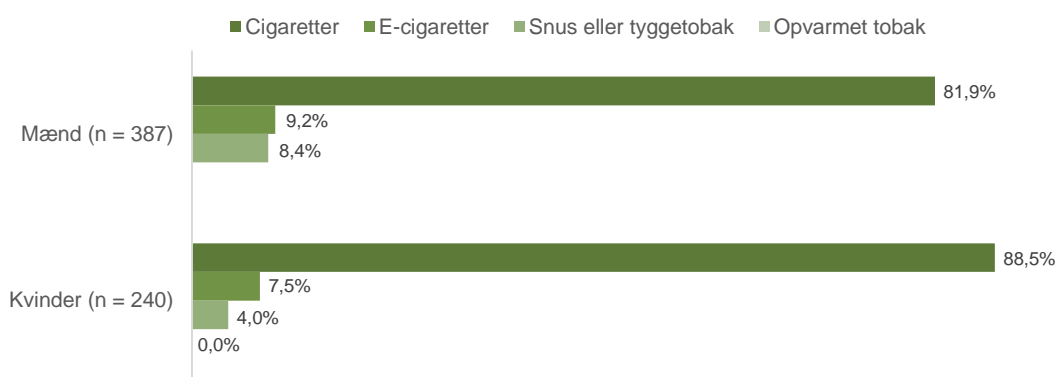
Tabel 7.1.1. Forbrug af flere tobaks- og nikotinprodukter samtidigt

	% (n)
To produkter	87,5 (563)
Cigaretter	
+ E-cigaretter	37,6 (213)
+ Snus/tyggetobak	57,7 (324)
+ Opvarmet tobak	1,4 (7)
E-cigaretter	
+ Snus/tyggetobak	2,8 (16)
+ Opvarmet tobak	n/a
Snus/tyggetobak	
+ Opvarmet tobak	0,0 (0)
Tre eller fire produkter	12,5 (81)

Blandt de, der bruger mere end én type af tobak- eller nikotinprodukt, har langt de fleste først prøvet at ryge cigaretter. Dette gælder for 81,9 % af mændene og 88,5 % af kvinderne. Knap hver tiende mand (9,2 %) angiver først at have prøvet e-cigaretter, og 8,4 % har først prøvet snus eller tyggetobak. For kvinderne er det hhv. 7,5 % og 4,0 %.

Figur 7.1.1. Hvilket tobaks- eller nikotinprodukt blev prøvet først, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger flere tobaks- eller nikotinprodukter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som har prøvet cigaretter, e-cigaretter, snus/tyggetobak eller opvarmet tobak først.



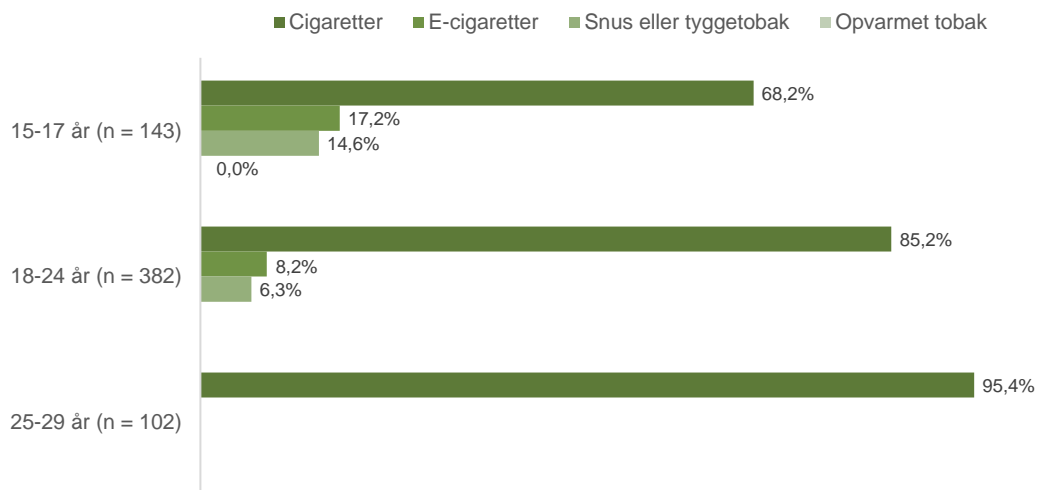
*Data for 'opvarmet tobak' blandt mænd afrapporteres ikke, da der er for få respondenter.

Når man ser på hvilket tobaks- eller nikotinprodukt, respondenterne prøvede først, er der markante forskelle mellem aldersgrupperne. Blandt de 25-29-årige prøvede langt størstedelen først at ryge cigaretter (95,4 %). Blandt de 18-24-årige er dette 85,2 %, og for de 15-17-årige er det 68,2 %.

Næsten hver femte (17,2 %) i den yngste aldersgruppe prøvede først e-cigaretter, mens 14,6 % prøvede snus først. Stort set ingen har først prøvet opvarmet tobak.

Figur 7.1.2. Hvilket tobaks- eller nikotinprodukt blev prøvet først, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger flere tobaks- eller nikotinprodukter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som har prøvet cigaretter, e-cigaretter, snus eller tyggetobak eller opvarmet tobak først.

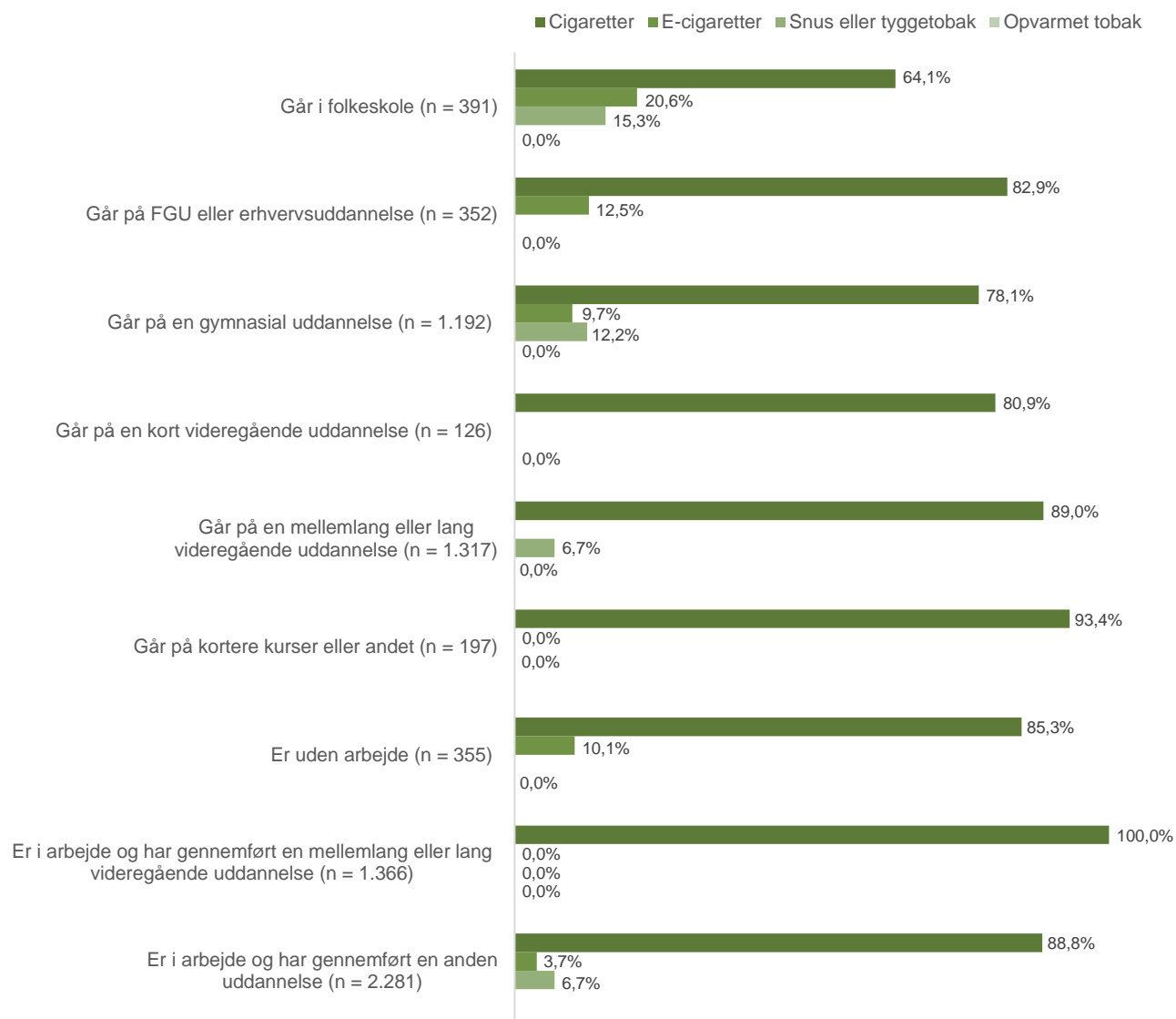


*Data for de 18-24-åriges forbrug af opvarmet tobak samt data for 25-29-åriges forbrug af e-cigaretter, snus/tyggetobak eller opvarmet tobak afrapporteres ikke, da der er for få respondenter.

I figur 7.1.3. vises typen af produkt, som blev prøvet først, fordelt på uddannelses- og erhvervsgrupper. Figuren viser samme tendenser som ovenfor. Det fremgår, at 20,6 % af folkeskoleeleverne har prøvet at bruge e-cigaretter først, og 15,3 % har først prøvet at bruge snus eller tyggetobak.

Figur 7.1.3. Hvilket tobaks- og nikotinprodukt blev prøvet først, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus*

(n) angiver antallet af respondenter, der bruger flere tobaks- og nikotinprodukter dagligt og lejlighedsvist, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, som har prøvet cigaretter, e-cigaretter, snus eller tyggetobak eller opvarmet tobak først.



*Data for snus/tyggetobak blandt respondenter, der 'går på FGU eller erhvervsuddannelse' og 'er uden arbejde', data for e-cigaretter blandt respondenter, der går på 'går på en mellemlang eller lang videregående uddannelse', og data for opvarmet tobak blandt respondenter, der 'går på kortere kurser eller andet' og 'er i arbejde og har gennemført en anden uddannelse', afrapporteres ikke, da der er for få respondenter.

8 Synlighed og branding

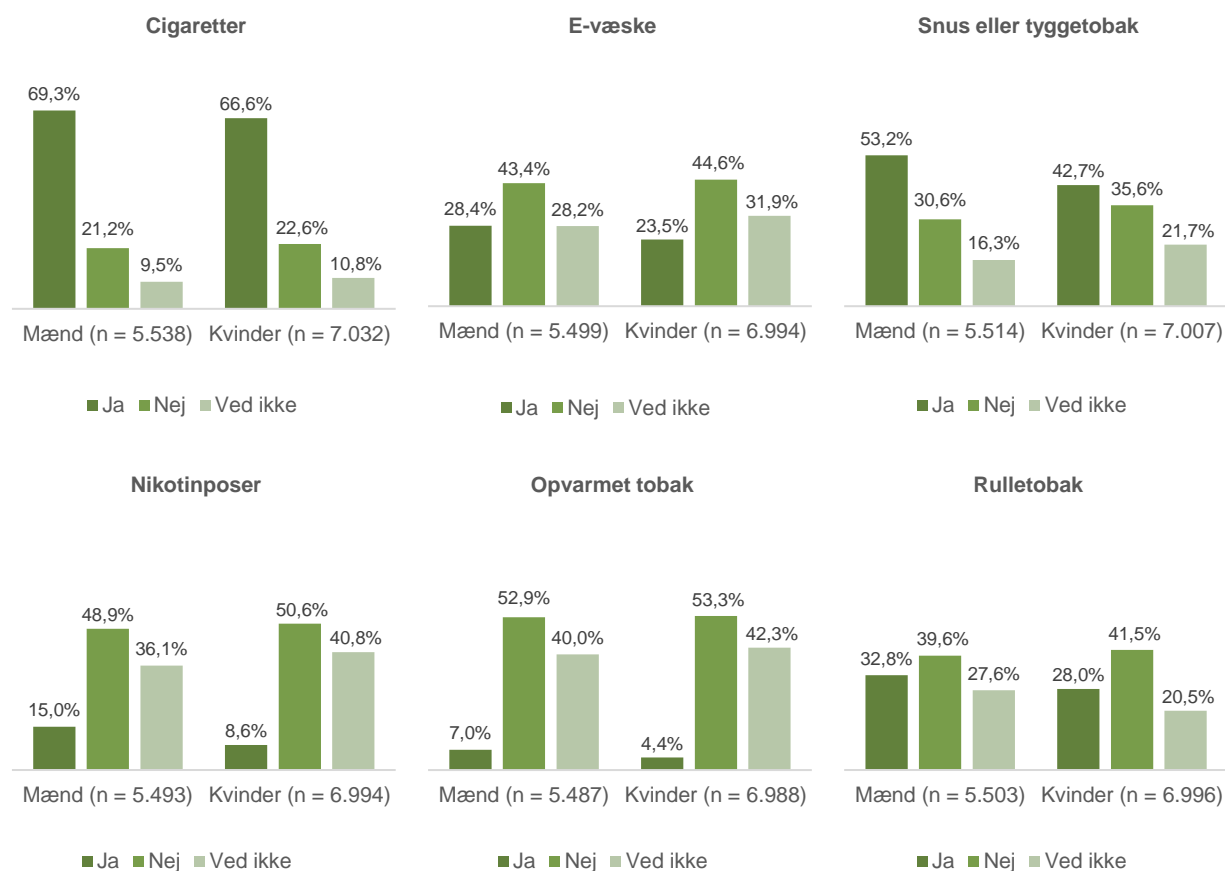
I dette kapitel beskrives de unges opfattelse af synlighed og branding af tobaks- og nikotinprodukter. Kapitlet indeholder endvidere resultater omkring hvor ofte de unge eksponeres for tobaks- og nikotinprodukter online.

8.1 Synlighed

I figur 8.1.1. vises andelen af henholdsvis mænd og kvinder, der inden for den seneste måned har set de forskellige typer af tobaks- og nikotinprodukter synligt fremme på hylder, i montrér eller ved kassen i butikker. Omkring to tredjedele angiver at have set cigaretter (begge køn) synligt fremme. Cirka halvdelen af mændene har set snus eller tyggetobak (53,2 %), mens under halvdelen af kvinderne (42,7 %) angiver tilsvarende. Kun omkring hver tyvende unge angiver at have set opvarmet tobak (lidt flere mænd end kvinder), mens hver fjerde har set e-cigaretter (begge køn). Andelen af unge, som ikke ved, om de har set produkterne synligt fremme, er markant større for de nye tobaks- og nikotinprodukter, for eksempel opvarmet tobak, end for cigaretter.

Figur 8.1.1. Synlighed af tobaks- og nikotinprodukter inden for den seneste måned, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der har set eller ikke set cigaretter, e-væske, snus/tyggetobak, nikotinposer, opvarmet tobak eller rulletobak synligt fremme på hylder, i monitror eller ved kassen i butikker, inden for den seneste måned.



*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Der ser ud til at være aldersmæssige forskelle i, hvorvidt man har set cigaretter og snus eller tyggetobak synligt fremme inden for den seneste måned, således at de 15-17-årige angiver oftere at have set produkterne. For eksempel har omkring tre ud af fire af 15-17-årige set cigaretter (73,2 %), hvor det er to tredjedele blandt de 25-29-årige (64,8 %).

Overordnet set angiver få respondenter at have set opvarmet tobak (5-6 % på tværs af aldersgrupper), mens ca. hver fjerde har set e-væske (ingen forskelle mellem aldersgrupperne). Større andele angiver at have set rulletobak synligt fremme; cirka hver fjerde blandt de 15-17-årige (24,1 %) og hver tredje i de to øvrige aldersgrupper (31,8 % blandt de 18-24-årige og 31,4 % blandt de 25-29-årige).

Figur 8.1.2. Synlighed af tobaks- og nikotinprodukter inden for den seneste måned, opdelt på aldersgrupper*
 (n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der har set eller ikke set cigaretter, e-væske, snus/tyggetobak, nikotinposer, opvarmet tobak eller rulletobak synligt fremme på hylder, i montrer, eller ved kassen i butikker, inden for den seneste måned.



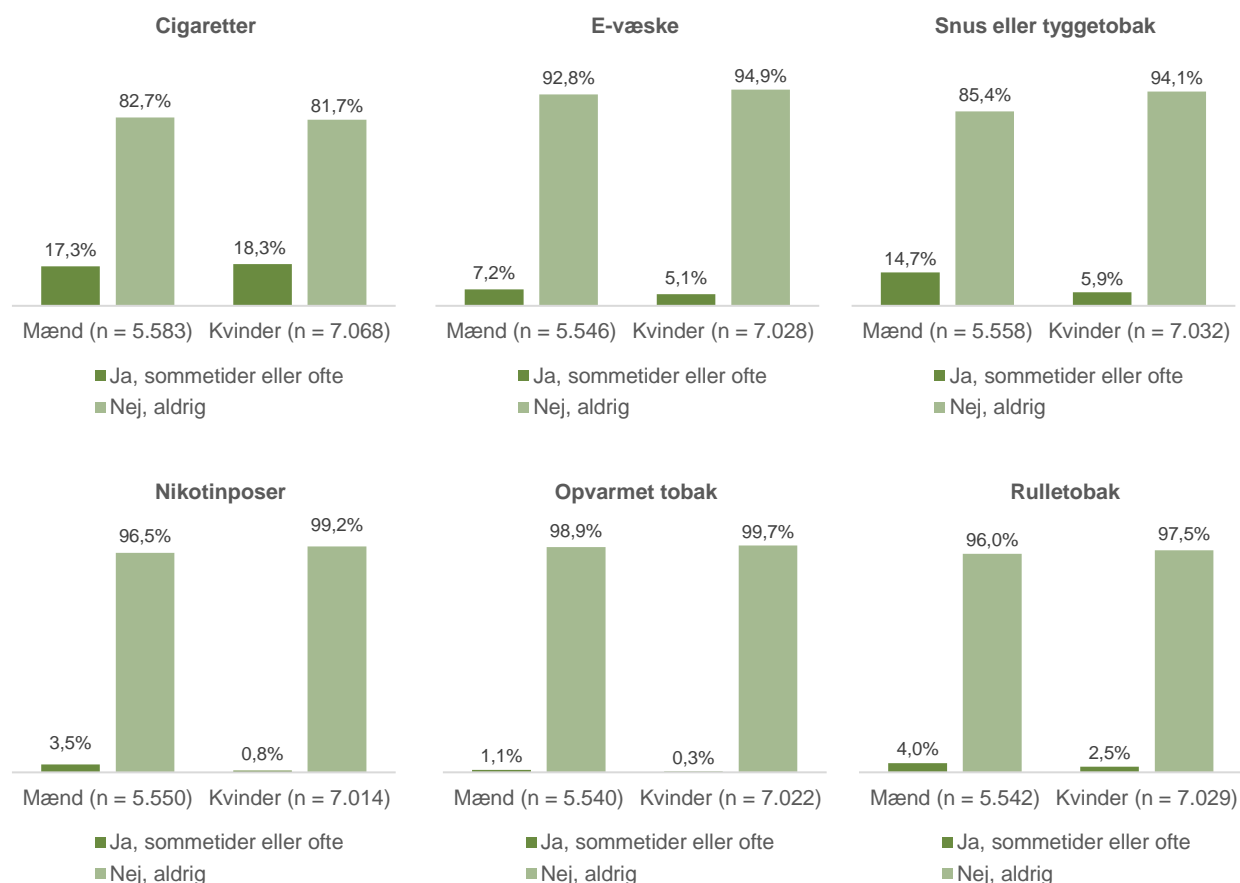
*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Figur 8.1.3. viser andelen, der sommetider eller ofte bliver fristet til at købe de forskellige typer af tobaks- og nikotinprodukter, hvis de ser produkterne i kiosker eller butikker. Andelenes vises først opdelt på køn, derefter aldersgrupper. Knap hver fjerde af respondenterne svarer, at de sommetider eller ofte bliver fristet til at købe cigaretter (hhv. 17,4 % for mænd og 18,3 % for kvinder). For snus eller tyggetobak er der flere mænd end kvinder, der fristes til køb (14,9 % vs. 6,0 %).

Generelt angiver meget få, at de bliver fristet til at købe opvarmet tobak, e-cigaretvæske, nikotinposer og rulletobak.

Figur 8.1.3. Fristet til køb af tobaks- og/eller nikotinprodukter i en butik, kiosk eller lignende, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der oplever at blive fristet eller aldrig oplever at blive fristet, til at købe cigaretter, e-væske, snus/tyggetobak, nikotinposer, opvarmet tobak, og/eller rulletobak, hvis produkterne bliver set i en butik, kiosk eller lignende.

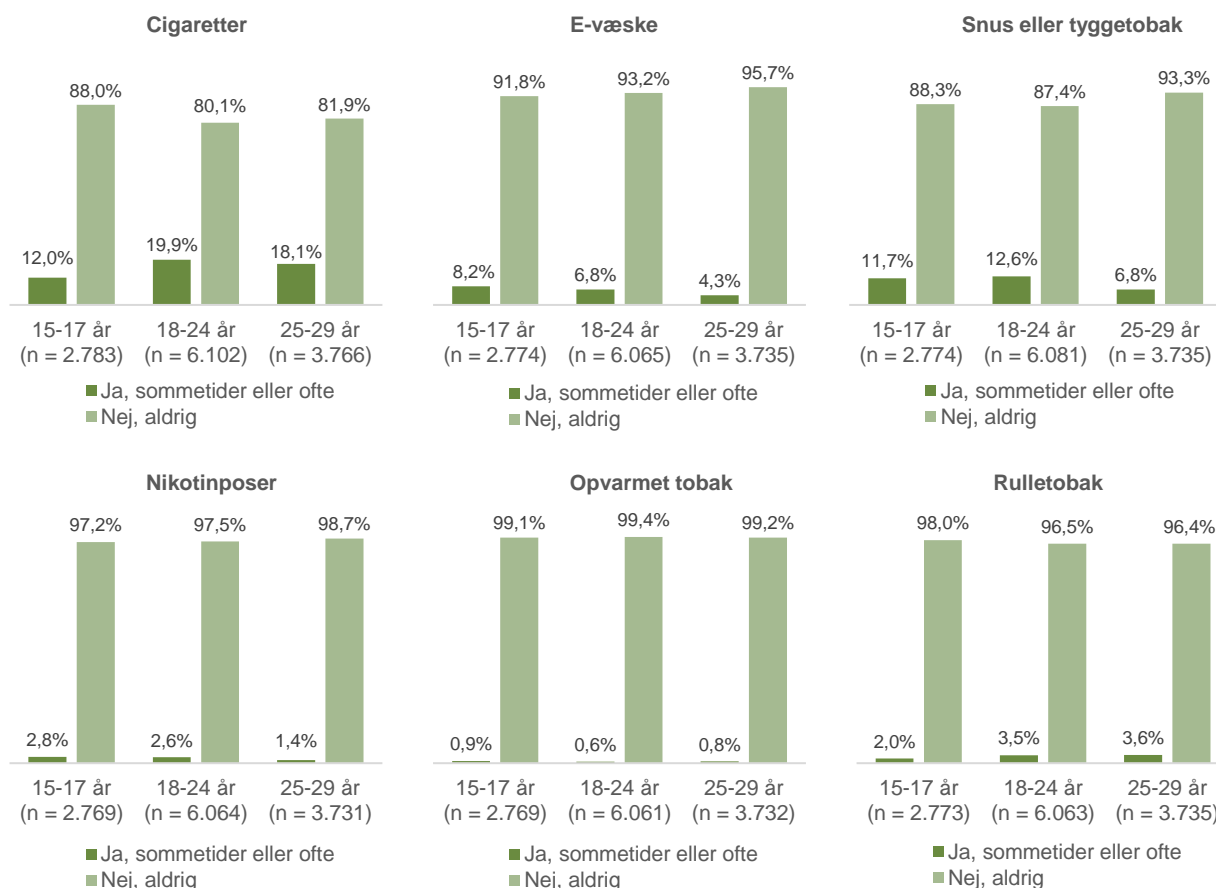


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Blandt de 18-29-årige angiver cirka hver fjerde, at de sommetider eller ofte fristes til at købe cigaretter (figur 8.1.4). I alt 12,0 % af de 15-17-årige angiver ligeledes, at de føler sig fristet til at købe cigaretter. For snus eller tyggetobak er det 11,7 % af de 15-17-årige og 18-24-årige, som føler sig fristet til at købe disse produkter mod 6,8 % af de 25-29-årige. For de andre typer af produkter er der meget få, der angiver, at de føler sig fristet til at købe produkterne, og der ses ikke markante aldersmæssige forskelle. Dog med undtagelse af e-cigaretter, som ser ud til at friste mere, jo yngre respondenter er.

Figur 8.1.4. Fristet til køb af tobaks- og/eller nikotinprodukter i en butik, kiosk eller lignende, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse som oplever at blive fristet eller aldrig oplever at blive fristet til at købe cigaretter, e-væske, snus/tyggetobak, nikotinposer, opvarmet tobak, rulletobak og/eller tilbehør, hvis produkterne bliver set i en butik, kiosk eller lignende.



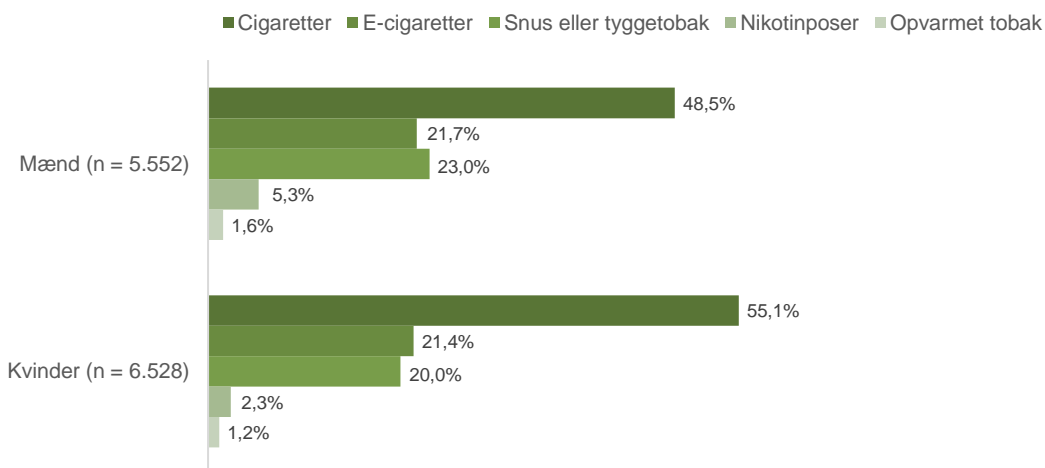
*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

8.2 Eksponering

Udsættelse for tobaks- og/eller nikotinprodukter på film eller andre steder online er forbundet med blandt andet øget risiko for normalisering af produkterne og at begynde at bruge ét eller flere af de viste produkter. I figur 8.2.1. fremgår andelen af respondenter, der inden for den seneste uge har set eller hørt om forskellige produkter på film, internettet eller på sociale medier. Omkring halvdelen af de unge angiver, at de inden for den seneste uge har set eller hørt om cigaretter (48,5 % blandt mænd og 55,1 % blandt kvinder) (figur 8.2.1). Omkring hver femte unge har set eller hørt om snus eller tyggetobak eller e-cigaretter (begge køn) inden for den seneste uge, mens ganske få har set eller hørt om opvarmet tobak og nikotinposer.

Figur 8.2.1. Eksponering af tobaks- og/eller nikotinprodukter på film, internettet eller de sociale medier inden for den seneste uge, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse som oplever at have været eksponeret for cigaretter, e-cigaretter, snus/tyggetobak, nikotinposer og/eller opvarmet tobak på film, internettet eller de sociale medier inden for den seneste uge.

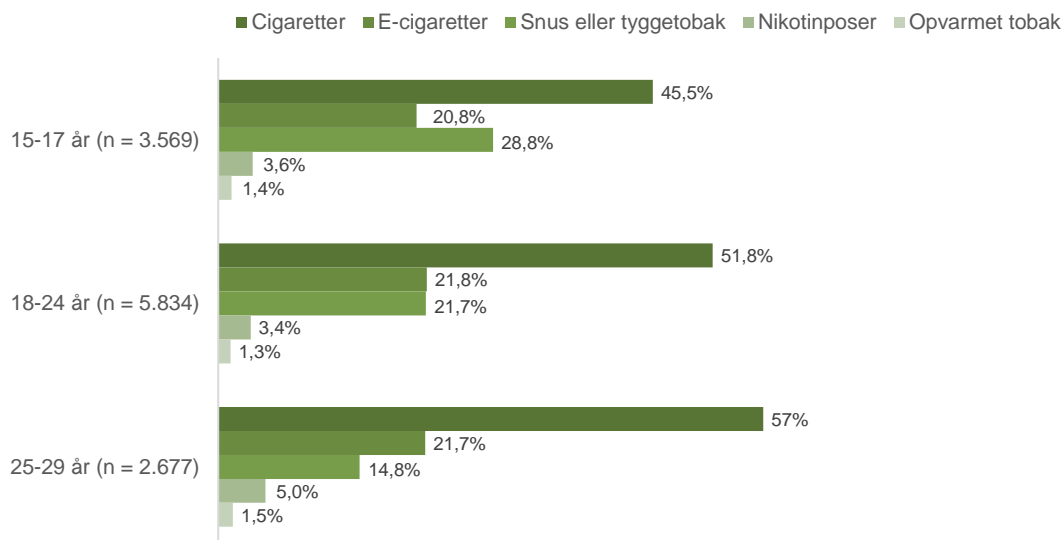


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Opdelt på aldersgrupper ser der ud til at være flere af de 18-24-årige og de 25-29-årige, der har set eller hørt om cigaretter på film, internettet eller på sociale medier, sammenlignet med de 15-17-årige (figur 8.2.2). Derimod angiver en større andel 15-17-årige at have set snus/tyggetobak på film eller andre steder online (28,8 %) sammenlignet med øvrige. Der er ingen aldersmæssige forskelle for opvarmet tobak, e-cigaretter og nikotinposer.

Figur 8.2.2. Eksponering af tobaks- og nikotinprodukter på film, internettet eller de sociale medier inden for den seneste uge, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der oplever at have været eksponeret for cigaretter, e-cigaretter, snus/tyggetobak, nikotinposer eller opvarmet tobak på film, internettet eller de sociale medier inden for den seneste uge.



*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

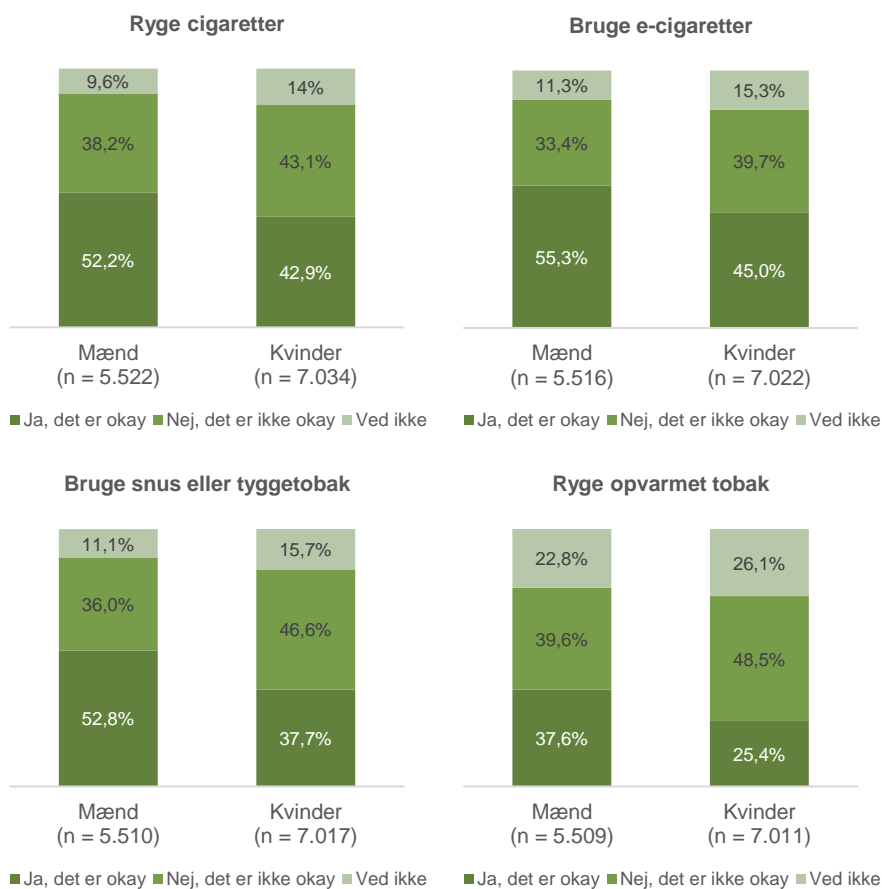
9 Rygenormer og priser

I dette kapitel beskrives egne og venners rygenormer, opdelt på henholdsvis køn, aldersgrupper og uddannelses- og erhvervsgrupper. Endvidere vises tal for de unges tanker om, hvad cigaretter skal koste, for at unge på deres egen alder ikke køber dem.

På tværs af tobaksprodukterne ser det ud til, at der generelt er flere mænd end kvinder, som synes det er okay for unge på deres egen alder at anvende produkterne (figur 9.1.1). Eksempelvis synes 52,2 % af mændene, at det er okay at ryge cigaretter, mens 42,9 % af kvinderne mener det samme. For opvarmet tobak er det ca. en tredjedel af mændene (37,6 %) og en fjerdedel af kvinderne (25,4 %), der synes, det er okay. Samtidig er det også her, vi ser den største andel, der svarer, at de ikke ved, om de synes, det er okay.

Figur 9.1.1. Egen holdning til rygevaner blandt unge, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der synes, at det er okay for unge på egen alder at ryge cigaretter, bruge e-cigaretter, bruge snus/tyggetobak og/eller ryge opvarmet tobak.

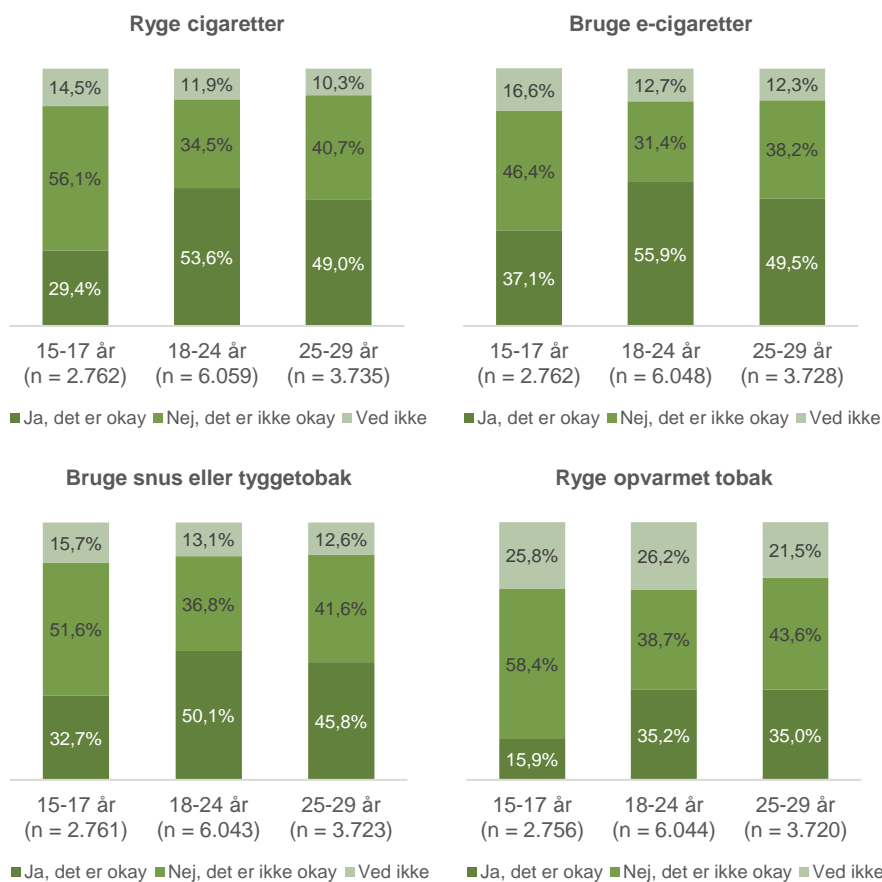


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

I figur 9.1.2 fremgår det, at der er forskel mellem aldersgrupperne i forhold til, om man synes, at det er okay for unge på sin egen alder at ryge cigaretter (figur 9.1.2). For eksempel synes omkring halvdelen af de 18-24-årige og de 25-29-årige, at det er okay, mens dette gælder for 29,4 % blandt de 15-17-årige. Samme tendenser ses i forhold til at bruge e-cigaretter og snus/tyggetobak. Hver tredje af de 18-29-årige (35,2 %) og de 25-29-årige (35,0 %) synes, at det okay at ryge opvarmet tobak, hvorimod det blandt de yngste er hver ottende, der mener tilsvarende. For opvarmet tobak ses endvidere, at omkring hver fjerde respondent ikke ved, om de synes, det er okay (samme tendens for alle aldersgrupper).

Figur 9.1.2. Egen holdning til rygevaner blandt unge, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der synes, at det er okay for unge på egen alder at ryge cigaretter, bruge e-cigaretter, bruge snus/tyggetobak og/eller ryge opvarmet tobak.

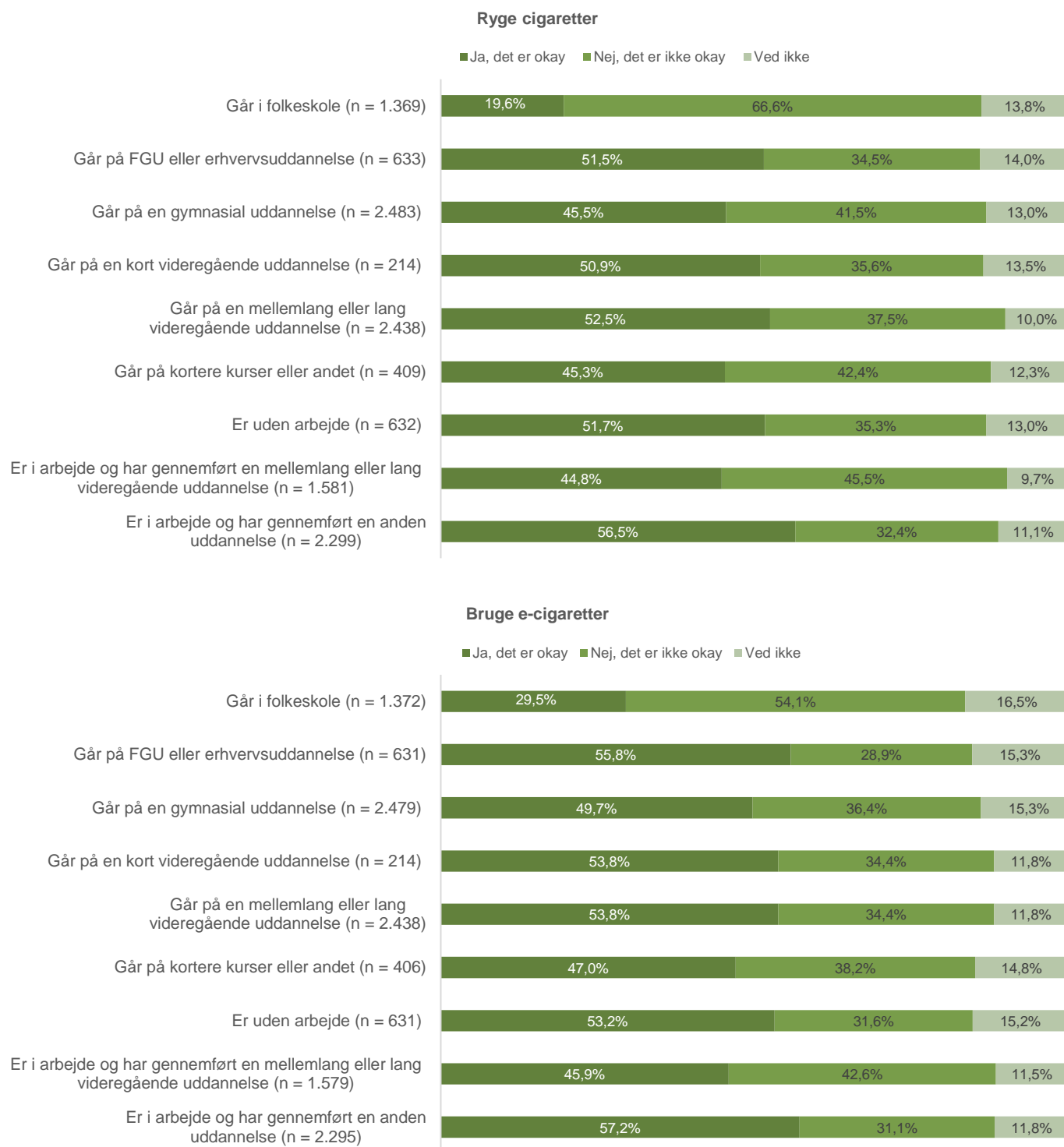


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

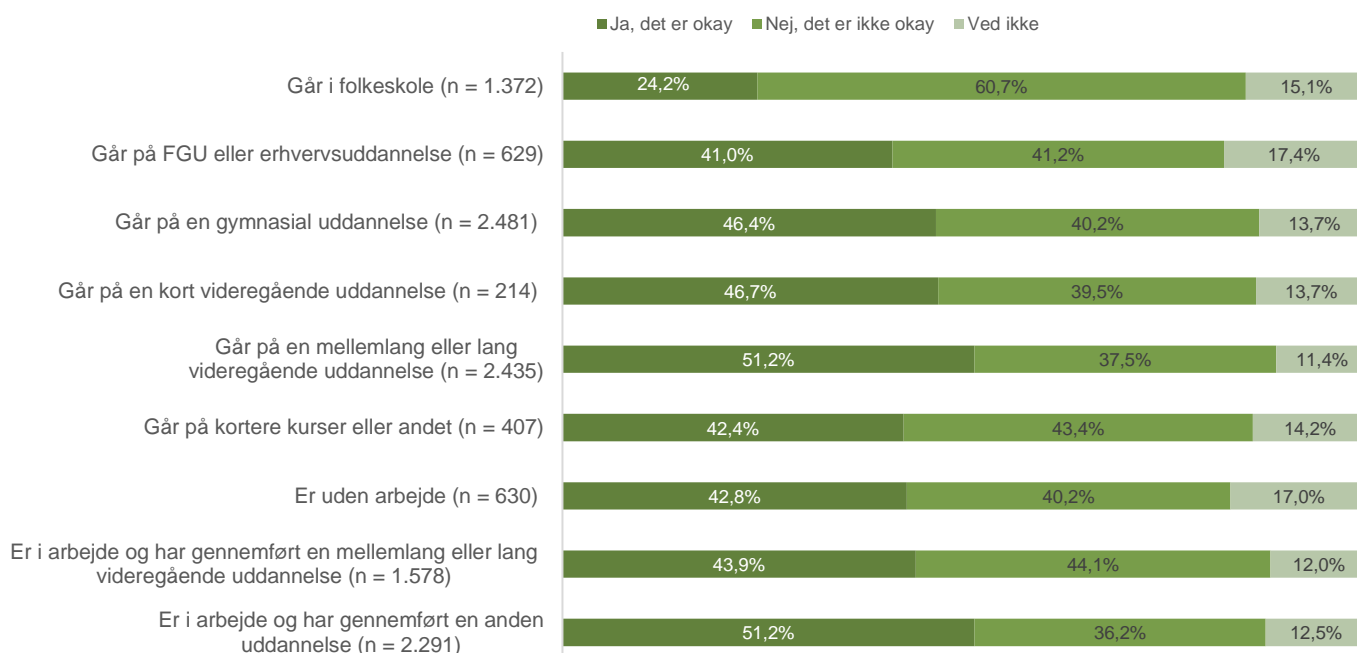
Opdelt på uddannelses- og erhvervsgrupper ses nogenlunde samme tendenser som for aldersgrupperne (figur 9.1.3). Færre af folkeskoleeleverne synes, at det er okay at bruge forskellige typer af produkter, sammenlignet med de andre uddannelses- og erhvervsgrupper.

Figur 9.1.3. Egen holdning til rygevaner blandt unge, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus*

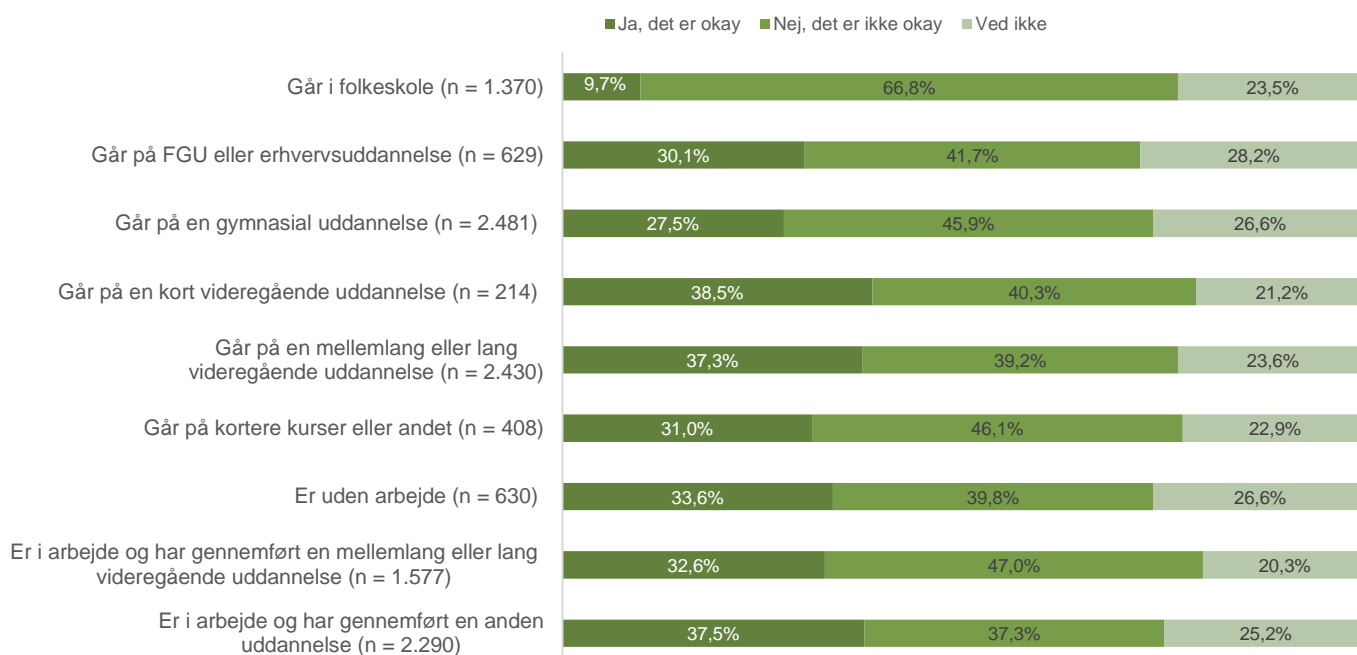
(n) angiver antallet af respondenter opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der synes, at det er okay for unge på egen alder at ryge cigaretter, bruge e-cigaretter, bruge snus/tyggetobak og/eller ryge opvarmet tobak.



Bruge snus eller tyggetobak



Ryge opvarmet tobak



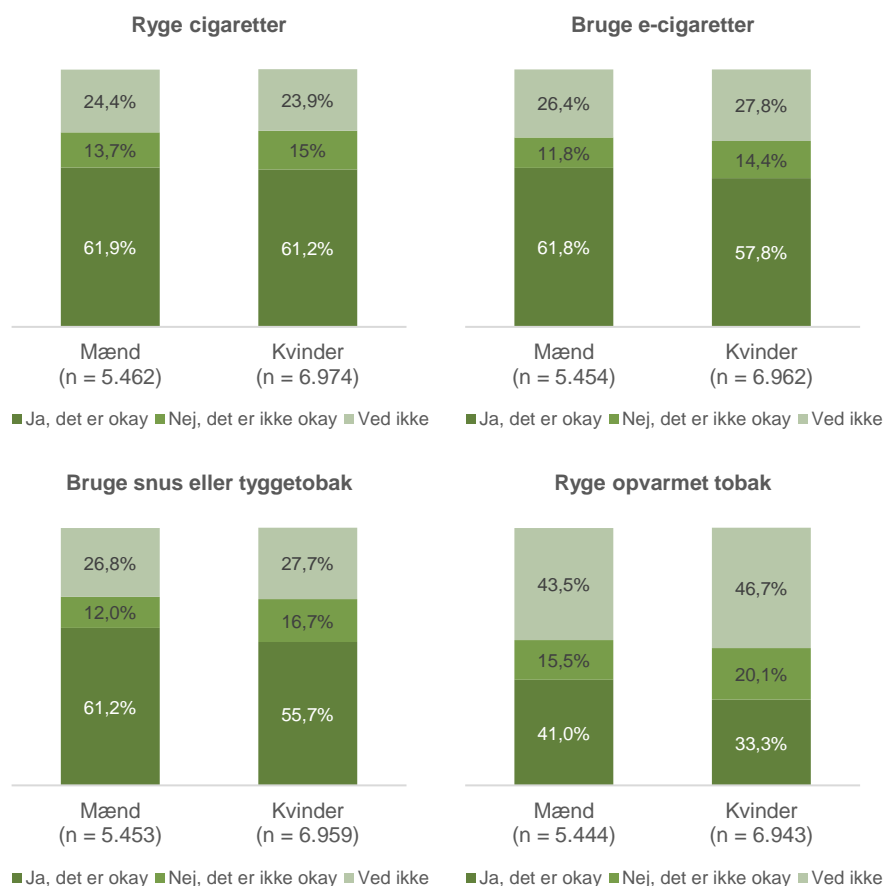
*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Figur 9.1.4, 9.1.5 og 9.1.6 viser respondenternes vurdering af hvorvidt deres venner synes, at det er okay for unge på deres egen alder at ryge cigaretter, bruge e-cigaretter, bruge snus/tyggetobak og/eller ryge opvarmet tobak (rygenormer i omgangskredsen).

Omkring to tredjedele angiver, at deres venner synes, at det er okay at ryge cigaretter (begge køn) (figur 9.1.4). Samme andel ses for at bruge e-cigaretter blandt mændene (61,8 %), mens den tilsvarende andel er en smule mindre blandt kvinderne (57,8 %). Også for snus eller opvarmet tobak er der lidt flere mænd end kvinder, der angiver, at deres venner synes, at det er okay at bruge disse produkter. Overordnet set er der færre, der vurderer, at deres venner synes, at det er okay at ryge opvarmet tobak, sammenlignet med de øvrige produkter. Andelen af respondenter, der ikke ved, om deres venner synes, at det er okay at ryge opvarmet tobak, er imidlertid højere end for de øvrige produkter.

Figur 9.1.4. Venners holdning til rygevaner blandt unge, opdelt på køn*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, hvis venner synes, at det er okay for unge på deres egen alder at ryge cigaretter, bruge e-cigaretter, bruge snus/tyggetobak og/eller ryge opvarmet tobak.

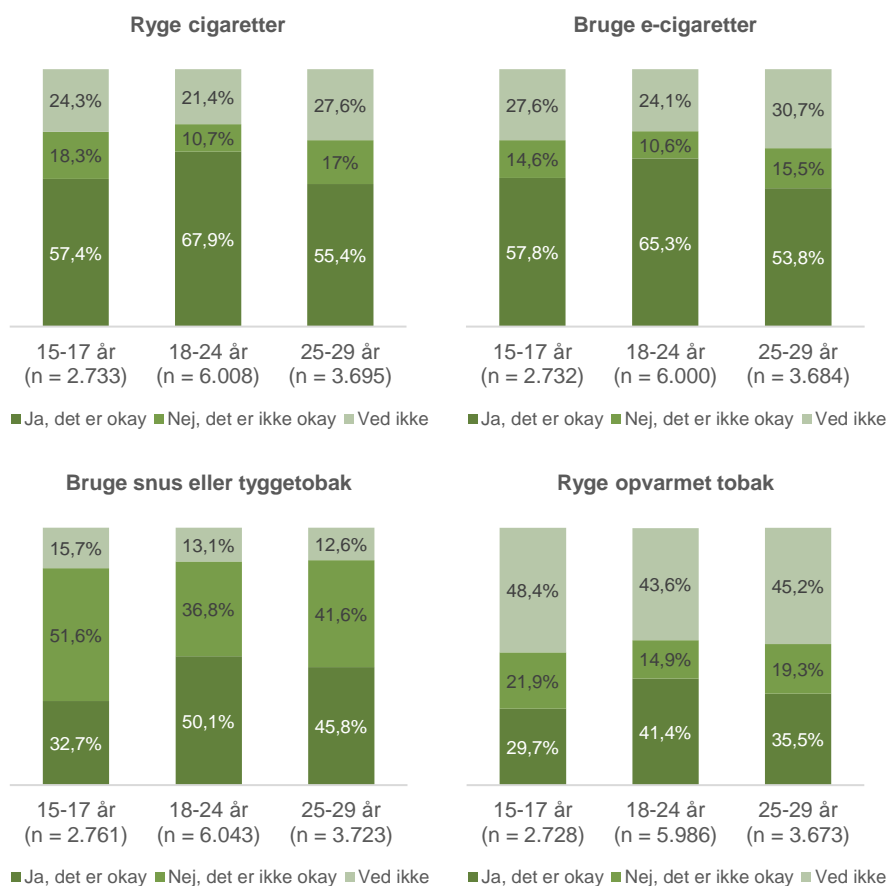


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Opdelt på aldersgrupper er der på tværs af produkttyper flest blandt de 18-24-årige, der angiver, at deres venner synes, at det er okay at anvende produkterne (figur 9.1.5).

Figur 9.1.5. Venners holdning til tobaksvaner blandt unge, opdelt på aldersgrupper*

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, hvis venner synes, at det er okay for unge på deres egen alder at ryge cigaretter, bruge e-cigaretter, bruge snus/tyggetobak og/eller ryge opvarmet tobak.

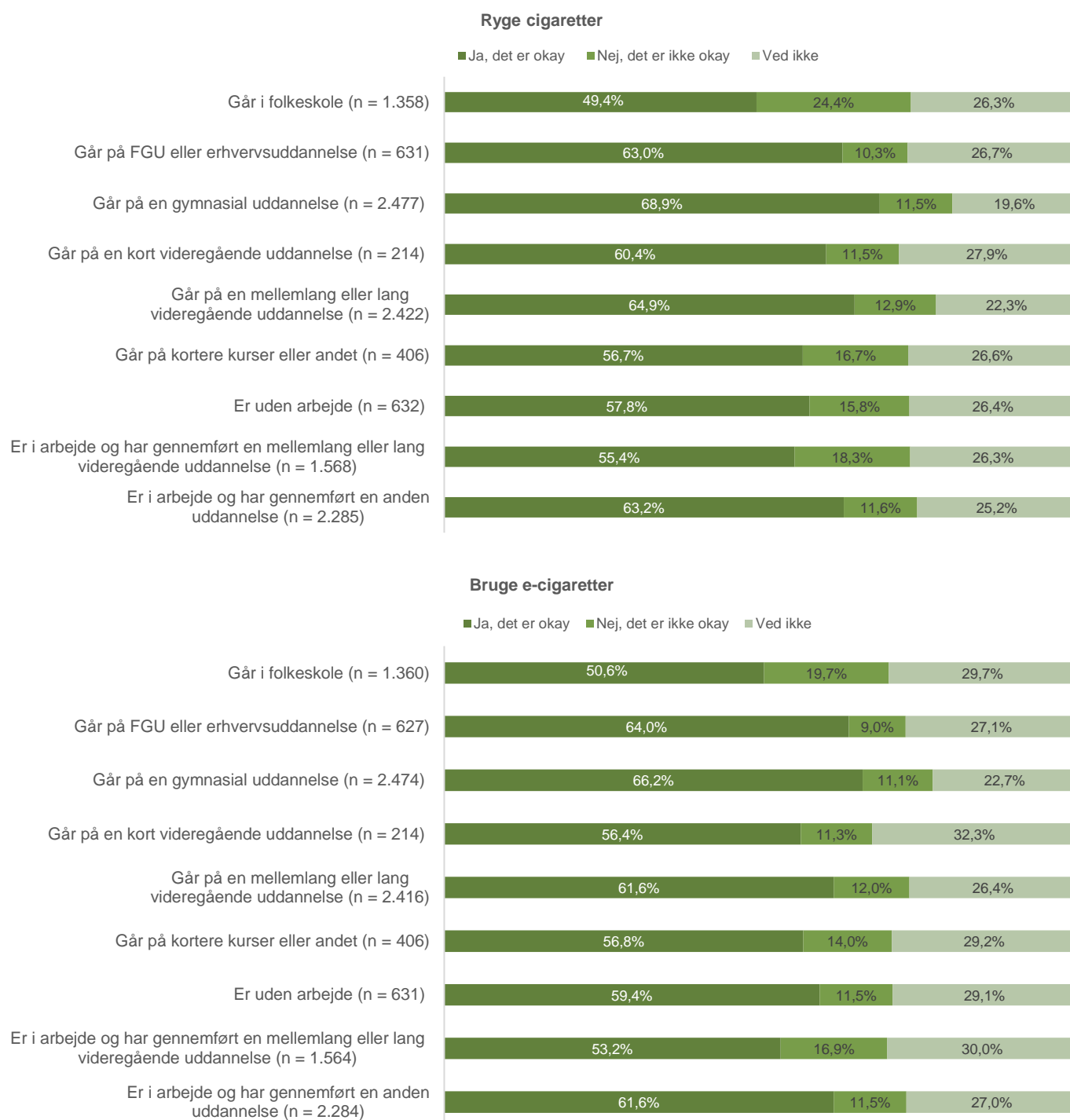


*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

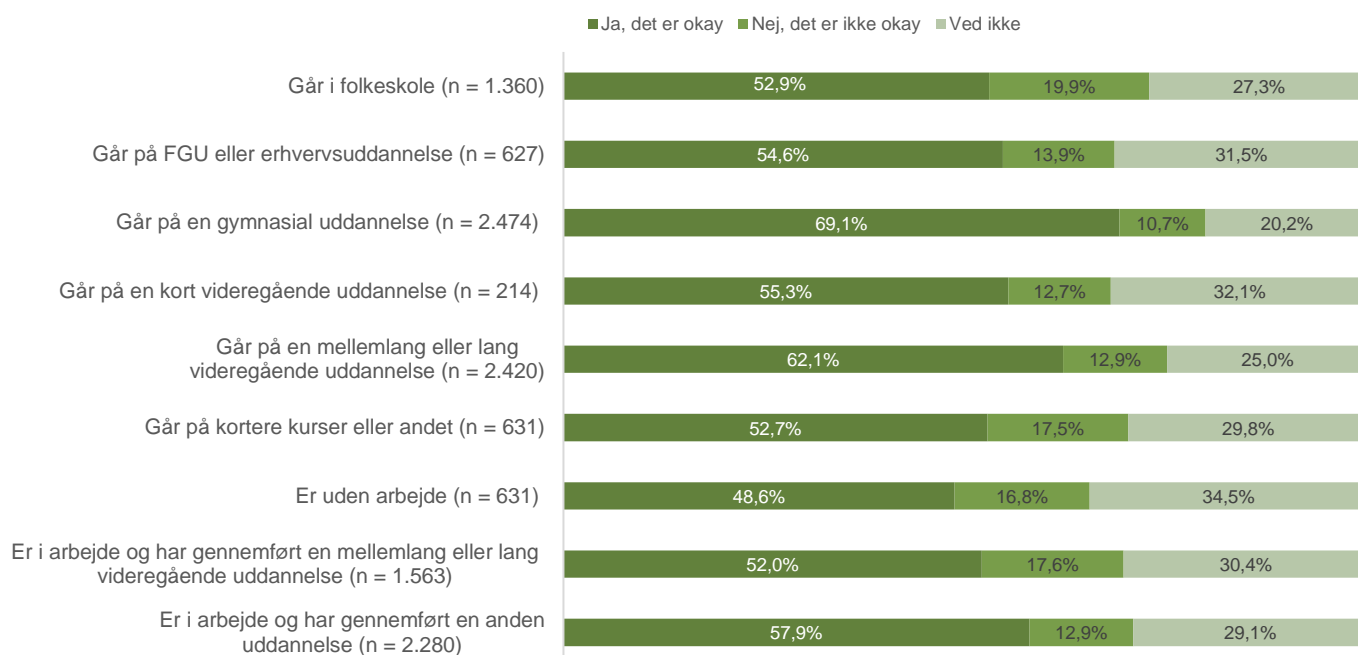
Blandt elever, der går i folkeskole, er der færrest, der vurderer, at deres venner synes, at det er okay at ryge cigaretter (49,4 %), bruge e-cigaretter (50,6 %) og/eller ryge opvarmet tobak (22,2 %), sammenlignet med de øvrige uddannelses- og erhvervsgrupper (figur 9.1.6). Den modsatte tendens ses blandt elever, der går på en gymnasial uddannelse. Her vurderer flest, at deres venner synes, at det er okay at ryge cigaretter, bruge e-cigaretter og/eller brug snus eller tyggetobak i forhold til de øvrige uddannelses- og erhvervsgrupper.

Figur 9.1.6. Venners holdning til rygevaner blandt unge, opdelt på uddannelse og erhvervsstatus*

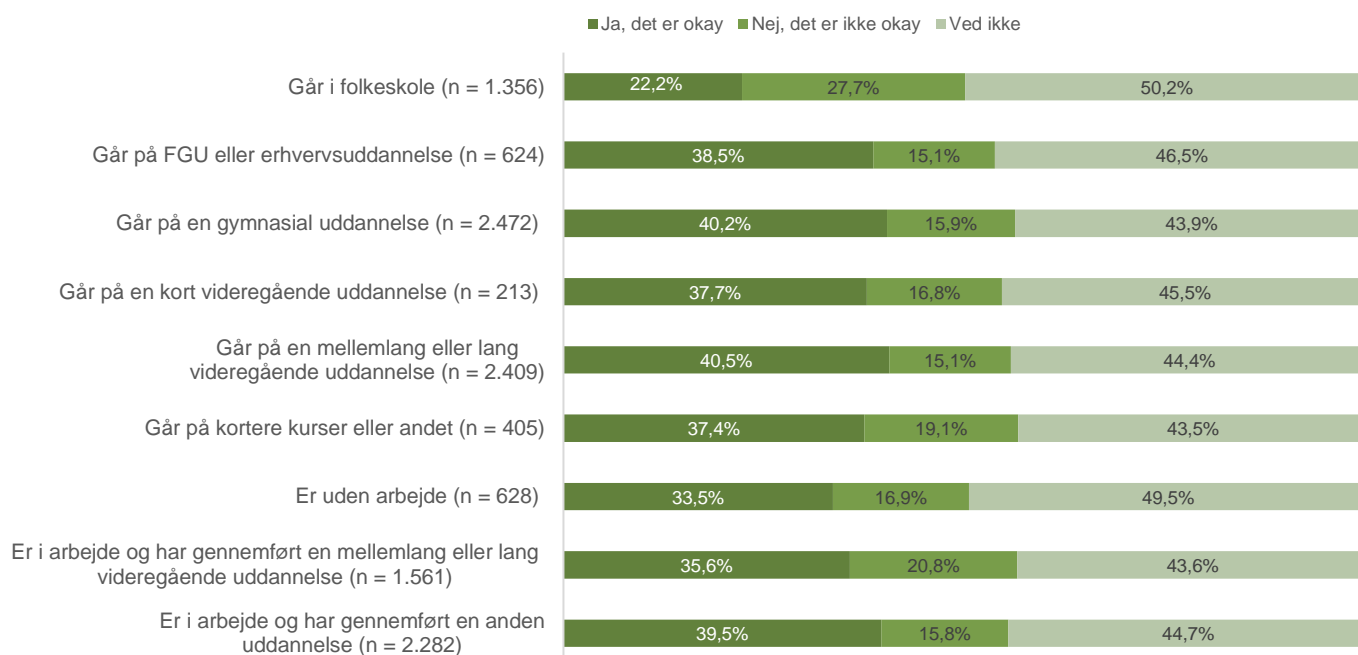
(n) angiver antallet af respondenter opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, hvis venner synes, at det er okay for unge på deres egen alder at ryge cigaretter, bruge e-cigaretter, bruge snus/tyggetobak og/eller ryge opvarmet tobak.



Bruge snus eller tyggetobak



Ryge opvarmet tobak



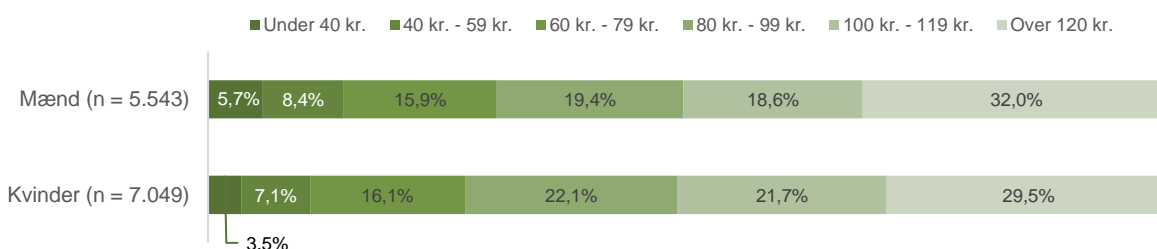
*Det har været muligt for respondenterne at angive mere end ét svar, det vil sige ét svar til hver produkttype. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Der har været en del debat omkring tobakspriser i Danmark de senere år. Fra studier i andre lande er det fastslået, at stigende tobakspriser medfører færre unge rygere. I denne undersøgelse har vi spurgt de unge selv, hvad de mener, at en pakke cigaretter skal koste for at andre på deres egen alder ikke ryger. Nedenfor vises svarene opdelt på henholdsvis køn, alder og uddannelses- og erhvervsgruppe.

Cirka halvdelen af respondenterne mener, at en pakke cigaretter skal koste mere end 80 kr. for at unge på deres egen alder ikke ryger. En tredjedel mener at cigaretterne skal koste mere end 120 kr. Der ses ikke udtalte kønsforskelle.

Figur 9.1.7. Opfattelse af cigaretpriser, opdelt på køn

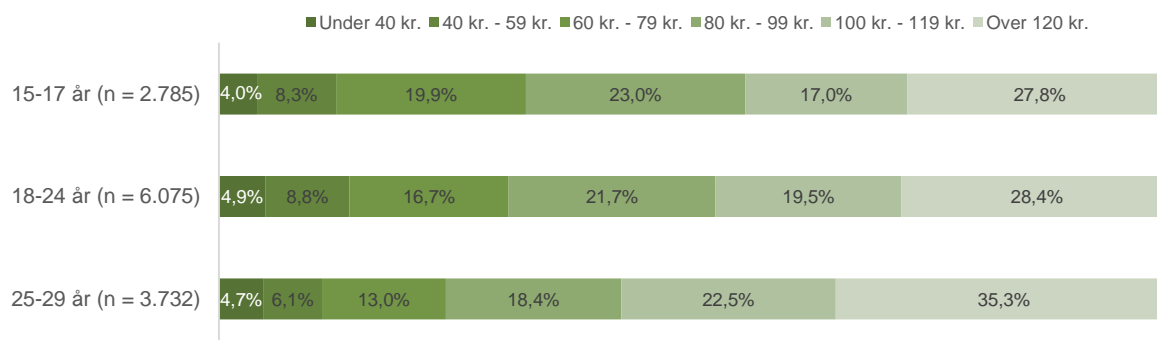
(n) angiver antallet af respondenter opdelt på køn, mens % angiver, hvor stor en andel af disse der henholdsvis mener, at en pakke cigaretter skal koste under 40 kr., 40-59 kr., 60-79 kr., 80-99 kr., 100-119 kr. eller over 120 kr., for at unge på egen alder ikke ryger.



Fordelt på aldersgrupper er der en større andel af de 25-29-årige, der mener, at cigaretterne skal koste 100 kr. eller mere for, at unge på deres egen alder ikke ryger, sammenlignet med de øvrige aldersgrupper. Blandt de 25-29-årige angiver 22,5 %, at prisen skal være 100-119 kr., mens 35,3 % mener, at prisen skal være mere end 120 kr. For de 15-17-årige er der 17,0 %, som mener, at cigaretterne skal koste 100-119 kr., og 27,8 %, der mener, at prisen skal være 120 kr. eller mere.

Figur 9.1.8. Opfattelse af cigaretpriser, opdelt på aldersgrupper

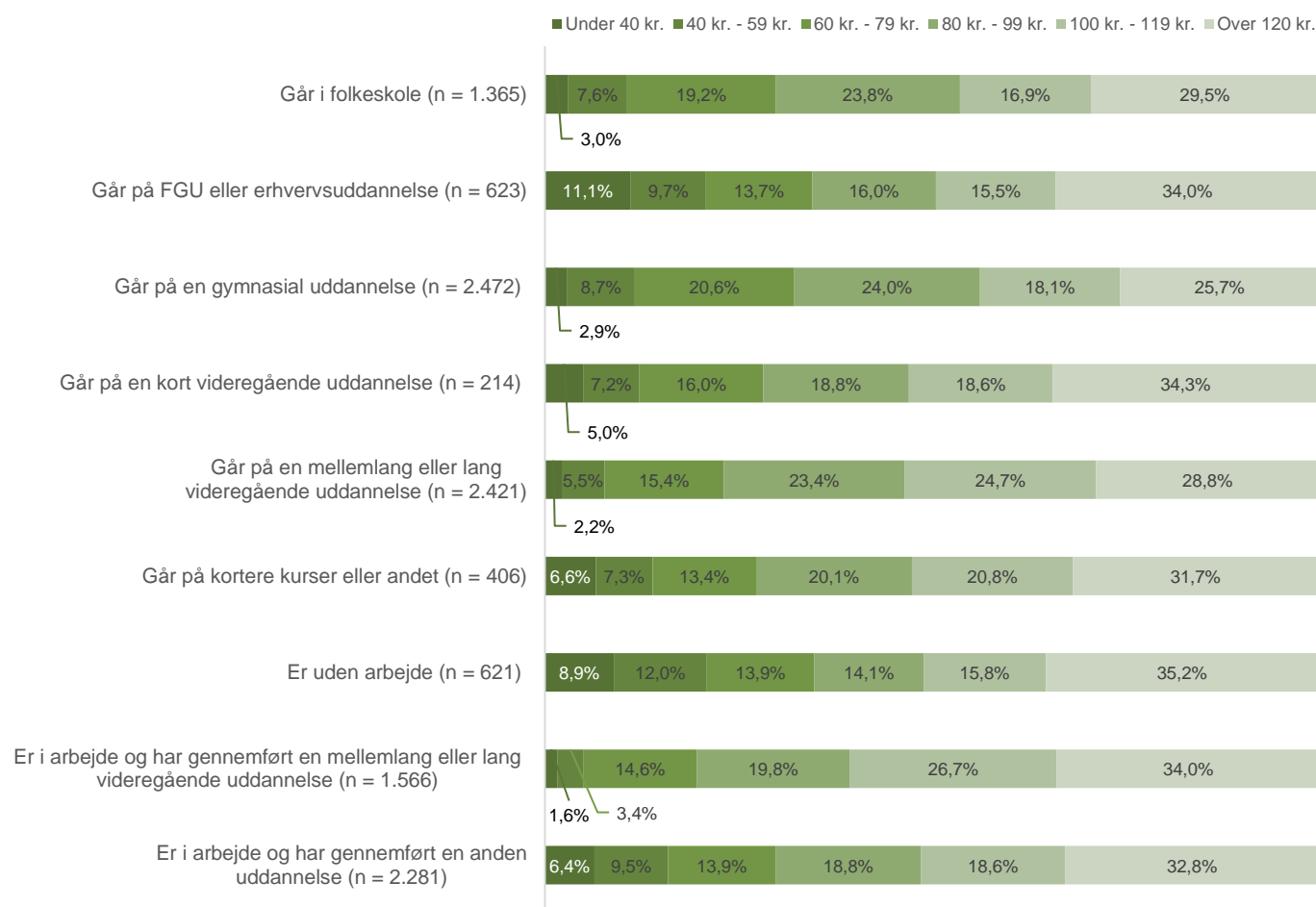
(n) angiver antallet af respondenter opdelt på aldersgrupper, mens % angiver, hvor stor en andel af disse der henholdsvis mener, at en pakke cigaretter skal koste under 40 kr., 40-59 kr., 60-79 kr., 80-99 kr., 100-119 kr. eller over 120 kr., for at unge på egen alder ikke ryger.



Fordelt på uddannelses- og erhvervsgrupper er der en større andel af unge, som går på FGU, erhvervsuddannelse eller er uden arbejde, der mener, at prisen skal være under 40 kr., for at unge på deres egen alder ikke ryger sammenlignet med de øvrige uddannelses- og erhvervsgrupper (henholdsvis 11,1 % for respondenter, som går på FGU eller erhvervsuddannelse og 8,9 % for respondenter, som er uden arbejde).

Figur 9.1.9. Opfattelse af cigaretpriser, opdelt på uddannelses- og erhvervsstatus

(n) angiver antallet af respondenter opdelt på uddannelse og erhvervsstatus, mens % angiver, hvor stor en andel af disse, der henholdsvis mener, at en pakke cigaretter skal koste under 40 kr., 40-59 kr., 60-79 kr., 80-99 kr., 100-119 kr. eller over 120 kr., for at unge på egen alder ikke ryger.



Referencer

1. Hoffmann SH, Schramm, S., Jarlstrup N.S., Christensen A.I. . Danskernes Rygevaner - Udviklingen fra 1994 til 2017. Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen; 2018.
2. Jensen HAR, Davidsen, M., Ekholm, O., Christensen, A. I. Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2017. Copenhagen: The Danish Health Authority; 2018.
3. Sundhedsstyrelsen; Statens Institut for Folkesundhed. Danskernes Sundhed [Tilgængelig fra: <http://www.danskernessundhed.dk/>].
4. Birge M, Duffy S, Miler JA, Hajek P. What Proportion of People Who Try One Cigarette Become Daily Smokers? A Meta-Analysis of Representative Surveys. *Nicotine & tobacco research : official journal of the Society for Research on Nicotine and Tobacco*. 2018;20(12):1427-33.
5. Vestbo J, Pisinger C, Bast LS, Gyrd-Hansen D. Forebyggelse af rygning blandt børn og unge. Hvad virker? København: Vidensråd for Forebyggelse; 2018.
6. U.S. Department of Health and Human Services. Preventing Tobacco Use Among Youth and Young Adults: A Report of the Surgeon General. Atlanta, GA: U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention (US), National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health; 2012.
7. Siqueira LM. Nicotine and Tobacco as Substances of Abuse in Children and Adolescents. *Pediatrics*. 2017;139(1).
8. Brink A, Stage, M.,. Røgfri Fremtids Ungeundersøgelse 2017. Kræftens Bekæmpelse og Trygfonden; 2018.
9. Soneji S, Barrington-Trimis JL, Wills TA, Leventhal AM, Unger JB, Gibson LA, et al. Association Between Initial Use of e-Cigarettes and Subsequent Cigarette Smoking Among Adolescents and Young Adults: A Systematic Review and Meta-analysis. *JAMA pediatrics*. 2017.
10. Hammond D, Reid JL, Cole AG, Leatherdale ST. Electronic cigarette use and smoking initiation among youth: a longitudinal cohort study. *CMAJ*. 2017;189(43):E1328-e36.
11. Berry KM, Fetterman JL, Benjamin EJ, Bhatnagar A, Barrington-Trimis JL, Leventhal AM, et al. Association of Electronic Cigarette Use With Subsequent Initiation of Tobacco Cigarettes in US Youths. *JAMA Network Open*. 2019;2(2):e187794-e.
12. Soneji S, Sargent JD, Tanski SE, Primack BA. Associations between initial water pipe tobacco smoking and snus use and subsequent cigarette smoking: results from a longitudinal study of US adolescents and young adults. *JAMA pediatrics*. 2015;169(2):129-36.
13. Grøtvedt L, Forsén L, Stavem K, Graff-Iversen S. Patterns of snus and cigarette use: a study of Norwegian men followed from age 16 to 19. *Tobacco control*. 2013;22(6):382-8.

14. Pisinger C, Døssing M. A systematic review of health effects of electronic cigarettes. *Preventive Medicine*. 2014;69:248-60.
15. World Health Organisation. E-cigarettes 2020 [Tilgængelig fra: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/e-cigarettes-how-risky-are-they>].
16. Sundhedsstyrelsen. Unges brug af røgfri tobak. Nøgletal fra en spørgeskemaundersøgelse blandt unge 15-24-årige. København: Sundhedsstyrelsen; 2020.
17. Araghi M, Galanti MR, Lundberg M, Liu Z, Ye W, Lager A, et al. Smokeless tobacco (snus) use and colorectal cancer incidence and survival: Results from nine pooled cohorts. *Scandinavian journal of public health*. 2017;45(8):741-8.
18. Carlsson S, Andersson T, Araghi M, Galanti R, Lager A, Lundberg M, et al. Smokeless tobacco (snus) is associated with an increased risk of type 2 diabetes: results from five pooled cohorts. *J Intern Med*. 2017;281(4):398-406.
19. Tandlægeforeningen. Snus kan give misfarvninger og skader i mundhulen 2017 [Tilgængelig fra: <https://www.tandlaegeforeningen.dk/presen/nyheder-og-pressemeddelelser/pressemeddelelser/2017/04/snus-kan-give-misfarvninger-og-skader-i-mundhulen/>].
20. Regeringen. National handleplan mod børn og unges rygning 2019 [Tilgængelig fra: <https://www.regeringen.dk/nyheder/2019/handleplan-mod-boern-og-unges-rygning/>].